

A E L I I ANTONII NEBRISS.

Ex grammatico rhetoris in Conplutensi
Gymnasio; atq; proinde Historici
Regij APOLOGIA
earum rerum quæ illi
obijciuntur.

EIVSDEM ANTONII

Nebriss. in Quinquaginta sacræ scriptu-
ræ locos non vulgariter enarratos.
Tertia Quinquagena.

EIVSDEM ANTO NII DE DIGITORVM COMPVTA TIONE.

Cum priuilegio.

APVD INCLYTAM GARNATAM MENSE FEBRVARIO.

D: XXXV.

E I V S D E M
ANTONII NEBRISS. IN SE
Q VENTIS APOLOGIAE
A R G U M E N T U M A D
L E C T O R E M.

Vo in statu respublica litteraria sit quāq; prēcipi-
tic cursu ruat in interitū; aut ignorant homines; seq;
ignorare nesciunt; aut imminens periculum intel-
ligunt; sed remedium quārere non curāt; quin po-
tius si quis suspectias ferat; habeatur insanus. Qui
ignorant; possunt suę ignorationis causam afferre
ipsam ignorantiam; cuius autores ipsi non fuerunt. Qui vero in-
telligunt; sed instans periculū non cauent; nec ad se pertinere pu-
tant; atq; pro virilisua parte remedium afferre negligunt; hi digni-
sunt non modo qui ex hominum cōetu abigantur; sed qui neq; in
hominum numero recenserī debeat; quādō vt ait Plato) nō tam
sui ipsius tuendī; quam alios iuuādi causa homo natus sit. Ast ego
qui hanc prouinciam mihi desumpsi temerarius vocor; propterea
quod sola arte grammatica duce frettus audeo per reliquas omnes
artes & disciplinas penetrare; sed non tanq; transfluga; sed vt excu-
bitor & explorator quid rerum quisq; in sua p̄fessione agat; quod
ante hac fecimus in arte medicamentaria; & in iure ciuili; nam pon-
tificum nihil moror; nisi forte aliquid antiquitatis in eo v̄surpatū
est; & nūc quoq; a bello quod omnibus omnium artium professo-
rib; semel indixi nō recedens; idem aggredior agere in sacrī litte-
ris; profitens me non tentaturum aliquid quod dictionis meae ter-
minos transiliat; sed neq; abutar indulgentia illa; quam diuus Gre-
gorius permittit scripturæ sacræ studiosis; quod grammatici Do-
nati regulis non sint subiecti. Nam qui huiusmodi sunt; cum illis
mihi nullum est commercium. Quare aut ego solus mortalium
deliro; & illi sunt sapientes; aut ego solus sapio; & illi omnes delirāt.
Autenim totum hoc negotium; quod artem grammaticam vo-
camus; nomen est inane; & frustra ab hominibus excogitatum; aut
qui sine illa in antiquorum librīs versantur; vmbrae volitant; ope-
ramq; perdunt & impensam. Binās igitur commentationes in sa-

Plato.

Grego.
Donatus

(4) b-16230024

APOLOGIA.

cras litteras elaborauimus; alteras quas Pallatinus Episcopus; qui postea fuit Archiepiscopus Hispalensis; dum hereticæ impietatis Archiepiscop⁹ Hispalen.

in Hispania quæstorem maximum ageret; per censuræ illius im-

potentiam accedens bus principum nostrorum iussis extorsit; nō tam; vt probaret improbabet ve; quam vtautorem a scribendi studio reuocaret. Alteras quas prioribus illis substituimus; suppressimusq; vt alio tempore magis opportuno eferentur. Nam bonus ille Præfus in tota quæstione sua nihil magis laborabat: quam vt duarum linguarum ex quibus religio nostra pendet; nec vllum vestigium relinqueretur; per quod ad dignoscendum in rebus du-

bis; certitudinem peruenire possemus. Apologiam autem hanc scripsimus; quo tempore apud quæstorem maximum impietatis accusabamur; quod ignari sacrarum litterarum ausi sumus sola

grammaticæ artis fiducia in cognitum opus atrectare. Ele-

gimus autem æditicium iudicem fratrem Fræscum

Simonidem Teletanum presulem atq; totius Hispaniae protomysten; apud quem respon-

dimus obiectis: quæ a criminato-

ribus nostris obiec̄tis;

bantur.

Toletan,
Præfus.

A ij

AELII ANTONII NEBRISSENSIS

Grammatici Apologia earum rerum quae illi obserciuntur.

quod in quoddam scripturæ locos commenta-

tiones quasdam Grammaticas edidit. Ad per-

Reuerendū in christo Iesu Patre ac de-

mētiss. dominū Frāciscum Xi-

menez Archiepiscopum.

Toletanū, &c.

Exordiū.

Ondum satis constitutum habeo clementissime Pa-
ter; utrum bene; an potius male sit meritus de me
genius meus; qui eiusmodi luto precordia mea fin-
xit; vt nihil cogitarem; nisi quod difficile; nihil ag-
grederer; nisi quod arduum esset; nihil deniq; in vulg⁹
ederem; nisi quod mihi negotiū facesseret; Quod

Cicero.

sionne tēpus meum amicor; temporibus accōmodarem; si vigi-
lias meas in fabulis ac poetarū fragmentis consumerem; si in legē

Marcial.

dis aut scribēdis historijs bonas horas male collocarem; & quod
Poeta inquit; essent per me omnia protinus alba; me omnes ama-

Ioan. vi.

rent; laudarent; nūgiscq; meis congratularentur. Nunc vero quia
Hieronym.

operor cibum qui nō perit; atq; vt inquit Hieronym⁹ inuestigo
in terris; quorū scientia nobis perseueret in cœlo; temerariū sacri-
legium; falsariumq; appellat; parumq; abest; quin impietas reum
peragentes ex vinculis causam dicere cogant. Nec enim deerit

Inuenialis

accusator; vt ait satyricus poeta. Quiverū dixerit; hic est; vt de me
Ecclesia/

iure possit illud ex ecclesiaste dici; qui addit scietiā; addit labore;

stet.

vel potius illud ex Plauto. Ipsa auis libi parit malū. Nouim⁹ nāq;
Plautus.

exturdorum stercore viscum gigni; & fronde virere noua; quod
Vergi.

nō sua seminat arbos; cuius glutino ipse artes postea inuiscat et ca-
Arist.

puntur. Quod si propositū legislatoris esse debet honos ac sapientes
ethi.

viros premijs afficere; malos vero atq; a veritatis via aberrantes
poenis coercere; quid agas in ea rep. vbi sacras litteras corrum-

pentibus præmia proponuntur; atq; ediuerso de præiata restituēti
bus; resarcitibus cōuulsa; mendosa emulatibus infamia nota

inurit; anathematis censura subitur; aut si positionē defendere
coneris; morte indignā oppetere cogaris. An mihi nō sit satis in-

ījs quae mihi religio credēda; pponit; captiuare intellectū in obse-

q; Cor. x. quī xpī; nisi etiā in ījs quae mihi sunt explorata; cōperta; nota; ma-

nifesta ipsaq; luce clariora; ipsa veritate veriora; compellit; ne scire
qd scio; nō hallucinās; nō opinās; nō cōiectās; sed adamātinis ra-

APOLOGIA

Fol. iij.

tionibus, irrefragabilibus argumentis, apodicticis demonstratio-
nibus colligēs. Quæ malum hæceruitus est; aut quæ tam iniqua
velut ex arce dominatio; quæ te non sinat pietate salua libere; que
sentias dicere; quid dicere; immo nec intra parietes latitans scri-
bere; aut scrobibus immurmurans infodere; aut saltem tecum vo-
lutans cogitare. At quibus de rebus cogitare; nempe quibus reli
gio Christiana cōtinetur; quodq; inter iusti & boni viri munera;
vel precipuum Psalmographus cōmemorat. In lege inquit dñi
voluntas eius; & in lege eius meditabitur die ac nocte. Primum
illud meditationis genus in lege dñi esse debere Augustinus præ-
cipit: vt eodices habeamus castigatos. Verba sunt illius in secun-
do de doctrina christiana libro. Plurimū inquit adiuuat interpre-
tum numerositas collatis codicib; inspecta; atq; discussa: tātū absit
falsitas. Nam codicibus emendādis primit oportet inuigilare so-
lertiā eorū: qui scripturas diuinās nosse desiderāt; vt emēdati non
emēdati cedāt; ex uno dum taxat interpretationis genere. Q uod
si libris sunt in emēdati; qui scire possum⁹; quid credamus; aut quid
non credam⁹; quid nobis sit imperatū; quid ve phibitū? Regula
verō viaq; castigādiilla nimirū est; quādem Augustin⁹ cum alijs
cōpluribus in locis; tum in eodē secūdo; atq; etiam intertio de do-
ctrina Christiana volumine tradit; quamq; diuīs Hieronymus in
omnib; plogis, epistolis, cōmētationib; reliquisq; operib; suis;
quam denique oēs prisci sanctissimiq; doctores tradiderūt; vt quo-
ties in testamēto nouo inter libros latinos fuerit reperta varietas;
recurrat ad Gr̄ecos; quoties inter latinos iter se; aut inter latinos
& Gr̄ecos in testamēto veteri fuerit aliqua differētia: certisidē peta-
mus ex veritate fontis hebraici. Itaq; semp in dubijs ad ligiam Marci. v.
precedēt eundū esse precipiūt. esto exēpli causa. Scribit Marc⁹;
Euāgelista Saluatorē nostrū iārī Synagoge principis mortuā si-
līx dixisse tabitha cumi; & subdit Euāgelista quod interpretatur Lucas.
Puella tibi dico surge. Scribit præterea Lucas in apostolica histo-
ria quod in Phœnices oppido ioppe fuit quædā fœmina nomine
Tabitha; quod interpretatur dorcas. Cum igitur vtrobisq; eadē sit
litteratura; necesse est in alterutro esse mēdum; aut Tabitha a pud
hebraeos vt rūq; significare; hoc est puellam & dorcadā. Sed quia
Euāgeliū Marci & Actus Apostolorū ex Gr̄eco venerunt ad
latinos; cōsulūim⁹ libros gr̄ecos; & offendimus in Marco scriptū
talitha per I. litterā; in Luca vero tabita p. b. Ecce tibi differētia in/
A iij

Psal. i.
Cōfirmatio
Augusti.

notis H

Augusti.

Hierony.

Omnes.

Lucas.
act. ix.

NEBRISSENSIS.

ter græcos & latinos. Sed quia haec particula: neq; græca est; neq; latina; reuertendū fuit ad linguā p̄cedētem. Cōiuluim⁹; itaq; hebreos; qui vno oīm cōsenſu nobis respōderūt in lingua Aramæa aliud esse talitha per.l. aliud tabitha per.b. hoc nāq; significare dor
cāda; illud vero puellā; qđ est cōsentaneū ei qđ Euāgelista vterq;
interpretat⁹ est. Marc⁹ talitha in puellā. Lucas tabitha in dorcāda

Quis igī dubitet nūc in Marco disp̄gere. b. litterā: & in eius los
cū.l. substitueret. Quid qđ in codicib⁹ antiquis apud latinos nō tabi
tha per.b. sed talitha per.l. in Marco legebā: quod rōne quadā in

Remig⁹. solubili. ppabo. Remigius; in interpretatiōib⁹ hebraicor⁹ nominū
que cōsueuerūt in calce sacri instrumēti apponi vtrūq; nomē inter
pretaſ; tabitha in dorcāda; cum differeret de neminib⁹ post primāe
syllabę a. finalē. a. b. littera incipientibus. Talitha in puellā agens de
habentibus. l. post. a. quiloſus tamēſi corruptus est; atq; librarior⁹
negligentia deprauat⁹; quid autor scriptū reliquerit; satis ex eo de
moſtratur; qđ talitha posuit inter talim & talme; quo in loco ex or
dinē litterarę tabitha cumī nō potuit interponi. Hieronym⁹ quoq;
Hierony.

in interpretatiōib⁹ ſuis vtrūq; nomē interpretatus est talitha in
puellam & tabitha in dorcāda; vt ſit veriſimillimū illud ad Marci
euāgelium; hoc ad Actus apostolor⁹ pertinere; quod etiā ex ordi
ne quem ſequit⁹; intueri licet. Idem quoq; in ep̄iſtola ad Pannia
chium que est de optimo genere interpretādi hūc euāgelij locum

Ident. citant talitha legit refragātibus oībus libris in quib⁹ legit̄ tabitha;
tamēſi mendore etiam in ep̄iſtolis legis talatha pro talitha. Vtris
igitur magis credēdum est librarijs & Impressorib⁹ qui pperat
carthas annumerare tibi; an Hieronymo tot⁹ litteraturā nō igna
ro; & Remigio autorī nō penit⁹ cōtemnendo; Marco Luce atq;
proinde hebræis oībus; an neotericis autoribus omniū linguarū

Remig⁹. Marcus. ignorarī. Quare videāt ne dum volāt me temeritatis accusare; cō
vincā ego illos sacrilegijs & imp̄ietatis. Dic igī mihi ó inuidē vter

noſtrū peccat cruce dignior; ego quicū Marco immo cū Christo
ſcīter dico talitha cumī; an tu qui ignorāter cū ignorātib⁹ dīcis ta
bitha cumī; imponēs euāgeliste; qđ nūquā ſcript̄; nūq; dixit; nūq;
purauit. Sed bone Iefu quāta eſt veritatis viſ; quae nō vſq; adeo cō
uellī potest; vt nō ſibras quaſdā & radices dīmittat; vt de poſſit alī
quaſto repullulare. Non vſq; adeo diſſipari; vt nō veſtigia quaſdā
illius remaneāt; per quaſ poſſit inveſtigari; nō vſq; adeo cōminuiſ;
vt nō anſas quaſdā poſte relinquit; ex quib⁹ quāde cūq; deprehē

APOLOGIA.

Fol'ij.

diposuit. Nam ut Aristoteles ait omnia vero consonant; falso autem Aristo-
cito dissont verū. Sciturque est illud zorobabel forte vinum. fortis
Rex. fortes mulieres; sed omnia vincit veritas; & manet; & inuale-
scit in aeternū; & obtinet in secula seculorum. Sed hoc in loco impe-
rita multitudo reclamabit; cuius suffragabis rabularū turba; dicetque
una voce nō licere in rebus dubijs græcos; aut hebræos cōsulere;
apparens qđ emendatoria sunt ex exemplaria latīna quā græca; & græ-
ca quā hebræa. Afferit p̄ sua perūcatæ testimoniū ex gloriem-
mate illius decretū; quod scriptum est distinctū ī e. ix. cap. vi veterū; Angusti.
quod est sumptū ex secūdo Augustini volumine de doctrina chri-
stiana; & quo ego ad sententiam meā cōfirmādā s̄a p̄e vtor. Vt vete-
rum (inquit) librorū fides ex hebræorū voluminibus examināda
est; ita nouorū veritas græci sermonis normā desiderat. Vbi com-
mentator citans testimoniū Hieronymi in præfatione librorum Hierony.
quinq̄ Moysi dicit: quod emendatoria sunt exemplaria latīna &
græca & græca quā hebræa. O miseri discipuli; qui tales sortimē
preceptores; qui quod Hieronymus ironicos atq̄ ridēs dicat; ipse
asseverate p̄nunciat. Cūq̄ vterq; autor idē sentiat; atq̄ cōcorditer
beandē rē dicat; sed alter assertive; alter ironicos; isti inter vnam imes
discordia serere conant. Quāto modisti illi faciūt qui ex p̄fessio-
ne discordes recōciliare nituntur? Sed nimis bon⁹ ille vir decet orationē
cōm̄tator nūc legerat obliquas; atq̄ figuratas Hieronymi locu-
tiōes; neq; intellexerat in plogo illo q̄ est ad Desideriū; qđ autor
agebat; sed cū sibi falsitatē p̄suāsset; qđ latīna ex exemplaria erāt emen-
datoria quā græca & græca quā hebræa; id tantū accepit quod ad
suū errorē cōfirmādū ficebat vultu graui atq̄ supcilij adductis
legens; qđ Hieronym⁹ ore renidēt atq̄ capite qualsanti p̄ferret.
Nam cū inueheret in eos quis p̄ septuaginta interpretū editionē he-
braicæ veritati præferebat; hæc verba subiūxit. Quod hebrei ha-
bēt de X̄p̄: tui codices nō habēt. Aliud est si testimonia contra se
postea ab Apostolis usurpata, p̄bauerūt; & emendatoria sunt exē-
plaria quā græca; & græca quā hebræa; quae verba si assuerate p̄-
feras; vtrūq; falsum est. Nam nec est verisimile; quod testimonia
ab Apostolis usurpata hebrai suis libris postea inseruerint scilicet
approbantes cum faceat contra se; neq; potest fieri; vt potior sit
leatio apographa quam antigrapha; non magis certe quam aqua
ex stagno & palude ea quae ex purissimo atq̄ defecato fonte hau-
titur. Itaq; cum verba Hieronymi ironice proferenda sint; si

Zorobael.

A iij

NEBRISSENSIS.

enunciatiue proferre velis: hoc modo in contrariū vertas necesse est. Nec p̄ testimonia cōtra se postea ab apostolis usurpata probauerū thebæi: quia nemo adeo esset imprudēs; vt testimonia que cōtra se faceret; vltro admitteret; nisi cauīa pdere vellent; neq; emē

Iuuenalis dationa sunt exēplaria latina quā grēca; & grēca quā hebræa. Sed que comœdia; min⁹ quis melior; quā audire hominē; q̄ a cūctis ha

beat sapientissimus; deliranē; Ospectaculū dijs tātū immortalib⁹;

Plautus. aut ijs qui deo pxime accedit; reseruatū est; q̄ (vt inquit Plautus) nos hoies ludo suo quasi pilas habēt; secretūq; sibi mīmū parant.

Comēta. Ingeritse iudicē cōmentator noster; atq; arbitrū honorariū facit

Hierony. inter Augustinū & Hieronymū minime litigātes; sed in eodem

Augusti. causæ statu litisq; cōtestatione idē sentiētes; idēq; dicētes; quos nū⁹

excitatur⁹ illis si a mortuis resurgeret; aut etiā nūc indigetatis quā

tumcūq; terribis; quantumcūq; gratuitib; quantumcūq; severiss;

Augustin⁹ (inquit ille) ad primitiā ecclesiā respicit; quādo exē

plaria grēca & hebræa nō erāt corrupta; sed procedēte tēpore cū

populus christian⁹ multū esset auctus; & h̄ereses multę essent fa-

cete in inuidiā christianoꝝ iudei & grēciua exēplaria corrūperūt;

& sic factū est; qđ exēplaria eorū magis corrupta sūt q̄ platinorꝝ; ad

quod tēpus respicit Hieronymus. Decretorum interpres hic no-

ster (vt video) epicur⁹ est; quippe q̄ nō multū curet quomodo; sed

neq; quid loquaſ. Nā neq; Augustinus de primitiā ecclesia in-

telligit; sed præsentē instituit; & future p̄spicit. Hieronymus vero

id qđ est; euīdēter ostēdit. Nec satis est illi clarissimos duos autores

quasi dissentītes in pugnā cōmittere; nūl etiā victorē faciat illum;

qui deteriorē causam tueretur; si ita sentiret quēadmodū iste pu-

tat. Vel magis; inquit; credendū est Hieronymoꝝ Augustino. In

quo magis credendū ō hō oīum mortaliū stolidissime; an nō in eo

qđ nec dormiēs quidē nūc somniauit; qñqdē vigilas semp aliud

Claudia: sensit. scripsit. dixit. atq; vt ait poeta. Om̄ia quēsentū voluunt̄ vota

diurno; Pectore lopito reddit amica quies. Q uod sī (vt interpres de

cretoꝝ putat) hebrei & grēci in xpianorū inuidiā p̄ prios libros

vitiarūt; aut id fecerūt in locis; q̄ faciebat p nobis cōtra illos; aut in

quib⁹ pillis cōtra nos; aut p vtrisq; aut p neutrīs. Nā cōtra virosc̄

qui faceret; nullus potest dari locus; nūl perperā ab vtrisq; intelli-

gatur. In ijs vero locis qui facerent pillis cōtra nos; aut pro illis &

pro nobis; aut neq; pro illis; neq; pro nobis; non est credibile illos

quicq; immutasse; cum sint alioqui in transcribendis; castigandis;

recognoscendisq; libris multo quā nos diligētores; hebrei maxi-
 me; qui omnia veteris instrumentū non modo verba; sed & sylla-
 bas & litteras ad certos numeros redegerunt; & vt saluatoris no-
 stri verbis ytar; neq; vnū iota; neq; vnus apex ab illis prētereatur.
 Reliquū est igitur vt quae faciunt pro nobis contra illos vitiarint
 immutauerintq;. Sed qui nā sunt hi loci; ego nondū legi quod no-
 stri codices; hoc & grēci; hoc & hebræi habent; eadē ab utrīscq; tra-
 dunt; in lectione nulla aut quē non multū ad rem faciat est diuer-
 sitas; quinimo stante eadē scriptura; de sensu oīmis habetur cōtra-
 uersia; puta inter græcos & latinos de azymo & syncero cōsecre-
 tionis pane; de spirituſſācti processione; inter vtrosq; & hebræos.
 de christo an sit purus homo; an homo pariter & deus. an ventu-
 rus sit Saluator; an potius īā venerit. Quę nā igitur inuidia est vel
 le nobis præcludere illud vnicū emaculādi lībros; atq; veritatis in-
 uestigandę refugī; aut quoties in codicib⁹ latīnis inuenta fuerit
 differentia inter nouos & veteres ad quē arbitriū prouocabim⁹;
 qui nobis ostendat utram lectionē sequi operteat. Nam quodistī Aliud ob-
 dicūt sequendū esse illud in quo plures codices cōueniāt; id quidē
 periculorum consiliū est; neq; magis admittendū; quā si quis in vi-
 ta suaserit id esse faciendū; nō quod optimus quisq; sed quod plæ-
 ricq; oēs faciunt. In artib⁹ & sc̄iēt̄is id esse sentiēdū nō qđ sapientissi-
 mus quisq; sed qđ incertū vulgus atq; imperita multitudo putat;
 cū in oīni re dijūdicāda nō sint numerāda; sed pōderāda suffragia
 Quid; qđ oēs codices q̄ ex impressiōe venerūt; p vno sunt cōpu-
 tandi; cū ex eadē archetypa forma semel excussi; reliquos fere oēs
 ppagarint. Quod vel ex eo intueri licet; quod oēs chartæ & oēs
 omniū lineā ab eodē verbo incipiūt; & quemadmodū iuris peri-
 fidicūt; quoties testes eādem rem atq; iſſdē verbis proferūt; iſſpī-
 cio est illos ex cōposito mētiri. Sed nihil mirandū est raros esse co-
 dices; qui verā illam synceramq; antiquitatē retineāt; cū & illi qui
 tales reperiunt̄ magno periculo sint obnoxij; pterea quod inter
 homines imperitos versentur; qui cū magnum doctrinæ specimē
 præ se ferāt; nihil putant sibi non licere; alius aliquid addens; alius
 detrahens; aliustransuerso calamo illiniens; alius expungens; ali⁹
 inducens. Dicet vero quispiā; fīngit hēc Antoni⁹; immo vero qđ
 est i ore oīm factūq; narrabo. Quāto ingenio & eruditōe fuerit Ōxomē
 Magister Petrus oxomēsis; nemo est q̄ ignoret; cū post Tostatū Tostat.
 illū ex Salmāticēs scholastico Epm Abilensem oīm iudicio apud

NEBRISSENSIS.

nos fuerit nostra ætate in omni genere doctrinæ facile princeps.
Istius ex portione beneficiari⁹ in ecclesia Salmaticensi: cui ex decani
& capituli decreto delegata fuit priuicia libros ecclesiasticos emē-
dandi; pposita illi mercede laboris: ut pquinis cotidie chartis emē-
dandis mereret: quas appellat distributiones cotidianas: tam & si
rei diuinæ nō inter esset. Est in ea ecclesia vtriusq; testamēti codex
peruetustus: qui mihi s̄æpe fuit vñi: ad eam rem de qua nūc agit.
Ab eo castigationū suarū initium Oxomēsis fecit: cōferens illum
opinor ad aliquē ex recentioribus librīs: atq; ita dispungēs vera: &
inducēs falsa distorsit a prototypo illo exemplari plusquā sexcētos
locos: quos tibi Pater clemētissime ostēdr: cum illic esset curia: atq;
cum rege Ferdinādo de exequēdis Elisabes Reginæ legatis age-
res. Quod si libri synceri cōmaculātur: & ad corruptorē formam
redigūtur: iam videor mihi videre: quō res litteraria deuentura sit.
Alud ob-
iectum.
do finit
mutata
Arius.
Irenaeus.
Atqui dicūt isti sermo latin⁹ per se sufficiēs est: aut si alītude aliquid
mutuādum fuit: iam oēs bibliothecæ hebreor̄ & græcor̄ in lati-
nas translat̄s̄ sunt. Quorūm igit̄ pertinuit prūdentia illa Ponti-
ficū: qui scitis atq; decretis suis sanxerūt litteras græcas & hebreas
in gymnaſijs publicis debere legi & doceri. Quarum altera pars
excitata est atq; iam pridē per Hispanias diuulgata ab Ario luſita
no viro græcē & latine per quā eruditio: altera neglecta: atq; si fit
quod isti fieri volūt: breui futurū est: vt lingua illa nō minus vene-
randa quā antiqua: & cui religionis nostræ fundamēta sunt credi-
ta: in obliuionis tenebras deuoluntur. Nam si hebraicor̄ volumi-
num lectiōne nobis interdicit: si hebreos codices elimināt: dissipāt:
lacerāt: adurāt: si græcor̄ libros minime putāt necessarios: in quī-
bus prima illa nascētis ecclesiæ iacta sunt fundamēta: in chaos illud
antiquum antea quā litteræ essent inuētæ cōfundemur: atq; duo
bus sacræ scripturæ voluminib⁹ orbat̄ in sempiterna noctis caligi-
ne versemur necesse est. Cumq; libri recētores ad normā veterū
sint redigēdi: quid illis agas: qui prototypos ex nouis interpolant: &
in aliam speciem effingunt: Quā me delectat ille Apostolor̄ cōte-
poraneus scriptor Irenaeus: qui p̄spiciens futuræ suor̄ operū labi:
huiusmodi cōiurationē in prima librō: suorum frōte p̄p̄posuit.
Adiuro te inquit: qui trāscribis librū istum per dñm nostrū Iesum
Christū & per gloriosum eius adūetum: quo iudicatur⁹ est vi-
uos & mortuos: vt cōferas postquam transcriberis: & emendes
illum ad exemplar; vnde scripsi diligētissime: hāc quoq; obtesta

tionem quā facio: similiter facias; & trāfferas; vt inuenisti in exem
 plari. Hanc eādem atq; eisdem verbis usurpauit Prosper ille aqui Prosper.
 tanicus; atq; emēdatiōi quam fecit in eusebiū Césariēsis chronicon
 præposuit. Tale aliquid est quod Iōannes Apostolus idēq; Euange
 lista in calce Apocalypsis scribit. Contestor (inquit) omniaudiēti Iōannes apo. xxii.
 verba pphetiæ huius libri: si quis apposuerit ad hæc: apponet su-
 per eum deus plagas scriptas quæ sunt in libro isto. Et si quis dī-
 nuerit de verbis libri prophetiæ huius; auferet deus partē eius de
 ligno vitæ; & de ciuitate sancta. Nam obiter castigādus emēdan-
 dus est locus in oībus lībris recentiorib⁹ vitiarū: qui p eo quod
 in græco atq; in omnib⁹ vetustis codicibus habet ligno vitæ in re-
 centioribus mēdose scriptū est libro vitæ. Lignū autē hoc in loco;
 atq; alijs cōplurib⁹ in locis scripturæ sacræ p arboРЕ positū est ex
 idiomate sermonis hebraicū: cum appellatiōe lignorū materia tā-
 tum significetur siue ad fabricam: siue ad ignis alimēta pertinētia.
 Sed quorsum hæsanctorū cōtestationes pertinēant: nemo est qui
 non intelligat: præter illos qui ut Psalmographus ait. Obfirmaue Psal. xliv.
 rūt sibi sermonē nequā: & qui (vt inquit Horati⁹) nō possunt que
 imberbes dediscere senes perdenda fateri. Q uod si apponētibus Horati⁹.
 aliquid aut detrahētib⁹ tot diras execratiōesq; Apostolus impre-
 catur: non ne grāde prænūm manebit offendices extricantibus. Ecc. xxv
 ænigmata soluētibus tenebrosa elucubratiōibus. An non illud qđ
 in ecclesiastico p̄mittit: qui elucidat me (inquit) vitā æternā habe-
 būt. Et si verū est Horatianū illud in arte poetica: q uod senex est Horatius
 laudator tēporis acti se puerorū atq; vſcp ad reprehensionē amator
 antiquitatis: quid mōstro similius ex cogitari pōr: quā vt senes in
 uestigādæ veritatis causa ad nos codices cōfugiant: & iuvenes
 volumina antiqua rimētur: vt inde veritatē elicitāt. In quæstionē
 illa immortalē de cōceptu virginis dei paræ: in qua se isti tā diutor
 serūt: & adhuc sub iudice lis est; Frācisici p causæ suaē defensiōe te-
 stes vndiq; citat: inter quos Nicolaū sūt. Is exponēs illud apliōes Nicolaus
 in Adā peccauerūt: p̄t̄ Christū (ing) & beatā Virginē. Atqui Apostol.
 dicūt isti in codicib⁹ antigis Nicolai tātū legi p̄t̄ xpm: ab aduer-
 sarijs vero sup̄ inductū esse illud & beatā Virginē id qđ & in alijs
 locis facitatu quā grūnt. Licet igit̄ his in reb⁹ dubij: & quas deus
 reposuit in ſinu maiestatis ſuę: mutuari testimonia ex libroꝝ vnu-
 state: & mihi nō licebit i reb⁹ pbabilib⁹: & que via rōnis uestigari
 possunt op̄ ab antiptate petere: & qb⁹ artib⁹ ipsi alios cape volūt

NEBRISSENSIS.

Aliud ob
iectum. ipsos caperet & quod egregius versificator dicit; sic ars arte delu-
datur. At qui inquietunt; etiam si sacri codices essent castigandi; no
licere tamē; non solū mihi homini ad sacras litteras no initato; ve
rum etiā neq; ipsis in Theologia Doctorib; & magistris id facere
citra summi P̄tificis autoritatē; immo & cōcilij generalis. Et ego
quidē fateor ita debere fieri; sed ihs tantū; que ad fidē scitaq; religio
nis pertinēt. Nam & laicis de fide disputare noiatim interdictū est;
Quid; etiā neq; de orthographia licebit Antonio Nebrissensi di-
sputare; cū liceat eis tertiu quodque verbū falsa scriptiōe corrūpe-
re; no de accētu præceptiōes dare ihs; qui artis rōne destituti; quo-
cūq; illos fortuna impegit; ferūtur præcipites; no verborū sensus
abstrusos & recōditos inlucē eruēre. An non hæc est grāmatics
materia circa quā sola versatur? An si eiusmodi rebus alicui alteri
disciplinæ opus est; no ne ab hac vna mutuari oportet? Nisi forte

Gregori,
Donatus ad Gregorianū illud cōfugere volūt; sacras litteras no esse subie-
ctas regulis Donati. Pernitiosum sane documētum si ita intelliga-
tur; vt illi volūt. Nam & si ea est grāmaticæ vis & facultas; vt supe-

Dioge-
nes. riorib; disciplinis ancilletur; qua tamē de litteris; de syllabis; dedi-
ctiōib; de partī orōnis cōtextu disputat; superior est; atq; illis im-
perat dñaturq; Pulchre Diogenes ille cynic; q; venūdat? Xenia-
di cōp̄it recenti dño viuēdi præcepta tradere. Indignantivero illi
se a seruo vlla de re admoneri; dixit. Si ego medicus tu vero ægro-
tus es; nonne mihi obsequerares; vt a morbo in columis euade-
res? Quod si rursus ego nauis gubernandæ perit? essem; tu vero
ignarus; no mihi obsequereris; vt ex naufragio vterq; nostrū in
portū perueniret? Hæc seruus dño; hæc ego infirmæ artis p̄fessor
cūctis edico; plārosc̄p̄ oēs circa rem litterariā ægrotare; atq; in hac

Psal. c. ii. nauicula qua vehimur per hoc mare magnū & spaciosum; om̄es
errabundos huc atq; illuc iactari; atq; vt rosc̄p̄ egere; illos medico;
hos vero gubernatore aliquo non imperito; quibus pareant ob-
temperentq; etiam si principes; etiā si Reges; etiā si Imperatores;

i. Cor. i. etiam si Pontifices. Neq; dēsignari debet infime artis opifici pare
Matth. x. re; qm̄ eligit deus infirma mundi huius; vt fortissima quæq; cōfun-
deret. & abscondit hæc sapientibus ac prudentibus; & reuelabit
ea paruulis; qm̄ ex ore infantū & lacfētium perfecisti laudē; ppter

Aristo. i. mīmicos tuos. Itaq; non quis dicat; sed quid dicat cōsiderādum est;
ethi.

Aliud ob iectum. atq; cuilibet in arte sua credendum. Nam quod ad Pontificis auto-

ritatem attinet; cotidie in Cathedralicijs Ecclesijs creat; vel inde

APOLOGIA.

fol. viij.

mortuorum locum sufficit scholarum magistros; quibus imparti-
 tur munus ecclesiasticos libro semedandi, ego quoq; ipse apostoli
 cæ sedis autoritate sum fact⁹ ingenuarū artiū magister; atq; pinde
 grāmaticæ artis in Salmaticē si gymnasio cathedrali⁹ cōcessa facul-
 tate de reb⁹ ad pfessionē meā pertinētib⁹ disputādi, differēdi; discer-
 nendi; ac dījudicādi. Necq; potest quis iurisdictionis meæ ita termi-
 nos coērcere; vt nō possim discurrere per reliquas omnes artes &
 scientias; non vt transiuga; sed tanquā explorator rerū; que illuc ge-
 rantur; & si quid fuerit; quod in censurā meā cadat; castigem illud
 corrigam; & emēdem. Necq; emfieri pōt; vt non in sua cuiuscq; disci-
 plina deprehēdam aliquid; quod ipse turpiter ignoret; ego pulcher
 rime intelligā. Sunt tamē complures; qui hāc litterarū disquisitio-
 nem nō multifaciāt; eamq; disputationē de lana caprina esse cōten-
 dant; nouos vero atq; ipsiis in auditos vocabulorū significat⁹ omni-
 no excludāt in illis præcipue locis; vbi doctores alios sensus accom-
 modarunt. Sed quaero ab istis an magis credēdum sit in hac parte
 septuaginta; qui eo tēpore ex hebræo in græcū sermōnē interpre-
 tati sunt; quo vtraq; lingua vīgebat; cuiusq; (vt oēs fatēnt⁹) erāt do-
 cēssimi; magis Aquilæ, Symmacho, Theodocionī; Luciano marty-
 ri; magis Hieronymo trium linguarū viro eruditissimo; quā Nico-
 lao, Hugoni, Papiæ, Mamotreto, reliquisq; oībus neotericis auto-
 ribus; qui in ea tēpora inciderūt; in quib⁹ res litteraria græca pari-
 ter a clatina dormiebat. Nam hebrēos nihil moror; qui & ipsimul
 ta ex codicibus sacris ignorabāt; necq; poterāt latinis in hac ægela-
 te laborātibus opem ferre. Quid igitur mirādum est; si quæ tēpo-
 ribus illis erāt oībus nota; ætate nostra ignorētur? Ignorāt aut̄ aut
 ingenue fatētur; se nescire quid illud sit de quo agitur; aut aliud pro-
 alio accipiētes; aut simulātes fescire; quod nesciūt. Hæc autem sunt
 de rebus; aut natura cōstantibus; aut arte aliqua fabrefactis, veluti
 ex animalib⁹ quid sit onocrotal⁹; quid porphyrio. Ex plātis; quid
 cypr⁹, quid git; & cur seritur cū cymino. De metallis; quid onyx,
 quid stibium. & ex rebus quæ in sublimi vidētur, quid arctur⁹; quid
 castores siue dioscori. Et ex ijs quæ sūt ab homine; quid plumata
 siue polymita siue scutulata vestis Iam vero locorū & personarum
 nominib⁹ ignotis pleni sunt sacrarū litterarū codices; quarū rerum
 omnū noticiā adesse oportet; nō solum curiosis; verū etiam sacros
 codices veluti a limine salutārib⁹. Vnde Augustin⁹ in libro sepe me Augsti.
 morato rerū (inquit) ignorātia facit obscuras figuratas locutiōes;

Aliud ob
Interpre
tes.

Neoteriz.

NEBRISSENSIS.

cum ignoramus vel animatum vel lapidum. vel herbarum naturas. aliarum ve rerum que plerumque in scripturis gratia similitudinis ali cui ponuntur. At qui dicet quis piâ istarum rerum cognitio aliud de nobis facile constare potest; ne te putas nobis verba dare, atque vetera pro non uis credere. Immo vero quod sine arrogatia dictum velim non haec ab aliis; atque a me ipso hec haberi possunt; qui meo iure possum vim dicare; quod vigilis; atque laboribus meis sum assecutus. Nam qui de rerum natura: de eiusmodi rebus scripsere sunt; partim sunt antiqui: partim noui. Veteres illi ita scribebant quasi de rebus notis: atque etiam vulgo imperito manifestis. Nostrî vero temporis scriptores: ita loquuntur non ut qui res ipsas viderint aut experti sint; sed tamquam qui antiquorum scripta legerint; ac plerumque non inteleixerint. Nos vero res ipsas quasi oculis videndas: manibusque tractandas obiecimus. Nec ad hoc minus incosulti; aut temere accessimus; sed moniti consilio & autoritate clarissimi; atque pinde sanctissimi viri cuius testimonio toties vtimur.

Augusti. Augustini: qui mihi hanc priuinciam quodammodo his verbis delegavit. Ut non sint (inquit) necesse christiano in multis propter paucula laborare; sic video posse fieri. si quidem eorum qui possunt benignâ sane operâ fraternæ utilitatideleget et impêderet: ut quoscumque locos terrarum. vel animalia. vel herbas: atque arbores & gema. vel metallâ inconnitatae speciesque qualibet quasi scriptura commemoraret: ea generatim digerens sola exposita litteris mandet. Quomodo igitur omnia uidetur me prohibes facere: ad quod faciemus Augustinus hortatur. Sed dicunt rursus: ex significatu illo siue vero siue falso iam doctores expresserunt alios sensus partim mysticos partim morales. Quid alij fecerunt: ipsi viderint: non meo periculo: sed suo id fecerunt. Nos quod aucto[r] sacrae scripturae: atque pinde utriusque testamenti spiritus sanctus per eos prophetarum: atque apostolorum locutus est: ex ipsis verbis interpretamur: optimis auctoribus freti: quos isti nunquam legerunt: sed nesciimus quos ebrardos. mamotretos. papias. huguijones: atque alii (ut inquit Poeta) nostris nomina duriora terris. Reliquum est: ut breui addam quod de scandalo isti obiectum: respondemus. Nam eo configiunt: cum se videt vndeque circum vetos. Sed quero pri munus abillis: qui nam sunt ipsi quos nostra offendunt studia: doctrine: an indocti: an potius qui cum non sint: se doctos esse putant: Non quidem docti: quam ipsi dem illi rationibus mouerentur: quibus & nos mouemur. Non indocti: quia illi & cupiunt scire: & non de dignatur a peritioribus eruditiri. At qui restat genus illud tertium de quibus Plato scripsit. Ultimus iniuria cu-

Aliud obiectum. Aliud obiectum. Augustinus: qui mihi hanc priuinciam quodammodo his verbis delegavit. Ut non sint (inquit) necesse christiano in multis propter paucula laborare; sic video posse fieri. si quidem eorum qui possunt benignâ sane operâ fraternæ utilitatideleget et impêderet: ut quoscumque locos terrarum. vel animalia. vel herbas: atque arbores & gema. vel metallâ inconnitatae speciesque qualibet quasi scriptura commemoraret: ea generatim digerens sola exposita litteris mandet. Quomodo igitur omnia uidetur me prohibes facere: ad quod faciemus Augustinus hortatur. Sed dicunt rursus: ex significatu illo siue vero siue falso iam doctores expresserunt alios sensus partim mysticos partim morales. Quid alij fecerunt: ipsi viderint: non meo periculo: sed suo id fecerunt. Nos quod aucto[r] sacrae scripturae: atque pinde utriusque testamenti spiritus sanctus per eos prophetarum: atque apostolorum locutus est: ex ipsis verbis interpretamur: optimis auctoribus freti: quos isti nunquam legerunt: sed nesciimus quos ebrardos. mamotretos. papias. huguijones: atque alii (ut inquit Poeta) nostris nomina duriora terris. Reliquum est: ut breui addam quod de scandalo isti obiectum: respondemus. Nam eo configiunt: cum se videt vndeque circum vetos. Sed quero pri munus abillis: qui nam sunt ipsi quos nostra offendunt studia: doctrine: an indocti: an potius qui cum non sint: se doctos esse putant: Non quidem docti: quam ipsi dem illi rationibus mouerentur: quibus & nos mouemur. Non indocti: quia illi & cupiunt scire: & non de dignatur a peritioribus eruditiri. At qui restat genus illud tertium de quibus Plato scripsit. Ultimus iniuria cu-

Plato. Aliud obiectum. Augustinus: qui mihi hanc priuinciam quodammodo his verbis delegavit. Ut non sint (inquit) necesse christiano in multis propter paucula laborare; sic video posse fieri. si quidem eorum qui possunt benignâ sane operâ fraternæ utilitatideleget et impêderet: ut quoscumque locos terrarum. vel animalia. vel herbas: atque arbores & gema. vel metallâ inconnitatae speciesque qualibet quasi scriptura commemoraret: ea generatim digerens sola exposita litteris mandet. Quomodo igitur omnia uidetur me prohibes facere: ad quod faciemus Augustinus hortatur. Sed dicunt rursus: ex significatu illo siue vero siue falso iam doctores expresserunt alios sensus partim mysticos partim morales. Quid alij fecerunt: ipsi viderint: non meo periculo: sed suo id fecerunt. Nos quod aucto[r] sacrae scripturae: atque pinde utriusque testamenti spiritus sanctus per eos prophetarum: atque apostolorum locutus est: ex ipsis verbis interpretamur: optimis auctoribus freti: quos isti nunquam legerunt: sed nesciimus quos ebrardos. mamotretos. papias. huguijones: atque alii (ut inquit Poeta) nostris nomina duriora terris. Reliquum est: ut breui addam quod de scandalo isti obiectum: respondemus. Nam eo configiunt: cum se videt vndeque circum vetos. Sed quero pri munus abillis: qui nam sunt ipsi quos nostra offendunt studia: doctrine: an indocti: an potius qui cum non sint: se doctos esse putant: Non quidem docti: quam ipsi dem illi rationibus mouerentur: quibus & nos mouemur. Non indocti: quia illi & cupiunt scire: & non de dignatur a peritioribus eruditiri. At qui restat genus illud tertium de quibus Plato scripsit. Ultimus iniuria cu-

APOLoGIA

Fol. viii.

mulus est: cum sis malus & indoctus; velle bonus & sapienter videri.
 Ii sunt qui curios simulat: & bacchanalia vivunt; qui ambulant in Iuuenal.
 stolis: & amant primas cathedras in synagogis & primos accubitus
 in coniunctis: qui excolat culicem camelum vero deglutiunt. Quibus ego
 nihil recuso fieri scadulum: quodam quidem & saluator noster phariseis
 scadulum fuit. Nos inquit Paulus predicamus Christum crucifixum iudeis
 deis scadulum: getibus autem stulticiis: & quod de illo Simeon iustus
 erat vaticinatus. Ecce hic positus est in ruinam: & in resurrectionem mul-
 torum in Israel. Quod si necesse est: ut scadala veniant: & scadalizanti Mat. xxix
 bus salvator noster grade malum interminat: non id quidem ad Phari-
 saeorum scadulum pertinet: quibus ipse scadulum fuit. Nec vero: vt
 pusilli in me scadulizentur: sed illitatum: qui liuore torquentur: qui in-
 uidia rumpuntur: qui quod se consequi posse desperant: carpunt: rodunt:
 detestantur. Nam quod de Iudeis in Christo nuper regeneratis. Aliud ob-
 isti dicunt: aquo magis scadulizabuntur: a me qui aut illos doceo: au-
 illi me docet: aut utriusque idem sentimus in iis: quem dogmati nostro non
 repugnat: an ab istis qui tertio quoque verbo a nobis dissentunt: necque
 possunt reddere causas tantae varietatis? Vnum dissentient genus est:
 cum septuaginta ex quadam ignota nobis causa ab hebraica veritate
 discesserunt: quibus in locis quamcumque lectio discordare videatur: sensus
 tamquam vterque verus est: quoniama utrumque ecclesia receperit: receptum p-
 bauit. Nam quis errasse illos dicere audeat: qui (vt Augustinus ait) tan-
 tas spumas sancti praesentia interpretatione esse dicunt: utrumque os tot ho-
 minum fuerit. Illius verba ex volumine sepe memorata sunt. Etsi
 aliquid inquit in hebreis ex exemplaribus aliter inuenitur: quia isti posuerunt
 cedendum esse arbitror: diuinae dispensationes: quae per eos facta est: vt
 libri quos gens iudeorum ceteris populis: vel religione: vel inuidia: p-
 re nolebat: credituris in dñm getibus ministri Regis Ptolomai po-
 testate tanto ante predictetur. Itaque fieri potest: vt sic illi interpretati sint:
 quemadmodum congruere gentibus ille qui eos agebat: & qui os omni-
 nibus vnum fecerat: spuma scilicet indicavit. Haec Augustini verba eo per-
 tinent: vt septuaginta interpretum autoritate euangelice maiestatis ex-
 aequare velint: in qua opinione ipse solus est: cum alijs oculis atque impri-
 mis Hieronymus compluribus in locis illos errasse concinnet: atque
 ex ignorantia multos locos per perpetuam transstulisse. Non est tamquam nostrum
 inter tantos autores tantas cōponere lites. Fieri namque potest: vt utriusque
 se optimis rationibus defendatur: cum praeferim litteras sacre sub ipsam.

NEBRISSENS IS APOLOGIA.

verbis: atq; sub eodē oīonis cōtextū plures sensus nō modo figūratos verū etiā litterales recipiant. Nam qđ ab alijs scriptorib⁹ am-
phibologicos dicit; nū ex industria id fiat; vītiosum est: & qđ q̄c
minus pprie dicit; magis obnoxiiū varijs sensib⁹ relinquit. At vero
sacræ litteræ: qđ spiritu diuino foecūdē sunt; hoc singulare habet;
quod sub ijsdē verbis res plures; & rursus res ipse; res alias signifi-
cāt. Ex quo fieri potuit; vt alius interpres aliud sit fecit⁹: & que no-
bis discordare vident⁹; minime sint discordia; sed idē aut sibi nō re-
pugnātia designet. Sed de interpretū diuersitate alias plurib⁹: nūc

Hierony. aut de vni⁹ tantū interpretis hoc est Hieronymi simplici interpre-
tatione laboram⁹: vt qđ librarior⁹ negligētia depravatū est; suę in-
tergritatē referat. Idq; partim fecim⁹ ptim facturisum⁹ cōferēdo re-
cētores codices cū vetustatis adorādā codicib⁹ latinis; q; facile ostē-
dūt; quid Hieronymus nobis scriptū reliquerit: si modo cōsentit;
aut nō discordat ab eo qđ in hebræis græcisq; voluminibus habe-
tur; atq; in eo laborare; velim ab istis edoceri qđ hæreſeos gen⁹ sit.
Nā neq; hæreticū qđ cōtinet; neq; hæreſim sapit; neq; verbor⁹ in or-

Protestatio. dinatiōe pōt hæreſis; sed neq; hæreſeos nulla suspicio inferri. Quid:
quod parati sumus ecclesię Romanæ; atq; pīnde illius administris

obtēperare: & si ē repūblica christiana est; quicquid scripsimus lin-
guā delere; aut more ad arā lugdunensem certantiū si displicui in
pximū flumen cū scriptis meis d emergi; ne quis putet nos ea esse
puicatia siue obstinatione; vt nō cedamus apostolicis iussionibus
atq; decretis. Interim vero nescio qđ me phibeat ijs de reb⁹ inqui-
rere: atq; alios ad illud ipm faciendū exhortari; & in hac vna cogi-
tatione supremū spūm effundere. An nō hæc meli⁹ qđ disputare
ridiculā illā questionē vtrū quiditates Scoti trāſeuntē pī latera pī
cti possint implere vētrē chimere⁹: quā in ceratinis crocodilinis &
chrylippi aceruis x̄saricq; de st̄llicidijjs & aqua pluvia arcēda & hu-

Concluſio. iusmodi nugis differere? Vos igīt o clarissima mūdi lumina; tecq;
imprimis Pater optime hispanæ reip, columē: quē nō sors aliqua
sed diuina quædā pūdentia dedit mihi amplificatorē; testē; iudicē;
obsecro accurrite; succurrite; ferte suppetias rei litterariae labenti
eiusq; patrociniū suscipite: antea quā funditus intereat, fauete in-
genijs. reuocate superos duo illa religiōis nři lumina extincta grē-
cā hebraicāq; lingua, pponite prēmia in ea re laborātib⁹. interpel-
latores vero vltra sauromatas extremosq; hoīm morinos & gara-

Iuuenat. Bergil. mantas abigite.

FINIS.

AELII ANTONII

NEBRISSENSIS EX GRAMMA

tico rhetoris; atq; Regij historici in quinquaginta sa-

cræ scripturæ locos. Ad per quam Reueren-

dum in christo Iesu patrem ac clemētissi-

mum dominum Do. Fratrem Fran-

ciscum Ximenez S.R.E.Car.

dinalē Hispanū Archiepi

scopum Toletanum

atq; Hispaniarꝝ

Mystar-

chen.

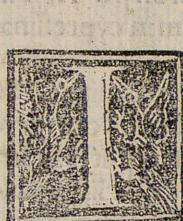
Mnes vigiliae meæ Pater amplissime quas ab hinc
decēnios sacrī litterīs impēdi; eo spectare vidētur;
vt aut quo dam locos librariorū negligentia vi-
tiatos emacularem; aut quorūdam verborū recon-
ditos sensus in lucem eruerem. Sed cum mihi supe-
rior censurā vocem interclusisset; ne quicquā hisce-
rem ijs de rebus; quæ sunt a me multis laboribus excogitatæ; obtē-
perauit tamē apostolicis iussionib; meq; ipsum repressi expectās
tempus in quo possem animi mei sententiam libere testari. & ecce
quod optanti diutum promittere nemo auderet; voluenda dies en-
attulit vltro. Licet nāc sub te o maxime religiōnis nostrā censor
vtilibertate; quid quisq; sentiat dīcendi; dum modo id suo periculo
agat; vt conuinctus temeritatis suæ pœnas luat; & victor ex inuen-
tis laudem reportet. Sed cum anno superiori Salmanticæ interprā-
dendum recitarem Amplitudini tuæ quasdam in certos sacræ scri-
pturæ locos annotationes meas; exrenidentivultu atq; fautore tuo
assensu facile perspexi; quā grata illi essent in hac parte studia mea.
Quin & insuper s̄is memor; idētidem admonuisti me ne finē
subcesuas illas obseruationes meas interire. Itaq; nō existimō; quæ
tuo grauissimo iudicio tunc videbantur probanda; nunc vt repro-

bes; nisi forte tunc quasi priuatus auditor mihi blandiebaris: nunc
vero quasi publicus cēsor aliud decernis. Libet itaq; ad Apologā
illam in qua te iudice q̄editico ac nuncupato criminatoribus meis re-
spondi; addere quinquaginta locos nō vulgariter expositos: quos
ex impressione propagatos velut ex arce quadam tua mihi ad hoc
munus tradita per omnes Hispanias quasi præcursores metatoresq;
vel potius excubias siue exploratores dimisi; ut ex illorum primo
cum hostibus concursu captarem auspicia; cum fuerit mis-
hi toto excercitu; atq; omnibus copijs dimicandum;
qualis sit futurus totius pugnæ eventus. Neq;
enim dubito quin mēliorib⁹ auspicijs ad me
redeant; quā pentachorachē illi duo
missi ab Ochozia rege israel ad
Eliā thesbiten; quos ignis
de cœlo descendens
absumpsit.

PAELII ANTONII NEBRISS. TERTIA.

Quinquagena incipit.

Arceuthina & thina ligna quæ sunt,

I

Nsecūdo paralipomenon volumine. Cap. ii. vul- Arceuthi
go legitur; sed & ligna cedrina & arcentina & pi, na nō ars
nea mitte mihi. antiqui codices habēt; sed & ligna centina
cedrina & cupressina & archeutina & pinea mitte Thinalis
mihi. sed ei quod est pinea in hebreo nihil respon/ gna-

det. Pro eo vero quod in omnibus propelibris lati-
nis legitur archetina; suspicamur debere scribi arceuthina, sed neu-

trum quid sit enarratores dicunt. Quicq; tamē ille fuit qui dictio-
nes sacræ scripturæ in ordinem alphabetariū rededit; videtur ha-

buisse codicem in quo pro arceuthina; thina tātum legeretur, sed
ex eo nihil plus intelligas; quod ligni genus illud sit. Nos vero le-

ctionem verā esse asseueramus arceuthina; id quod in codicibus
antiquis & recētioribus legitur; vna tātum littera aspirata ex penul-

tima in tertia a fine syllabā reiecta; cum alioquī archeutinasit nihil
verbum. Sed anthina in eo loco possit legi; postea disputabit. Nūc Arceus,

vero arceuthina materia quæ sit inuestigem⁹; & antemplor⁹ stru- thos qd
cturis cōueniat. Arceuthos grēce latīnē interpretatur iuniperus. Iuniper⁹

Inde est archeutin⁹. a. um. ea forma qua a cedro cedrinus; a cyprel⁹. nō sētit.,

so cypressinus inflectitur. Atqui iuniperi materia quēadmodū &
cedri, ppter ea quod cariē non sentit, nec teredini obnoxia est; tem-

plorum ædificijs accommodari consuevit. Autore est Theophrastus
Vi⁹ trut⁹ libr⁹ de Architectura. & Plini⁹ lib. xvi. naturalis histo-

riæ; qui narrat duo fuisse tēpla clarissima alterū Uticæ in Aphrica
sacrum apollini; ubi cedrorū trabes suo tēpore durabāt; ita ut posi-

tæfuerē a prima vrbis origine annis mille circiter ducētis. Alterū
in hispīnia sacrum dianæ azacyntho adnectæ cum cōductoribus

anno ducētessimo ante excidiū troiæ; cui pepercit hānibal religio-
ne inductus iuniperi trabibus adhuc sua ætate durantibus. Iam

vero inter excidiū Troiæ & Plini⁹ ætate non multo pauciores qd
mille quadringtonenti anni intercedūt; quibus si addas ducētis: fiunt

sexcenti supra mille annos. Itaq; non sine causa hēc duo potissimum
genera materiæ petit Salomō ab Hiramo tyriorum rege ad tem-

pli quod domino edificaturus erat cōstructionē. Sed peculiariter
Theophrastus lib. i. de stirpibus scribit; utiliorem esse iuniperū ad

B. ij

Arazim. rem edificatoriam; tum subdialem; tum obruendā sub terra. durat
Berosim. enim (vt dicit) immunitis putredine. Sed eum Hieronym⁹ recte sit
Algumi. interpretat⁹ arazim in cedrina; recte quoq; berosim in cypresina; videamus an recte verterit in arceuthina algumim, siue almugim; nam vtrūq; legitur ex illoꝝ consuetudine: qui plærūq; litteras & syllabas inuertūt. Quod si recte interpretat⁹ est hoc in loco: per-
peram in. iij. Regū cap. x. trāstulit. Sed & classis (inquit) Hiram
attulit ex ophir ligna thina multa nimis; fecitq; Rex de lignis thi-
nis pulchra domus domini, & paulopost, non sunt allata huius mo-
dī ligna thina; necq; visa vīcī in præsentem diem. Huius quoq; ma-
teria meminit Ioānes in apocalypsi cap. xviiij. Omne inquit lignū
thīnum & omnia vasa eboris. &c. Aut igitur in alterutro loco men-
dum est librariorum; aut in paralipomenis speciem pro genere po-
suit, in tertio regum ipsum tātum genus lignorum. Sunt autem
ligna thina quæ odorē optimum spirant qualis est cedrus, cypres-
sus, & de quo nūc agitur iūniperus: qua nulla est arbor odoratior.
Thīna & dicta thīna a thīnoō verbo græco quod est odorem emitto. Est ta-
thīnoō. mē quædam ratio quæ nobis persuadere possit algumim non esse
arceuthon; hoc est iūniperū: quod pro iūniperō hebrai vocabulū
habet proprium s. rhotem. vt in. iij. Regū volumine: cap. ix. Cum
venisset (inquit) Helias; & sedisset subter vnam iūniperū. & paulo
post & dormiuit in umbra iūniperi, quib⁹ in locis rothem legitur.
Rhotem. Eodem nomine fuit vna ex duabus & quadraginta mansionibus;
Aseroth. de quibus in libro numeror̄ cap. xxxiiij. de aseroth (inquit) vene-
Rethma. runt in rethma, profectiq; de rethma castrametati sunt in remon-
phares, nam rothem & ræthma ex eadem origine idem significat;
hoc est iūniperum; solacq; habitudine differūt. Hieronymus in epि-
stola ad Fabiolam de quinta decima mansione, rethma inquit trans-
fertur in iūniperum; hoc est arceuthon. Idem quoq; autor in trāfla-
tione iuxta baebraicam veritatē in psalmo. cxix. pro eo quod nos
ex æditione Luciani martyris habemus. Sagitte potentis acutæ cū
Retamī. carbonibus desolatorijs; ipse cum carbonibus iūniperorum inter-
pretatus est: pro eo quod in hebreo retamī habetur. Sed quod re-
tamī ab eo quod est rothem siue rethma inclinetur; nemo mirari
debet; cum hebrai huiusmodi in flexionibus plerūq; vtantur.

V cas in apostolica historia describēs tempestatem illam qua Paulus apostolus fuit in mari deprehēsus levato inq̄ artemone secundū auræ flatum tendebat ad litt⁹. Artemonē oēs interpretan̄ veli quod, dam genus esse: idq̄ videtur ordinis contextus insinuare: sed nullo autore probāt. Vitruius certe in libro de architectura, x, trocleam esse dicit ad subleuāda onera ex cogitata. Immo vero machinā quæ tres habeat trocleas quod latinum esse vocabulū his verbis ostendit. In radice (inquit) machinæ collocatur tertia trodea, eam græci epagonia nostri artemonē Epagōta appellant. Isidorus dictionē esse græcam male putat; cum per, th, aspiratum debere scribi præcipit. Nulla enim dictio latina per, th, scribi potest: sed neq̄ per aliquam aliam consonantem aspriatam. Nec obstat quod Lucas in græco eo vocabulo vt̄. Nam & græci multa vocabula cum ipsis rebus a romanis acceperūt: nec id tam nominib⁹ proprijs sed etiam appellatiuīs, quod licet videre in dioscoride, Galeno, Paulo Aeginita, Plutarcho, Strabone alijsq̄ Romanar̄ rerumscriptorib⁹. Quid; quod illi qui cum Paulo vebātur magna ex parte Romanerāt; atq̄ etiam nauis ipsa forte Romana: vt credibile sit illos Romane fuisse locutos: & Lucā vocabulo romano vsum. Meminit artemonis fabolen⁹ libro vltimo digestorū in titulo qui est de verbor̄ significā. I. malum. Malum (inquit) nauis esse partem: artemonem non esse; labeo ait.

Azotus pro asdod.

III.

Narrantur hebræi neq̄ possunt reperire quēquā; qui possit causam reddere cur septuaginta primum interpretes; atq̄ deinceps illi quisacra scripturā interpretati sunt: quasdā litteras in alias quæ videbātur multū disparem immutarint: vt quod apud illos legitur asdod, per, s d, litteras: quæ est ciuitas palestinae nobilissima; cuiusq̄ sacra scriptura toties meminit: gd venit in mētem nō modo ipsis interpretib⁹ veruetiā sacerular̄ litterar̄ scriptoribus vt p asdod azoton: hoc est, s d, in, z, mutaret. Atq̄ ecōtrario pro eo quod illi habet Ezra quoniam fuit nominatissim⁹ illæ scriba legis per, z, litterā: ipi Esdras per, s d, interpretetur, aut quid simile habet, s d, cum, z, aut, z, cum, s d, vt alterutræ pro alteris ponerētur. Atqui si reduxerimus ad memoriam quod in libello de potesta

B ij

Artemō quid,

Ezras,
Esdras;
s d, p. z;
z. pro s d,

te litterarum scripsimus omnis; causa dubitadi fuerit sublata. Dice
bamus ex græcor̄ autoritate quibus, z. littera cum hebr̄is cōmu
nis est; hanclitteram compositā esse ex. s.d, atq; in pronūtiatione tā
S. litteræ
fon⁹ non
esse is qui
putat. tūdem pollere. Quem vero sonum littera per se habeat illic osten
dimus; neq; enim est quem tēpestatis nostræ hoīes græci & latini
putant & qui avulgo profertur; sed alius multū dissimilis ad, z, litte
ræ sonum proxime accedēs. Quid igitur mendī si eiusdem po
testatis litteræ aliæ in alias mutatae sunt? Quāc̄ id nō potuisse nec
debuisse fieri in eodē opere est a nobis disputatū cum de, x, littera
disserebamus; quod apud hebr̄eos quoties duæ consonātes inter
duas vocales obuenient prior ad præcedētem; ad sequētem poste
sterior pertinet; quare priori apicem seba supponūt ut illud ipsum
ostendant. Atquisi azotus per, z, scribatur manifestū est totam illi⁹
vīm sequēti vocali incūbere; cum apud hebr̄eos diuisa sit, & si rur
sus ezras, per, s.d, scribatur ex ordine consonātū apud græcos &
latinos. s.d, ad syllabam sequentem pertinebunt.

Aurichalcum.

III.

Aurichal
cum.
Orichal
cum.

Napocalypsī Ioānis Cap̄. i, legitur, Et pedes eius si
milis aurichalco sicut in camino ardēti. Sed ante q̄
de aurichalco siue orichalco disseraf de trāslationis
puritate disputādū est. Nam in græco nō orichalcū
sed chalcolibanos habet, quod verbū ex verbo lati
ne valet æreū siue masculū thus. Sic eīm apud græ
cos chalceon p māsculo & fortī accipit; quēadmodū apud latinos
æreus siue æneus siue ahene⁹, vt apud Horatiū in, iij, car. inclusam
danaēn turrī ahenea, & apud eūdē in pri. Episto. Hic murus ahe
neus esto. Nil cōscire sibi nulla palescere culpa. Q uod vero thus

Chalcoli
banum.

Chalceō

Th⁹ adul
terinum.

Thus op
timū qui
deserit ex
Arabia.

sit poti⁹ intelligēdū quā orichalcū satis ostēdit quod subdit, sicut in
camino ardēti, ac si dīcat quasi thus in igne. Thus aut̄ accipere debe
mus nō hoc nostrū adulterinū qđ spirat surdū nescio qđ turbidūq;
sed quod afferit nūc in Hispaniā ex arabia fab̄ea atq; carmania. Id
eīm igni impositū cum sua violētia puras atq; fumo defēcatas corri
pit flāmas. Hinc apud Orpheū in hymnis frequēs est titul⁹ chalco
libanos in apollinē in Latonā aliosq; deos. i, māsculū thus siue masculū
lithuris sacrificiū; quēadmodū apud Vergiliū in bucolicis legitimis
Verbenasq; adole pingues & mascula thura. Cur vero interpres
ex chalcolibano orichalcū verterit; illā suspicor suisce causam; quod

cum libanū duo significet lachrymā ex virginathurea & montem
 phoenices atq; decapolitanæ regiōis cōmunē ex chalcos qđ est aës
 & oros mōs orichalcū est interpretat⁹; ac si diceret aës mōtanū. Nā
 quod vulgo dicitur aurichalcū nulla rōne defendi pōt; tum ex illo
 príncipio omniū cōsensu recepto nō solere fieri cōpositionē ex lati
 no & græco; tum etiā autoritate & rōne. Ratio aut illa nimirū est
 quod in carmine se m̄g repeit prima breuis. V ergili⁹. xij. æneid.
 Alboq; orichalco circū dat loricā. Horatius quoq; in poëtica. tibia
 non vt nūc orichalcū iūcta tubæq; æmula. Aurichalcum vero nō
 posse dici. Sextus festus Pōpeius autor est. Aurichalcū (inquit) qui
 cum non
 dam putauerūt cōpositū ab ære & auro. Sane vero orichalcū dici-
 tur qđ in mōtosis locis inuenit⁹; mons etenim græce oros appellat⁹.
 Quam rationē fecit⁹? interpres orichalcū siue aurichalcū posuit p
 masculo thure; respiciēs alterā videlicet libani significationē; hoc
 est mōtis syriæ palestinæ. Post huius obseruatiōis meæ adnotatio-
 nem cum ad curiā regiā proficiscerer diuerti paululū ab itinere vt
 Ioannē fons eccl. Pallantinū episcopū obiter salutarē; qui eo tempe
 Pallantię morabat. Cumq; more meo illius vrbis bibliothecas ex
 cuterem; lustrarēq; coenobiti diuī Pauli qđ a fratribus dñicis habi-
 tatur; incidiū vetustatis adorādæ cōmentarios super apocalypsim
 Ioānis ab incerto quodā autore scriptos; in quibus huiusmodi erat
 lectio; & pedes eius similes aurichalco libani. Quæ verba in ipsius
 autoris expositione iterū atq; iterū repetuntur. Interpretaturq; liba-
 nū in albedinē;cū a sensu litterali discedit. Sed bone iſu quāta est
 veritatis vis; quæ quāq; vndiq; labefactetur; semp tamē relinqit sui
 ve tigia & quasi ansas quasdā per quas ad illius inquisitionē demō-
 strationēq; perueniri possit. Nā quis ex lectiōe illa nō videt ab in-
 terprete locū illū sic príncipio fuisse conuersum. & pedes ei⁹ similes
 chalcolibano. i. masculo thuri. deinde ab ignoratiā librarior⁹ adie-
 ctum fuisse auri & detractū libano; siue libani; quod habet lectio co-
 dicens vetusti; tāet sī virtiose scripta pro libano; Nisi quis malitimpē-
 ritia arguere interpretē; qui cum libanū duas (vt dixim⁹) habeat
 significationes; hoc est thuris lachrymarū & mōtem palestinæ; re-
 lectio sensu quem autor intelligebat; alterū male cohærētem elege-
 rit in hunc modū vertēs. Et pedes eius similes chalco. i. ærilibano. i.
 ex monte illo palestinæ cōflato. Atqui græci in ijs commentationi
 bus (quas nobis videre cōtigit omnes) exponūt chalcolibanon pro Arsenli-
 bano. Arrēliba-
 no.

Bethsai-
da pro be-
thesda.

Bethsaida probethesda. V.

Ro eo quod in Ioanne cap. v. nos habemus. Ex aut Hierosolymis probatica piscina que cognominatur Hebraice Bethsaida in greco Euagelistas scripsit. Est aut hierosolymis in probatica; aut que admodum codex pallatinus; & alij habet super probatica, tunc interpugendo sequitur; piscina que cognominatur

hebraicæ bethesda, ut sint apud latinos tria errata. Primum quod in præpositio est detracta, alterum q[uod] probatica & piscina per inde videntur esse coiuncta ac si esset adiectiu[m] cum suo substantiuo; cum sint (vt diximus) interpungenda. Tertium quod pro bethesda legitur bethsaida. Est autem euagelistæ sensus, quod hierosolymis in probatica; hoc est in septo siue ouili siue pecuario in quo pecudes cogebantur; vt inde distraherentur siue ad sacrificiu[m] siue ad lanitatem est piscina; quæ cognominatur hebraice bethesda. Itaq[ue] probatica substantiu[m] accipitur ab eo quod est probaticus, a. um. quod probaton est ouis, vt sit haec probatica, & mansio ouium; quemad

Probotō
ouis.
Bethesda
dom⁹
fusionis.
Esdā.
Asdod.
Azotus.

dum dicimus basilicam & regiam domum regis citra nominis substantiu[m] expressionem. Bethesda vero interpretatur domus effusionis; qm̄ in eam piscinā confluebāt aquæ siue pluviales siue ductiles. Esda nāq[ue] & asdod; quo noīe prius fuit dicta quæ postea sit cognominata. Azotus ciuitas nobilissima palestinæ; interpretat effusio. Sunt aut vt Eusebius cæsarensis atq[ue] diuinus Hieronym⁹ scribit: in ea domo duo lac⁹; quorū vnius hibernis pluvijs adimpleri solet: alter mirum in mūdum rubēs quasi cruentis aquis antiqui in se operis signa testaturam (vt inquit) hostias in eo lauari solita tradūt. Atqui in. iij. Paralip. lib. cap. iiiij. vbi de templi edificatiōe agitur nō in lacu; sed in cōchis èneis lauari consueuisse hostias traditur. Fecit (inquit) Salomō cōchas decē; & posuit quinq[ue] a dextris & quinq[ue] a sinistris; vt lauarent in eis omnia quæ in holocaustū oblaturi erāt. Sed credibile est post templi euersionē non in conchis illis quæ a præfecto regis assyriorū siue alterutro ex illis erant iam babylonē trāstat; sed in piscina illa lauari solitas esse hostias. Nec enim in eo nunc laboramus; an in piscina lauari consuetum fuerit hostias immolandas; sed vt vendicetur restituaturq[ue] in pristinā atq[ue] proinde veram scriptiōem locus ab incuria librariorū vitiatus; qui nominis vicinitate decepti pro bethesda scriptitarū Bethsaida. Cum sit

Probati-
ca septū-
ouile.

bethsaïda Galileæ ciuitas prope genesareth stagnū; Petri Andree & Philippi apostolorum patria, interpreteturq; domus venerationis, Bethsaïda vero (vt dixim⁹) domus effusiois aquarum videlicet eo in flumenum. Quare illi qui piscinā bethsaïdā domum venatiois interpretatur dupliciter peccat; & quod vitiata lectionē nō agnoscunt & quod alieni nois interpretationem sensui accommodant; quem ipsi singūt; nō qui lectioni debetur. Bethdagon, VI.

N primo regum volumine Cap. v legim⁹ his verbis, tulerūt philistim arcām dei; & intulerūt eam in tē plū dagon; & statuerūt eā iuxta dagon & quae sequuntur. Cecidit aut̄ bethdagoni in sorte tribū iuda vt colligīt ex libro Iosue. Fuitq; in collimitio duarum tribū. Issachar videlicet & Zabulon; vt in eo

Dagon.
Bethdag-
on.

dem volumine habetur. In primo præterea Machabeorū; intrauerūt (inquit) in bethdagon idolum suū vt ibi se liberaret. sequitur templū dagon & oēs qui fugerant ad illud; Ionathā succedit igni. Qui hūc locum enarrauere; nihil aliud dicunt q̄ dagon ex lingua syrisca interpretari p̄scē. & bethdagon esse domū sive tēplū p̄scis; sed quis deoꝝ apud indigenas ignorat. Sed nos dicim⁹ dagon esse quē sit alio nois derceret. Strabo, Plinius & Macrobius tum atharam tum atergatim eandē vocāt. Q uātumq; coniectura possum⁹ assecurari eadem est cognominata astarte; de qua in. iiij. Regū volumine Cap. xi, Colebat (inquit) Salomon astarten deam sidoniorū. Sed de astarte alias. Nunc de derceto. Narrat Diodorus siculus in. iiij. Bibliotheces libro; fuisse non lōge ab Ascalone vrbe Syrię clarissima stagnū p̄scib⁹ refertū; atq; iuxta illud insigne tēplū Dercetus facie hois ac reliqua corpis parte p̄scis effigie. Cuius figurę eauſam hāc fuisse dieunt. Venerē vt adolescēt sacrificatisibi gratifica returnū; necesse animū derceto; vt illius voto ac precibus acquiesceret. Atq; deinde ex eoꝝ congressu natā esse puellam; quae postea sit cognominata Semiramis; quae fuit coniux Nini assyriorū regis nominatissima; Nymphā vero & pudore admissi cōcubitus; iuuenem abegisse; & infantem in loca deuia atq; aspera exponēdam curasse; se vero in stagnū illud dedisse præcipit; atq; ita in p̄scē (quāli figura diximus) trāsformatā. Vnde & syriꝝ p̄scibus nō vescunt quin potius illos quasi deos colunt. Templū vero quod illide æ dicatum est; cuiusq; Diodorus meminit; id est; quod in sacris litteris:

Dercetus
atharam
Aterga-
tim.
Astarte.

Dercetus
vnde dī.

Ascalon
Iamna.
Lida.
Dilepolis.
Azotus.

appellatur Bethdagon. de quo Eusebius atq; Hieronym⁹ in libro de topographia sacrae scripturæ dicunt fuisse prope ascalonem in iamanam & lidam quæ postea sit cognominata diopolis non longe ab azoto. Nam haec quatuor urbes Palestinae iudeæ intra ambitum quadraginta millium passuum continentur. Quod cum ex multis alijs sacrae scripturæ locis istum ex primo Machabeorum libro manifeste colligi potest. Succedit (inquit) Ionathas azotū; & mouit inde castra & applicuit ea ad ascalonem. Transmutationis autem Dercet⁹ in piscem; & illius filii semiramidis in colubram. Ouidius in. iiiij. Metamorphoseos.

Incipit & dubitat de te babylonia narret

Derceti; quam versam squammis velantibus artus.

Stagna palestini credunt mutasse figuram;

Aut magis ut sumptis illius filii a pennis

Extremos altis in turribus egerit annos.

Camelopardalis.

VII.

Camelo-
pardalis.

Nsecunda lege; hoc est Deuteronomio ca. xiiij. inter animalia quoque esus hebreis permittit camelopardalem numerat, hoc est animal (ingt) quod comedere debet. boue. oueni. capra. & subdit camelopardalem. Sed cum inter animalia immunda camelus & pardus reponantur etiam ex genere: tum etiam nominatum camelopardalis quasi munda quadrupes esitanda illis proponitur; cum presertim paulopost dictur simus quod cornua gestet; bisidam vngulam habeat; atq; ex consequenti altera parte dentata sit; ruminetq; & sequo pinguecat; quæ omnia adesse debet quadrupedi quæ sit hebreis vescenda. Quod vero dicitur camelopardalis; non ita accipiendum est; quod ex commestione duorum animalium diuersi generis sit propagata; vt quidam male interpretantur illud Horatij ex. ii. Epistolarum volumine. Diuersum confusa genus panthera camelo. Sed quod capite camelum. varietate colorum pardum siue pantheram præferat. Plinius lib. viij. ca. xvij. Camelorum (inquit) similitudo in duo transserunt animalia. Nabim æthiopes vocant collo similem equo; pedibus & cruribus boui. camelio capite; albis maculis rutilum colorem distinguenteribus; vnde camelopardalis dictatoris Cæsar is circélibus ludis primū visa Romæ. Ex eo subinde cernitur aspectu magis q; feritate conspicua. quare & ouis ferre nomine inuenit, haec Plinius. Varro quoq; delin-

Nabis fe-
ra est que
camelo
pardalis.

gualatina. Camelus (inquit) suo nomine Syriaco in latinum venit
 ut alexandria camelopardalis nuper adducta; quæ erat figura ut
 camelus; maculis ut panthera, hoc est pardalis; quā enim nos pan-
 theram: græci pardalim vocat. Panthera vero apud Aristotelē aliud
 est a pāthera siue pardali. Depātherem nāc (theodoro interprete)
 pāther (ingt) hoc est lupus canari⁹ cæcos parit catulos luparum ri-
 tu numero cum plurimum quatuor. Galenus quoq; quidam
 (inquit) a deo bestiales sunt; ut leonum & pātherarū item canum
 & pantherum & vulpiū carnibus vescatur. Pardus vero quod sit
 animal; aliubi diceſ. Nunc ad camelopardalim redeamus. Helio-
 dorus libro æthiopicon. x. scribit æthiopum regi ab auxomitarū
 legatis hāceram dono datam. Postremo (inquit) accessere auxo-
 mitarum legati; & cum alia munera obtulerunt tum in primis ani-
 mantem quam piām inusitata specie; naturaq; cuius ad magnitu-
 dinem camelī proceritas, color pellisq; pantheris maculis velutiflo-
 rentibus variegata, postremæ infra alium partes humili subsidebat
 sicuti in leonibus videmus, humeri pedesq; priores atq; item pect⁹
 præter cæterorū membrorū rationem, pcerā, tenuis ceruix & quæ
 de reliqua corporis mole in oloriū collum se extenderet. Camelō
 caput simile, maior ipso pene duplo; quam libyssæ struthi. Substri-
 ctosq; velut oculos torue moras cōniuebat, incessus autē lōge ani-
 mātium cæterarū terrestriū; vel aquatilium dissimilis. Nec em vicis-
 sitatim crura simul; sed ex tra pariter de hinc sinistra vtracq; agita-
 bat, cūq; his suspesa pferebat latera tractu motuq; rā facilis; ut eam
 quo vellet tenui capistro vertice deuincto veluti fortissimo vinculo
 magister perduceret. Hęc (vt est cōspecta animās) omnē cōtinuo
 multitudinē obstupefecit: speciesq; nomē inuenit ex ijs quæ præ-
 cipua in corpore sit ut ex tempore eam populus camelopardalim
 appellaret. Dion quoq; & ipse autor græcus. xlviij. Romanę histo-
 riæ libro cōsentanea verbis Plinijs scribit, camelopardalim (it quid) pardalim
 prim⁹ Cæſar romā adduxit & populo ostēdit. Id animal cætera ca-
 melus; crura autē inæqualia habet; posteriora prioribus magis bre-
 via; ut a clunib⁹ attollī sensim quasi ascēdēti simile īcipiat; corpusq;
 reliquū sublimē admodū crurib⁹ prioribus sustentat; sed ceruix in
 altitudinē pene peculiare se tollit, colore ipso maculoso cœu panthe-
 ra; quo sit ut amboq; promiscuo vocabulo censeatur. Solinus pre-
 terea ubi de æthiopibus eadem propemodum quæ Plinius de ca-
 melopardali tradit, Iulius capitolinus in gordianorum vita scribit

Pardalis
 Panthera
 Panther

Camelo
 pardali
 descrips
 tio.

Camelo
 pardali
 prim⁹ ro
 mam Cæ
 sar addu
 xit.

Philip⁹
prim⁹ om-
niū xpia-
nus impe-
rator.

Philipum Cesarem qui prim⁹ omniū Christianus fuit Imperator
in ludis sacerularibus cum millesimū ab urbe condita annū celebra-
uit decē camelopardalos populo spectādos exhibuit. Idem quoq;
tradit Gordianum seniorē inter cætera quæ in quaestura sua popu-
lorapiēda concessit; centū oves feras exhibuisse. Cornua vero hāc

Ovis fera
Girafa.

beluam habere quod Plinius, Solinus, Varro, Heliodorus Dion
atq; alij siluērūt animaduertit Angelus politianus in girafa (sic eñ
vulg⁹ camelopardalim appellat) quam Sultan⁹ (id est egypti rex)
misit dono Laurētio medice Florentinor⁹ principi. Quod sic or-
nata gestar; bīfidaq; est: vt Plinius scribit: merito ex genere munda-
rum quadrupedū Moses hebræis mandēdam esse permittit.

CASTORES. VIII.

Castores

Dioscori
Castor &
Pollux.
Ze⁹ dios
Coropus
er v⁹ fili⁹
dicitur:

Augigaturus Paulus apostolus ex insula Melite in Siciliā; id quod in Apostolor⁹ actib⁹, cap. xxviiij, legitur. Codicēdīt naūe Alexādrinam; cui erat in-
signe castorum; siue iouis filior⁹, nam vtracq; littera
inuenitur; & vtracq; respondet ei quod in græcole,
git Dioscori. Quod vero Hugo Cardinalis le-
git castrorū; mēdum est manifestarium ab in scitia librarioꝝ pro-
fectum; qui pro castor⁹, r. interiecta castrorū scriptitarūt. Quare
illius frīuolas expositiones omittamus. Fuerūt autem Dioscori ca-
stor & poll⁹ dicti Zeus dios; quod est Iupiter Iouis; & coros puer
siue filius, de quorum nomine mēsis quoq; apud gracos est cognō-
minatus; qui est fere apud nos Iunius, de quo in libro Machobeo-
rum, ij. cap. xi. Anno inquit centesimo quadragesimo octauo mē-
sis dioscoron die, xxviiij. Recta igitur interpretatio & que sit verbū

ex verbo; quāq; venerabilis Beda agnoscit legitq; est iouis filiorū.
Sed cū dioscori duo sint; hoc est castor & pollux; videam⁹ an recte
sic interpretatus qui dioscoros vertit in castores. Videlur autē ex
consuetudine loquendisumpsisse interpres; vt vtriusq; dei nomen
sub vno complectetur. Nam templum quod fuit Romæ ex con-
sortio castori & polluci dedicatum; vnius tātum castoris dicebatur
Vnde facete. M. bibulus, C. Cæsar is in ædilitate collega euenisſe
sibi dixit; quod polluci. Vtenim geminis fratribus ædes in foro
constituta tantum castoris vocaretur; ita suam Cæsarisc⁹ munificē-
tiā vnius Cæsar is dici. Refert præterea Seneca in, i. libronatu-
ralium quaestionum; quod si in media tempestate apparent quasi

Facete
Dictum
M. bibu-

stellæ velo insidentes; adiutari se tunc periclitates existimët Castoris & Pollucis numina credentes. Atqui Plinius illas non castorem & pollucem sed uno nomine castores vocat libro. iij. naturalis histo-
cap de castoribus. Has hodie in tempestate deprehensi nautæ san-
cti Thermilampadas vocant; quas cum viderint pro certo habent
frägi euestigio tempestatem. Beda hunc locum exponës. Gemi-
ni inquit castores sunt castor & pollux; quos ideo gentiles in mari
deos vocant; quia in tempestate si solæ apparuerint in naui vel in
antemnis periculosi; si vero gemine prosperi cursus sunt nunciæ.
Ego vero quemadmodum de geminis castoribus simul apparenti
bus Beda astipulor; ita de solirarijs dissentio. tunc enim non castor
neç pollux; sed helena vocatur. De qua Plinius libro. iij. Diram
illam ac minacem appellatam helenam ferunt. Et Papinius in. vij. thebaidis. Non aliter cæco nocturni turbine cori Scit peritura ra-
tis; cum iam damnitata sororis Igne terapnæ fugerunt carbasa fra-
tres. Insigne igitur nauis Alexadrinæ erat castores siue filii Iouis;
in quorum tutela nautæ esse putabantur. quemadmodum apud Ver-
gilium in. v. Eneid. Sunt centaurus, scylla, pistris, chimera.

Charadrius quid.

IX.

Nleuitico Cap. xi. & in Deuteronomio cap. xiiij. prohibet deus per Mosen hebræos vesci autib⁹ im-
mundis inter quas numerat charadrium. Sed quæ auis; aut qualis charadrius sit; non hebræi quos con-
sulunt; non illorum locorum enarratores; non illi qui vocabula in ordinem alphabetarium redegerunt;
mihis satisfaciunt. Aristoteles libro de historia animalium. viij. Inter
aves lacustres siue marinas illum nominat. gavia inquit alba & fuli-
ca mergus & charadri⁹ rupex iuxta mare vicitat. Idem libro. ix.
Colunt inquit & aliæ aves fragosa & saxa & cauernas; vt quem
apræruptis torrentium alueis charadrium appellamus. praua haec
auis & colore & voce. noctu appetet. luce anfugit. a Theodoro
gaza. tum hiaticola interpretatur; quod in hiaticis & speluncis ha-
bitet; nam charadria tum torrens; tum altius; tum vallis; tum spe-
lunca ex græco vertitur. Alio in loco charadrium in rupicem tran-
stulit; quod in rupium cauernis habitet.

Helexat
stella.Chara-
dri⁹ qd

Cyuu s p
schino.

N danièle propheta Cap. xiiij. vbi historia susanx ex translatione Theodoctio[n]is inserta scribitur; omnes codices vulgo habēt. Si vidisti eam; dīc sub qua arbore videris. Quia it sub cyno; p[ro] eo quod eis debuit sub schino. Iacobus Cōstantius cōtra

Cōstati⁹
corrupt⁹
lectionis
fautor.

Nicolaum lyrā corruptam lectionem defendit; asse-
ueratq[ue] non schinum sed cinum eo in loco debere legi. Ego cum
ex mea consuetudine bibliopolia; quæ Salmanticæ complura sunt:
excuterem; forte fortuna incidi in obseruationes quasdam Iacobi
constantij viri plane litteratissimi; sed quem antea nomine tantum
noueram. Fuerunt autē obseruationes illæ numero centum; quas
idcirco voluit græce hecatostyn potius quam cēturiā latine cogno-
minare. Harū duæ priores: ac totidē posteriores pertinēt ad quos-
dam locos diuinæ scripturæ. Sed cum reliquæ omnes multum eru-
ditionis rerum sacerularium contineāt; atq[ue] vt ingenue fatear; omnes
illas mihi facile persuaserit: in quattuor tantum quas dixi; hominis
prudentiam desiderauit; qui in ipso statim initio; ac deinde in operis
clausula: vbi ex artis rhetoricae præcepto consuetū est optima quæ
que disponit; frigidiora & pene puerilia collocauit. vt qd̄ in prima
obseruatione; quasi in re magna ac per difficulti cōmoratur ostendens
eos aberrare; qui in Matthæi euāgeliō legūt quod Herodes
occidit omnes pueros abimat & infra; putantes non bimatu sed
imatu esse legēdum; ita vt.b. littera non ad præpositionē præcedē
tem; sed ad dictiōnem sequētem pertineat. quod nec pueri quidem
ignorant etiam qui nōdūm ære lauantur. Aut ostēdat mihi Con-
stantius oportet; quis hoc vñquam dixerit. Aut si harum rerum
tam curiosus est illud potius est Laurentio valla debuit adnotare in
verbis illis nō infra; sed intra debere legi; propterea quod infra cō-
ditionem & locum designat; vt infra ottines homines; infra teatū.
intra vero numerum & spaciū; vt intra octo dies; intra vrbis mu-
ros. Sed de his alias; nunc ad rem. Constantius in obseruatione a
Cōstati⁹ finali pxima inuehitur acerrime in Nicolaū quod eo in loco legat
in Nicola schino quam interpretatur lentiscum; cōtenditz debere legi; cino;
uni igno/ ranter in quā ipse somniat esse ex lauri generibus vñū. Exciām⁹ igit̄ dījū
uehitur. dicemusq[ue] vter illorū stet a caula potiori; cōstituat̄ inter eos causa; ci-
tent̄ partis vtriusq[ue] testes. Cōstati⁹ assert in testimoniu cōtra viritatē

I locos deprauatos duos, alterū ex calce quindecimi voluminis Pliniāni; vbi numerant lauri genera tredecim. Accessere inq̄t genera Cuius hāc siluestrem laurum aliqui intelligūt, vbi pro eo quod est cuius ipse contēdit debere legi cīnus, quod non Hermolaus eo in loco adnotauit, non Theophrastus scripsit, non Cato in libris de re rustica; qui tria tantū genera lauri numerat; non aliis quispiā qui dicat cīnum esse lauri speciem; aut arboris per se genus. Alterum affert ex Ouidio testimoniu; qui libro Metamorphoseos, x, inter arbores quę Orpheo astiterūt enumerat cīnum. Sīc enim ipse legit, & bicolor myrtus & bacchis cerula cīnus; cum om̄es libri tam in emendati quam emēdati habeāt ficus. Sed contra duos testes deprauatos; atq̄ aduersarij malignitate corruptos vnum Hieronymūt: atq̄ ipsam veritatem quā valet pro mille testib⁹ producimus. Scribit enim in ipsius Danielis poemio, Aphricanum qui ut sacræ scripturæ falsitatem conuinceret: multa contra Origenem argumēta congregavit; inter cætera opposuisse Susanę historiā ab ali quo græculo nugatore confictam; idq̄ ex verborum etymologiā probass̄. quod vbi legitur apud nos sub schino; quod sequitur statim angelus dei scindet te medium; totum illud ex græco sermone descēdere. Schinos enim latine est lentiscus schizo vero interpre tatur scindo. & subdit Hieronymus, cuius rei nos intelligētiā nostris hanc possimus dare; alentisco in lentem te communuat angelus; aut lente pereas; aut lents idest flexibilis ducaris ad mortem. Emendemus obiter locum superiori coniunctum; vbi pro prino legitur pruno. Est autem prinos græce quę sit latinis ilex, ad quod nomē alludens Daniel subiungit. Manet enim angelus dei gladium habens; vt secet te medium. prino enim græce seco interpre tatur. Vnde subdit Hieronymus de arbore ilice Danielem dixisse ilico pereas, a prino igitur prisē fecit in secūda persona futuri indicatiū modi sicuta schino schise. Non debuit itaq̄ Constantius ea quorū ignoratione tenebatur attingere; nec violare naturæ legem de qua poeta. Publica lex hominū naturaq̄ cōtinet hoc fas;

Vt teneat vetitos infacia debilis actus.

Cœmiterium non cimiterion.

XI.

Vir patitur crebro in sacris litteris dormire pro eo quod est mortem obire: siue mori. Quale est illud ex euangelio, Non est mortua puella sed dormit. Illud quoq̄ lazarus

Perfus.

Cœmitem
rium non
cimiterio

Dormire
p mori.

Error
Consta
tij.

Schinōs.
Shizo.

Prino nō
Pruno.

amicus noster dormit. Sumptum est autem verbum ex eo quod quemadmodum Is qui dormit quādōcūq; expurgescetur ; ita ex eo quod in religione nostra credimus & speramus ; qui diem suum obire aliquādo ex mortuis resurgent. Significantius itaq; nostri mortuos dormire dicunt q̄z latinæ elegantia studiosi morte oppere. siue diem obire, siue agere; aut afflare animam, siue mori, siue perire; siue interire. Hinc factum est ut locus in quo mortui sepelītum. Poliādrū Cœmitem rium non cimiteriū vt homines indocti somniāt dictum quasi cīnis terium quia ibi defunctorum cīnis teritur. Necq; a cīmis quod ipsi interpretātur dulce & sterni statio sed potius per eō diphthongon cœmitione dictum a cœma om̄e quod est dormio; ut sit quemadmodum diximus cœmitione dormitorium.

Collirida,

XII.

Collirida

Ibro Regū secundo Cap. vi. Partitus est (inquit) tā viro quam mulieri singulis colliridam panis vnam & in Leuitico cap. vi. Colliridas olei admixtione cōspersas offerent. Sed quid collirida sit plane nescitur nam cum græcum nomē videatur; græci non agnoscat esse suum. Latini diuināt cum dicūt esse

Collirida
non colliri da.

Collirix,

Collix.

Collico,

phagi.

Collicī.

Collīphī.

Elias. & ecce ad caput suum subcinericius panis & vas aquæ. Ambrosius in epistola ad vercellenses Elias inquit quem domin⁹ erudit⁹ bat ad virtutis profectionē ad caput suum collidam & vas aquæ reperit. Idem quoq; Hieronymus in quadam epistola ad Eustochium pro eo quod interpretas dixi subcinerici⁹ panis respexit (inquit) Elias & ecce ad caput eius panis collidat, sic enim legendum est; aut ostendat mihi ubi apud græcos & latinos collirida reperiatur; aut quid significet.

Daphne quid in libro numerorum. XIII.

Vod in libro numerorum Cap. xxxiiij, legitur de Daphne quid in lib
sephama descendēt termini in reblatha cōtra fonte bro nū,
daphnē: nemo ex ijs qui hunc locum enarrauerūt: merorū.
quid sit daphne; aut cur ab interprete adiectum; ex
positus. Nicolaus Lyra otiose dictum putat: di Nicolai.
citq; in libris castigatis non haberi daphnen: cum opiniō fal
ediuerso libri potius in emēdati sint vbi daphne non habetur. Hie
ronymus certe in Ezechielem, cap. iiij, exponēs obiter locum illum
de sephama: inquit, i. de apamia descendēt termini in reblatha; quæ
nunc syria notatur antiochia. & subdit. Vt scias (inquit) reblā siue
reblathā hāc significare urbem dicit contra fontē quē perspicuum
est significare daphnē: de quo fonte lucus aquis abundatissimis frui
tur. Quod si Hieronymo nō credis: at ipsi sacrae lectiōi credas ne
cessē est quæ in secūdo Machabeorū volumine cap. iij, hāc verba
cōtinet. Onias inquit sacerdos cōtinebat se in loco tuto antiochiae
secus daphnen. Nam cum sint plures antiochiae vna est ad cragū
fluminē in cilicia, altera iuxta mæadrū annē in caria, tertia pisidiæ in
cappadocia, de qua Lucas in apostolica historia, cap. xiij, ad quarū
differentiam hāc cognominata est antiochia ad daphnen, quæ
etiam aliarum cōparatione antiochia magna dicitur: & antiochia
quoq; ad orōtem quia ab oronte fluvio secat̄ media. Ad daphnē si
ue epidahnē cognominata est vt sunt autores Eusebius in locis sa⁹
eræ scripture Hieronym⁹ in sezezielem: a luco quē Cn. pōpeius Pompej⁹, Lucus
lauris & cupressis cōsītum dedicauit. Continebatur autē lucus ille
ambitu octogita stadioꝝ quo in loco antiochēsum cōuētus agita
batur; vt autor est Strabo. Cupressorū daphnēsum meminit Iusti
nian⁹ imperator, lib. xi. Codicis, ii. de cupressis ex luco daphnensi,
Capitolinus quoq; in veri Cæsaris vita, Verus (inquit) Cæsar
C

postea q̄ in Syriam venit in delicijs apud Antiochiam ad daphnē
vixit. Amianus præterea tunc ait apud daphnē amoenum illud &
ambitiosum antiochiae suburbanum. Meminerūt præterea eiusdē
luci Volcatius Lampridius. Fuit quoq; antiochiae porta qua ibatur
ad daphnē. De qua Hieronymus in vita beati Ignatij. Reliquæ
(inquit) corporis eius antiochiae iacet extra portam daphneticam
in cœmiterio. Quod vero Eusebius & Hieronymus dicunt cognō
minatam ad daphnem; hoc est ad laurum siue lauretū propter lau
ros & cupressos a Pompeio dedicatas in eo loco; ad superiora po
tius tempora referendum est. Constat nāq; urbem illam fuisse cōdi
Antiochiae.

a Seleuco
Rege in
staurata.

tam vel potius instauratam a Seleuco rege Syriæ indito etiam illi
nomine ex patre suo Antiocho qui fuit ex eisdib; Philippi regis
Macedonum autore Trogoli libro. xv. & quod ad daphnem sit co
gnominata indigenæ causam afferunt; quod daphnem quam po
tæ fluminis patri appellat ipsi suam; atq; ladonis suifiliam fuisse di
cunt. Philostratus lib. i. Apollonius (inquit) antiochiae quæ magna
cognominat; & Apollinis daphnei templum intravit cui arcadiæ
fabulam assyrii tribuerunt daphnem ladonis filiam illuc natā flumi
nis asserentes. & fuit quidem apud ipsos fluvius quem ladonem ap
pellant & maxime omnium arborum laurum colunt ob memo
riam virginis daphnes. Arrianus præterea a daphne ladonis flumi
nis filia dictam antiochiam ad daphnem putat; quibus in memora
to loco Hieronymus astipulatur dicens hic locus a magno Pōpeio
qui primus Romano imperio subiecit iudeam cōsitus est & ab eo
iuxta fabulam poetarum daphnes nomen accipit ob lauros & cy
parilos quæ arbores in ipso frequentissimæ sunt. Ex quibus infer
tur non frustra ab inreprete fuisse adiectum daphnem id quod

Daphne
Ladōis. f.

Nicolai.
commen
tum.

Nicolaus putauit; sed dictum per figurā prolepsim nō modo poe
tissed etiam litterarum sacrarum autoribus vīstatissimam. Quod
vero ille dicit hunc locum esse qui apud Mattheum sit magedon
& apud Marcum dalmanutham; & quod inde oriatur iordanes;
totum; hoc commēticium est & prolibidine sua confictū. Id quod
suo in loco disputabitur.

Væ reperiuntur in sacra scriptura foeminæ cognomines, utraque vocata est debora. Altera rebecca vxoris Isaac nutrix; de qua Genesis cap. xxxv. Foeminæ Eodem (inquit) tempore mortua est debora nutrix cognomis Rebecæ; & sepulta est ad radices bethel subter quernam. cu. Altera prophetis vxor Lapidoth; quæ post aioth Bethel. iudicauit populum Israël cum Barach, de qua in Iudicū libro multa scribuntur. Sed in libris recentioribus utrobiusq. l. interiecta debora legitur; quod nulla ratione defendi potest. Tum quod apud Hebreos in hac particula. l. nusquam est, quibus astipulantur omnes codices Graeci; aut qui ex translatione graeca ad nos venerunt; atque etiam antiqui omnes libri latinis longobordis gothicisq. inter nos scripti. Tum quod omnes ecclesiastici autores debora in apem interpretantur; cum delbora per. l. litteram interiectam nihil tale; sed neque aliud quicquam apud Hebreos significet. Est & alia ratio: cui neminem inuenire potest quid respodere queat. Remigius in hebraicorum nominum interpretatione: in quibus disponendis alphabetarium ordinem exactissime psequitur; post particulā debonagad; e vestigio subiungit debora, tum subdit decla. hoc est post nomina habentia. b. post. e. apponit hebetia. c post. e. vt nullus relinquatur locus ei: quod delbora per. l. litteram: quod est (quemadmodum diximus) nihil verbum. Quare dispungendum est, l. ex hac particula velint nolint; qui vitiosa lectione tantopere delectantur.

Dextera.

XV.

Alomon Proverbiorum cap. ij. enumerans præmia quæ comitatur sapientiam. Longitudo (inquit) dierum in dextera eius: & in sinistra illius diuitiae & gloria. In quibus verbis præter illum sensum qui est in promptu: subest recondita quadam per dígitos computandi ratio qua omnis antiquitas vrebatur.

Dextera.

Quatuor enim per longitudinem dierum intelligatur interminabilis vitæ lucunda possessio: respicit tamen ad illud quod qui pertinebat annum vitæ centesimum: incipiebat in dextra manu computare; cum in sinistra superiores numerasset. Ut de nestore: qui apud Ouidium dixerat: vixi annos bis centū: nūc tertia viuis ætas: iuvinalis ait. Rex pilius magno si quicquam credis homero. Exemplum

vite fuit a cornice secūd⁹. Fœlix nimirum: qui tot per sæcula mortem distulit, atq; suos iam dextera computat annos. Qui per digi-

Comp̄tos computandi modus cum apud autores freq̄tēs sit; nec adhuc rādi mo-
duis p̄ di-
gitos. atq; graphice demonstrandum qua digitorū figura apud maiores
nostros numeri designabātur. Minimus: itaq; digitus medie volæ appressus vnum monstrat. Medicus (hoc minimo p̄ximus) in ea
dem vola affixus duo. Medius qui infamis & impudicus appellā-
tur: eidem volæ impressus tria. Minimus sublatus reliquis duobus
affixis quattuor. Medicus sublatus quoq; medio impresso; quinq;
Medicus appressus medio & minimo sublatis sex. Minimus bra-
chialis (hoc est radici manus applicito) septem. Medicus eidem etiā
radici applicitus; nouem. Quemadmodum vero per tres digitos
superiores numerum citra denarium ostendimus: ita duobus reli-
quis: hoc est pollice: atq; indice decuplatiōes simplicium numero-
rum designabimus. Indicis igitur summitas nodo pollicis medio admota: decem monstrat. Pollex in partem manus domesticam in-
flexus viginti. Pollicis atq; indicis summitates coniunctae triginta.
Pollicis mediis nodus medio indicis cōdylo impressus quadragin-
ta. Index super summātem pollicis circūductus sexaginta. Pollex
atq; index diuariati: atq; distenti septuaginta. Pollex in dici ac me-
dio insert⁹ octoginta. Indicis apex radici pollicis admotus nonagin-
ta. Atq; ita possum⁹ tā numeros simplices quā cōpositos citra cen-
tum monstrare alios alijs non impediētibus. Transfertentes dein/
de: supputationē in manum dexteram: cētum designabimus: vbi
fuerant decem in sinistra. Ducenta vbi viginti. Trecēta vbitrigin-
ta. Quadrigenta vbi quadraginta. Quingenta vbi quinquagin-
ta. Sexcenta vbi sexaginta. Septingenta vbi septuaginta. Octingē-
ta vbi octoginta. Nongenta vbinonaginta. Deinde mille vbi mō/
Complu-
res auto-
rūm loci
enodati. strabatur in sinistra vnum. Duo mille vbi duo. Tria mille vbi tria.
& ita deinceps vsc̄ ad nouem millia. Vtiorēs numeri circunfe-
rendo manus per alias corporis partes eslingebātur. Ex hac gra-
phica numerorū descriptione possumus enodare complures auto-
rum locos: qui videbātur inextricabiles: vt quod Paulo ante Iuue-
nalis de Nestore dicebat. iā dextra cōputat annos. quodq; Salo-
mon innuebat lōgitudo dierum in dextera eius: Q uodq; Plinius
scribit antiquissimi deorū iani effigiem: ita consuevit pingi: aut

ex aliqua materia excudi quasi digitus significaret tercentum sex
 ginta quinqp; qui numerus est dierum totius anni; quod ianuus idem
 deus habitus est quis sit sol; cuius annum cursum totidem dies consi
 ciunt. Quoqp in Apologia secunda pro magia scribit Apuleius.
 Sit triginta (inquit) annos p decem dixisses; posses videri pro com
 putationis gestu errasse; & quos circulare debueris digitos ape
 ruisse &c. Et quod Hieronymus primo in louiniānū libro exēuā,
 gelio scribit dicens. Centesimus & sexagesimus & trigesimus frus
 tis quācp de vna terra vnae mente nascant tamē multū differūt
 numero. Trigintareferunt ad nuptias; nam & ipsa digitorū cōiun Triginta
ad nuptias
as referuntur.
 cōcio quasi molli osculo se amplectens ac fœderans maritum pingit
 & coniugem. Diximus nācp triginta pollicis ac indicis summittati
 bus in orbem circūductus designari; vt sit pollex quasi maritus
 index vxor se inuicē molli osculo fœderātes, & subdit Hieronym⁹
 Sexaginta vero ad viduas; eo quod in angustia & tribulatiōe sunt Sexagita
adviduas
adviduas
 positæ; vnde & superiore digito deprimuntur; quantoqp maior est
 difficultas expertæ quondā voluptatis illicebribus abstineret; tāto ma
 ius & præmium. Nam diximus indice super mediam pollicis ver
 tebram sexaginta formari. Tum idem Hieronymus subiungit. Cētesim⁹
numerus
 Porro centesimus numerus diligenter quæso lector attende; de si
 nistra transfiertur ad dextram; & iisdem quidem digitis; sed non in index etera
computat.
 eadem manu; quibus in leua nuptiae significantur & viduæ circulū
 faciens exprimit virginitatis coronam. Diximus; nācp centum in
 dextra manu designari eodem in loco vbi decem in sinistra & iisdē
 in digitis quibus triginta & sexaginta. Fitqp ex circumductione illa
 orbis; quam Hieronymus coronam interpretatur quæ sit debita
 virginibus. Ambrosius præterea in sermone quodam qui legitur
 in celebratib⁹ vnius cōfessoris pontificis ex consuetudine rituqp
 Romanæ ecclesiæ; cuius initium est; ad sancti patris nostri; ad hanc
 numerandī rationem alludēs; quic huic mundo (inquit) crucifixus
 & mortuus; quicquid laborauit de hac vita ad illam transtulit, &
 quasi bonus ratiocinator velut ad centuplum manum porrigenſ
 semper de sinistra aliquid transmisit ad dextram Iuuenalis
locus illu
cidat &c.
 Iuuenalis exponēdum est; in quo pleriqp hærēt. suos (inquit) dextera computat annos. De nestore; videlicet loquens; qui apud
 Ouidium dixerat. Vixi annos bis centum; nūc tertia viuitur ætas;
 quia diximus quod ultra centum numeri in dextra manu forma

bantur. Sic etiam facile possumus intelligere illud ex Macrobio in saturnalibus; quod de iano scribit: qua manum digitorumque chronomia designare posset tertium illos; & sexaginta quinque dies quib⁹ annum spacium conficitur. Sic quod Cicero compluribus in locis scribit ad digitos rem redire. Sic denique quod ab initio diximus Salomonis illud longitudo dierum in dextra illius; & in sinistra eius diuitiae & gloria.

Drama. atis,

XVI.

Drama
atis.

Venerunt a me cotidie multi non solum ex sacrificulatorum turba; sed ex illorum numero qui se sciolos putant; quid sibi vult drama illud quod in celebritate virginis deiparæ: ac proinde in festis aliarum virginum Ecclesia Romana canit. Ante torum huius virginis frequetate nobis dulcia cantica dramatis. Scriptum namque est non per ch. non per. g. non per duplex. m. vt in quibusdam depravatis codicibus legitur; sed simpliciter dramatis. Atque ut semel me ab hac quæstione absoluam; voltum hoc in loco scribere aliquod quo deinceps per cōtatueros remittam. Est itaque drachma per ch. atque per primam declinationem in flexa genū monetæ quod appendit fere nostri temporis argenteum nummum siue denarium; hoc est uncia partem octauam. nam quod hispani vocat adarem dimidiū est drachma. in quo significatu accipiēda est drachma illa quā in euāgeliō mulier amisit. Est & dragma. atis. per. g. manipul⁹ ab eo quod est græce. drax. acos. i. pugn⁹. unde & dragmateuo. i. manipulos colligo. in quo sensu legitur psalmo. cxxv. portantes manipulos suos. pro quo in græco drigmata habet. Est & dramma per duplex. m. cursus. ab eo quod est græce dramin currere. & drasmus cursus siue fuga. Sed drama. atis. simpliciter scriptum est representatio fabularum in quibus introducuntur variæ personæ. vt in comoedijs & tragedijs. & poēmatis diuersorū generum. unde & Seruius in bucolicis illud dicit dramaticum dicendigenus in quo variæ induticuntur personæ. dictum a drao: quod est ago in ea significatione qua Iuuenalīs ait. vxorem comedus agit: vel dorida In quo sensu accipitur drama in versu quem ecclesia canit dulcia cantica dramatis. Representat namque ecclesia Christi nuptias cum

drachma
per. ch.

Drama
per. g.

Drama
duplex
m.
Drama
simplici
ter scri
ptum.

Matre virginē; aut cum aliqua ex virginib⁹ quas euāgelist⁹ vo-
cat sapientes; aut cum deſæcatissima aliqua fideliū anima; aut cum
ipsa deniq⁹ ecclesia; in quibus quidem nuptijs cauendum esse epi-
thalamium; hoc est carmen nuptiale admonemur; quale est illud
Salomonis in canticis cantorum in quo introducuntur personæ
representantes. tum sponsam. tum spōsum. tum vtriusq⁹ matrem.
tum vtriusq⁹ comites. Quem deinceps imitati sunt poēta latini &
græci; qui epithalamia quoq⁹ scripserūt in nuptijs deorum atq⁹ ho-
minum. Primus qui epithalamium cecinit apud græcos autores
fuisse dicitur apollo in nuptijs Thetidis & pelei. & deinceps alij
quos & latini sunt subsecuti. Catullus; Ouidius. Claudianus; Auso-
nius. Talia igitur carmina in spiritualibus nuptijs esse canenda no-
bis monemur; qualia sunt illa ex canticis Salomonis. Dum esset rex
in acubitu suo. & Leua eius sub capite meo & Nigra sum; sed for-
mosa. & Iam hyems transiit & recessit; quæ sunt verba sponsi; &
sponsæ; quæ personæ introducuntur ab autore. & hoc est quod
Origenes in expositione illius operis dicit. Epithalamium (inquit)
Salomonis; quod in morem dramatis compositum est. id est actio-
nis; vel representationis diuersarum personarum.

Electrum.

XVII.

Værebat a me nup⁹ religiosus vita & morib⁹ diuū
Franciscum referens qui & ipse coenobij murgita
ni præſul erat; quid sibi vellet electrum id quod in
lezecele propheta Cap. i. legitur. Splendor (inquit)
in circuitu eius; & de medio eius quasi species ele-
ctri & rursus Cap. viii. & a lumbis eius; & sursum
quasi aspectus splendoris; vt visio electri. Era: mus tūc in aula perq⁹
reuerendi; atq⁹ proinde clementissimi domini Francisci Ximenex
Archiepiscopi Toletani & Hispaniarum protomystæ; cui iam pri-
dem inuestigādæ antiquitatis sacrarum litterarum cura (vel preci-
pua) incumbit & cōquirendorum voluminum ade am rem nō mi-
nor diligentia. Antea igitur q̄ quid p̄iam quæſtioni responderem:
videamus inquam quando nos fortuna tali in loco iunxit; vbi
adest tanta copia eruendi res abstrusas atq⁹ difficiles; quid autores

Apollo
inter græ
cos prim⁹
epithala-
mum ce-
nuit.

Electrū.

C iiii

Lexica hebræorum de electro sentiant. Euoluimus itaq; hebræorum lexicā: atq; glossemara: nihilq; offendit mera somnia: esse videlicet animalis siue angelī cuiusdam nomē: siue lapidem preciosum. Alij constent ī genue se nescire quid sit aſmal: id enim apud hebræos nostro electro respōdet: inter quos est rabbi Salomō vir non minus rerum q̄ verborum diligens īdigator. Nicolaus lyra putat Hieronymum immo cum Hieronymo septuaginta interpres non affecutos vim aſmal: cum electrum interpretātur: quasi ī eruditione linguarum non debeat preferri septuaginta: quos Hieronymus in hac parte sequitur quibususcūq; alijs nedium Salomonis homini in re litteraria nouitio: neq; minus ī significatu verborum q̄ ī erudendis sensibus frequenter halucinanti. Itaq; ego longe magis assentior septuaginta: qui (vt inquit Augustinus in. iij. de doctrina christiana libro) tanita spiritus sancti presentia interpretati esse dicuntur: vt os vnum tot hominum fuerit: magis Hieronymo trium linguarum peritissimo q̄ Nicolao cum suo Salomone: q̄ omnibus hebraicæ linguæ recētioribus magistris. Sed cum electri apud grēcos & latinos duo sint genera: alterum naturale quod a latinis succinum: a germanis glessum: ab hispanis dicitur ambar: alterum facticum: quod ex auro & argento constat: ī vtro sensu apud lezezielem accipi debeat disputandum nunc mihi est. Est autem electrum ī priori significatu lachryma defluens ex arbore glesfarin insulis germaniae septentrionalib⁹ quas electridas siue glesfarias vocant: quae deinde congelascens ad lapidis duriciem peruenit. Vergilius ī buccolicis. Pinguia corticibus sudent electra myricæ & Ouidius. iij. meta. Stillataq; sole rigescunt de lachrymis electra nouis. Plini⁹ libro. xxxvij. his verbis scribit. phaetonis inquit fulmine ictis orores fletum mutatas ī arbores populos lachrymalem omnib⁹ annis fundere iuxta eridanum annum quem padū vocamus: & est electrum appellatum: quia sol vocitat⁹ est elector: siue electros: additq; multa de errore græcorum circa electri originem. Electrum facticum dicitur: quod ex auro & argento constat: ita tamen: vt quinta pars argenti auro misceatur: qualis est massa aurei ioannini excuditur: duplas Hispani appellant. Plinius libro. xxxij. V bicunq; pars quinta argenti portio est in auro: electrum vocatur. Silius libro. i. punicorū. Electri gemino pallent de semine venæ. Martial. Vera minus flauo radiant electra metallo:

Electri duo genera. Succinum. Glessum.

Electrum quid.

Electrum facticum. Aurei iohannini.

Vergilius. Tum leues ocreas electro auroq; recto. Acursius ni Accursij
 electri expositione plurimum aberrat, exponēs enim illud iure cō- error.
 sulti; quod habetur de legatis tertio in lege pediculus. Vasis electri
 nis legatis nihil interest quātum ea vasa de quibus quæritur argen-
 tū; atq; electri habeant; sed vitrum argentum electro an electrū ar-
 gento cedat. Illud quoq; de legatis primo. Si quis putat auri appell-
 latione electrum; vel aurichalcum cōtineri. & illud ex Iustiniani in
 stitutionib; in titulo de rerum diuīsione. Si diversæ materiæ sint;
 & inde propriæ species facta; vt ex auro & argento electrum. Vide-
 tur autem electrum; hoc metallicum; & ex eo appellatum; quod re-
 ferat ac repræsentet succini colorem splēdoremq; vt sit vero simile
 limum facticium electrum; quod est posterius a naturali; quod est
 prius fuisse cognominatum. Seruius grammaticus in illud Vergi-
 lij. est electrum (inquit) triplex vnum ex arboribus; quod succinū Electrū
 dicitur; alitid quod naturaliter inuenitur; tertium quod fit de tribus triplex.
 partibus auri & vna argenti; quas partes si naturale resoluas inue-
 nies. Sed de vtroelectro, ppheta intellexerit dubitari potest. Mihi De q; elec-
 vero credibilius sit de succino intellexisse; quā de metallico; velex tro pro-
 eo quod sit materia trāsluēs & perspicua; & per quam similitudo pheta in-
 illā poterat trāsparere; quod aureq; materie non cōtingit. vel quod tellexerit
 hebræi suum asmal ad genus quoddā lapicium reducūt. vel quod Hieronymus quodam in loco insinuare videtur esse saphyrum.

Euro aquilo,

XVIII.

Arrat Lucas in actibus Apostolor; Cap. xxvii, de Euro ag-
 laborissima illa nauigatione Pauli circa cretā; quod lo.
 ingruit ventus typhonius; qui vocatur euro aqui Typho-
 lo. Q uis ventus typhonius sit Aristoteles in. ij. nicus vē-
 Metorologicor; libro pulchre ostendit; esse videli-
 cet spiritum ex nube detrusum; quia parte poste-
 riori impulsus ab anteriori repulsus in orbem circuagatur; necesse Vnde vē
 est; rapitq; secum non modo res tenues verum etiam magnas mo- t⁹ typho-
 les. inter quas lapides arbores animaliaq; grādiora; dictus a typho nicus dis-
 quod est incendo siue inflammo & fumigo. Vnde cōuicitur error Error ni-
 Nicolai mamotrecti Hugonis & omniū prope hunc locum expo colai.
 nentium; qui pro inflammatione; quod in aliquo probato autore

Sceptos erat: iþi inflationem trascripsere, sed aduertēdum: quod sceptos non
 nomē ges- men est generale omnibus his quae de nubibus cadunt. Nam si
 nerale. flamma illa quam nubium conflictus expressit robustior fuerit in
 Fulmen. Præteras cendio deferturq; in terras; fulminis habet nomen. Præteras nomi-
 Typhon namus cum flamarum minus in illis fuerit; sed si ignitum nō fue-
 ecnephias rit fulmen typhon vocatur: quae adhuc differt ab ecnephia; & ex
 Exhy- hydría: quod typhon in orbem circuagitur: ecnephias rectus pro-
 dria. pellitur vterq; ex sicca exhalatione decisus. ex hydría vero cum im-
 bribus nubem repente frangit. Ex Aristotele in metoro. Apuleio
 in libro de mūdo. Seneca quinto naturalium quæstionū. Plinio. ij.
 naturalis historiæ. Quid vero sit euro aquillo: aut quare typhon co-
 gnominetur: non puto quem quam mortaliū scire: quin potius
 suspicor in endum fuisse librariorum qui pro euroclydon: quod in
 Eurocly- græco legitur: euro aquillo nihili verbum supposuere. Nam cum sit
 don aquilo vox latīna: eurus autem græca: quis talem compositionem
 non euro ausus esset facere? Cum præterea sit aquilo ventus spirans media
 aquilo. regione inter exortum & extiūm & septentrionem: eurus vero
 Aquilo perflet ab ortu hyemali: que compositio potuit ex ventis tam dispa-
 quid. ribus coagmentari? Quid quod Aristoteles negat typhonē pos-
 se fieri spirante aquilone? Borealis (inquit) non fit typhon: nec
 vinosis ecnephias. quomodo igitur typhon potuit euro aquillo co-
 gnominaris? Cum igitur clydon apud græcos procellam siue tem-
 pestatem significet: euroclydonen putat Lucam scriplisse cognos-
 minari vētum: qui sit typho: hoc est spiritum ex nube exprellum:
 siue (ut Plini⁹ interpretatur) vibratum ab oriente hyemali vnde
 perflat eurus. Interpres vero cum nequire latine vim græce com-
 positionis assequi: euroclydon reliquit: quod in euro aquilonem li-
 brorum negligentia inuertit.

Git siue melanthium quid,

XIX.

Git siue
 melanthi-
 um gd.

Vdio viros trium linguarum peritos hebraicā di-
 co græcam & latinam: nam cæteras nihil moror;
 in discussione illa quae sub presulis nostri Cardina-
 lis Hispani censura prope modū cotidie fit; in pensi-
 tandis interpretum varijs translatiōibus hæc sitasse
 nuper in illud Esaiae cap. xxvij. Seret git & cymi-

num sparget. & paulo post. Sed in virga excutietur git & cymīnū
 in baculo; quod genus seminis esset illud; quod a propheta dicitur Cesach,
 cesach, ab interprete græco melanthon; a latino git. Medicorum
 vulgus ignorare videtur quid sit melanthon siue git; cum in nigel-
 lam vertunt; non parvo generis humani detrimēto si alterum pro
 altero in medicamentis adhibeatur; sitq; tanta inter vtrumq; semē
 distantia; quāta potest esse inter duas res diuersorū generum; cum
 nigella sit in genere zizaniorū neguilla Hispane dicitur; quae plā-
 rumq; aéris vitio tritico in nascitur; & nescio quid fatū insulsumq;
 sapiat; git vero inter fruges numeretur; cuius semē piperis saporem
 reddat de quo Ausonius in monosyllabis. Est inter fruges morsu
 piper æquiperans git. A græcis; tum melāthion; vt diximus; tum
 melanspermon Plinio autore cognominatur; atq; si Theohoro ga-
 zæ in Theophrasto credimus anthemone etiam dicitur; quādo qui
 busdam in locis ex anthemone git interpretatur. Sed nihil mirum
 vulgo ignorari git; cum Ioannes baptista pius cui hodie Bononiæ-
 ses primas deferunt; deceptus litterarum similitudine putauerit eā-
 dem esse rem git; & zithum. Est enim git semen quod Hispani vo-
 cāt axenuz; zithum vero poculū quod ex frugibus (vt inquit Stra-
 bo) ægyptus excogitauit; sicera hebraice; seruez a vulgo dicitur; de
 quia Lucas in euangelio de Ioanne baptista; vinum (inquit) & sice-
 ram non bibet. Quod si per nigellam ipsi git intelligunt; velim mi-
 hi monstrent quo autore id asserant. Sed quæro non iam ab inter
 pretibus linguaꝝ peritis; sed ab ijs sa crarū litterarum enerratoribꝫ
 qui recōditos sensus ex lectione pphetica rimari conātur. Quid si
 bi vult; ppheta cum duo hæc semina tam diuersa & quidem bis sub
 iungit (hoc est) git cū cymino. Neq; em̄ fortuito; sed ex certa qua-
 dam ratione id factum videri debet. Tradunt nāq; qui rerum na-
 turalium historiā scripsere esse sympathiam & antipathiam; hoc est
 amiciciā; & inimicicias quasdam; nō solum inter animalia sentiēdi
 quid iuuet; aut quid noceat facultate prēdicta; sed etiam inter ressur-
 das omniq; sensu cassas; cuiusmodi sunt herbarū genera inter se cō-
 cordiam siue discordiā agētiū. vt tritico & tiphaꝫ hordeo & aueneꝫ
 quæ simulata fœcundius proueniunt; aut certe nō se inuicem ene-
 cant. Ediuerso lino zostis linum; orobanche erium strangulat. Lu-
 pinus præterea; fabævicia; lens; cicercula prostercore sunt aruis.

Melāthiſ
non eſſe
nigellam;

Melāſper
mon.

Antheſ
mon.

Error Ba-
ptiste pñ.
Git qđ
semen eſſe
Zithum
Sicera.

Git cum
cymino
cur ferit.

Amiciciā
cie & ini-
miciciā
inter here-
bas.

Sed e contrario viri campum linisегes viri auenae, virū lethæo perfusa papauera somno. Atq; vt ex Tremelij autoritate ait Varro: solo virus ciceris obest; quia salsum est. Natura igitur intergit & cy minum tata est cōcordia; vt simul sata mirum in modum coalescat; seq; inuicem foecudiora reddant, quod eleganter Columela in hor to suo describit. Famosaque tunc coriandra nascitur; gracilique melathia grata cymino. Non igitur sine causa (vt diximus) prophetagis cymino adnexuit; quando alterum altero lætatur pinguisque adolescit; atque in bonam frugem perducitur.

Gaius pro Caius.

XX.

Gaius p
Caius.

C.p.G.
g.pro.c.

Nter. c. & g. litterastanta est in prolatione affinitas & similitudo; vt non alia re inter se distent quam exilitate & aspiratione: quæ quidem affectiones; quæ admodum in libello quem deui & potestate litterarū aeditimus disputatū est; non possunt litteras pprie in diuersas species collocare. C. nāque tenuior; atque exilior est. G. vero spissior aspiratio; Ex quo fit; vt nonnū quam altera pro altera ponī possit. Non id quidē temere; sed aut per deriuationem; aut per interpretationem. Per deriuationē in quam; vt quod clades dicatur a gladio. Per interpretationē; vt pro eo quod græce dicitur cobio, cnosos, cnidos per. c. litteram in principio & cincus in medio dictio; latini per. g. dicitur gobio, gnosos, gnidos, cignus. Atque econtrario pro eo quod illi dicunt gortynos & gortinius; nos cortynos & cortynius per. c. litteram scribimus & enūciamus. Nihil igitur mirādum est si pro eo; quod latini dicunt Caius; quod aliquando est prænomen aliquando nomē proprium. Paulus in calce Epistolæ quam scripsit ad Romanos; & in prima Epistola ad Corinthios; cap. i. & Lucas in historia apostolica; cap. xix. & xx. & Ioannes in Epistola. iiiij. Gaius per. g. litteram scriptarint. Causa autem in hoc nomine vertendi. C. in. G. illa nimirum fuit; quod quemadmodum scribit Seruius in primum Georgi corum Vergiliū librum; tria sunt nomina; apud latinos quæ scribuntur per. c. & proferuntur per. g. hoc Cneus, Caius, Amurca, Gneus. Gaius. Amurga. In hoc ergo nomine vertendo Græci potius voluerunt transferre vocem quam litteram; hoc est Gaius per gamma; quam Caius per capa. Quod vero Caius nomen sit latinum nemini dubium est; significatque dominum; vn-

Cuius.
Caius p
dñs.

de extant adhuc verba illa puellarum ad viros in sponsalibus contrahendis; ubi tu Caius; ibi ego Caia, hoc est vobitu domini?; ibi ego domina. Sed esto graeci Gaius per. g. littera scribant; quae ratio poterit excusare latinos cum suam dictionem ex greco rursus interpretantur; quin per. C. litteram representent taetis quemadmodum diximus per. g. proferunt;

Herba fullonum siue borith. XXI.

Nmalachia propheta cap. iii. legimus. Ipse enim quasi ignis conflans; & quasi herba fullonum. & sedebit conflans & emundans argentum; & purgabit filios leui. Quae sit haec herba; nemo adhuc quod ego sciam explicauit. Hebrei hoc in loco & in Ieremias cap. iiij. habet borith. Si laueris (inquit) te nitro; & multiplicaueris tibi herba borith. Vt trobiq; illi per borith saponem intelligunt; quibus enarratores nostri omnes prope modum astipulantur. Interpretant tam: quia herbam utroque adjiciunt; sive spicamur Borith non simpliciter esse saponem; quod fere ex cincere calce viua; oleoq; conficitur; sed herbam quae sit in sermone hispano xabonera; & cuius cineres in pastillos redacti sive lixiuio ipsius cineres exhibiti maculas lintheorum sordes abstergerunt. Sive igit borith sit sapo; sive herba saponaria; sive simpliciter smegma quoddam quod vim purgandi sordes habeat; recte coheret utriusq; prophetae sensus. Quare non sunt audiendi: qui herba fullonum interpretant illa duorum capitula: quibus ad pectendas vestes utunt lanarij; ex eo fortasse decepti quod putarunt fullones esse qui lanicum ad vestes conseruent excent; perales hispani vocant: cum sint potius qui vestes laneas sive lintheas ablutum; maculasp; & illarum sordes abstergerunt. Martialis in disticho cuius index est Strigiles. Pergamus has misit; curuo distringere ferro

Non tam saepe teret linthea fullo tibi.

Vulpianus in titulo defurtis. I. itaq; fullo. Fullo (inquit) vel sarcina; tor; qui polienda; vel sarcinda vestimenta accipit. In marco evangelista cap. ix. Vestimenta (inquit) eius facta sunt splendetia & candida nimis velut nix; quia fullo non potest super terram candida facere. Apologus est præterea phrygij fabulatoris æsopi de carbonario & fullone. quib[us] in locis manifestum est fullonem non cum significare quilanicum exercet; aut lanari carminans; aut ad

Herba fullonum siue borith

Borith
Sapo.

Borith
non solu
sapo sed
herba.

Smegma

telam perducens aut textam insciens: sed eum potius: qui vestes
Gnaphea siue lintheas; siue laneas abluit. Ex quo sit: ut gnapheā per. g. in lin-
Cnaphea gua græcorum communis: siue cnapheā per capā in attica perperā
per capa. verterint interpres in fullonē; nec tam eum significat: qui instru-
Quæ for mēto illo senticoso: atq; ex carduorum capítibus cōpacto floccos
des vesti- ex lanea tela decutit: quā eū qui nitrō: aut cymolia creta: aut aqua
um ablu- ex saluato: aut herba saponaria: aut alio quouis medicamēto: quod
ant. uim smegticā: hoc est purgatiūm habeat maculas sordeſq; vestiū
abluit. Q uod si quispiā est tam pertinax: vt positionem defen-
Gnaphe- dens afferat gnapheos ety mon: a gnapho: hoc est carduo: quo-
os. niā ea herba vtitur in decutiēdis ex lanea tela floccis: vnde etiā
Etymon sit herba Plinio gnaphaliō a tomenti similitudine & quod ei⁹ villis
Gnapha protomento vtuntur: vt me semel ab hac quæstione absoluam:
tion. permittam illi gnapheus siue fullo sit etiam ille lancearum telarum
depexor: dū modo sciat in locis quos supra memorauimus longe
aliud significare.

Iesus.

XXII.

Iesus.
iehosuah
Iesus grē-
ce.
Iosueloti-
na dicit.

Vod hebræi iehosuah vocant græci in Iesum Ia-
tini in Iosue verterunt. Ratio autem tantæ in eo-
dem nomine diuersitatis illa nimis est: quod qui
dictiones hebraicas in aliam linguam interpretati
sunt: ad molliendam barbaræ vocis duriciem: alii
aliam rationem securitas dam litteras penitus ex
punxerūt: quasdam adiecerūt: alias non nunq; in alias commuta-
Septuagi runt. Septuaginta nāq; interpretes qui primi sacras litteras ex he-
ta inter- bræo in græcum sermonem vertere sunt ausi: ex iehosua iesum fa-
pretes pri- cere: expuncta videlicet h̄ittera cum apicē holem: quod & alijs
mi sacras compluribus in locis fecerunt: præcipue in tribus illis litteris: quæ
lras ingre- cū sermo sunt græcis & latinis omnino in cognitę: hoc est he, beth, haïn: quas
nē ȳ tere. aliquādo retētis apicibus: aliquando cum suis apicibus dispu xe-
runt: id quod discurrentibus per nomina sacræ scripturæ licet vi-
Graci nō- dere. Sed cur græci huic particulæ terminatiōnem in. us. syllabam
cicium fle- etū xlti- per oy, diphthongon dederint: atq; in eadem accentum circunfle-
mas di- xum collocarint: non potui reperire quem quam qui mihi diceret
ctionum syllabis. Sed cum græci in quaum circumfleant ultimas dictiōnum sylla-
bas: nisi sint contractæ ex synæresi: neq; ex qua cūq; synæresi: sed ex
catantum quæ sit ex acuta & graui: cepi inquirere an eiusmodi

essent in Hebræo syllabæ: quæ possent per syneresim in vnam syllabam coagmentari; in quod manifeste deprehensum est cum in iehosua in penultima sit accentus acutus & in ultima grauis: ex quibus cōtractis coalescit syllaba; in qua desiderat circūflexus accētus collocari. Latini vero in interpretanda hac particula aliam rationē securisunt. Nam in iehosuah ex prima syllaba apicem seba extriuerunt; & ex secūda aspirationē, & sic ex iob & holem fecerūt io. hain vero quod in fine erat cum subiecto patha verterūt in. e. quod alijs quoq; multis in locis factitarunt, vt in bethsabah bethsabe. bethsabah beersabe. suah sue. balah bale. oseah osee. Atq; ita conflatū est Iosue nomē accentu acuto in penultima. Cum itaq; Iesus meram habeat græcam litteraturam; necesse est per omnes casus vltimam circumflectat; eandemq; ex cōsequēti producat; atq; accusatiuum per. n. litteram non per. m. finiat; & insumma ad proportionē græ corum similiter cadētium declinetur. Cūq; idem sit Iesus græce qd Iosue apud latinos obseruatum est: vt in omnibus codicibus qui ex græco venerunt in sermonem latinū nūq; dicatur Iosue sed Iesus in ijs vero quæ venerūt ex hebræo: tum Iesus; tum Iosue sit in visu. Quare intoto nouo testamēto: quia ex græco sermo ad nos vnit nūq; Iosue: sed Iesus semp reperit. Ecclesiasticus quoq; atq; duo Machabeorū libri: quia omnino græci sunt: nunquā nominant Iosue: sed Iesum. In alijs veteris instrumēti librīs prope semper Iosue nominat: præter qd in Abbacuc & Aggeo & Zacharia & Ezra & Neemia. Illud quoq; non est dissimilatum autores qui sequuntur hebræos Iesus protulisse bisyllabum: qui vero græcos trisyllabum quoniam apud hos. i. semper vocalis est; apud illos in hac particula semper consonans reperitur.

Iosue ac-
cētu accu-
to in pes
nūlrima.
Ex libris
qui ve-
nerūt ex
græco ser-
mone in
latinum
Iesum dī
qui ex he-
breotum
iesus tum
Iosue
Iesus apd
hebræos
bisylla-
bum apd
græcos
trisylla,

Ioannes pro iona.

XXIII.

Rœo qd Mattheus scribit de Petro apostolo beat⁹ Iōānes p.
es Simō bariona. apud Iōānes legimus Simō Iōā- iona,
nes diligis me plus his. Ex qua lectionis diuersita-
te necesse est alterū e duobus fateri: aut patrē Petri
fuisse binominē; hoc est cognominatū Iōā & Iōā- Iona,
nem; aut in alterutro euāgelista scripturā else viuāta. Fuit tempus

Bariona. quo ego existimabam illud quod Mattheus dicit Bariona; hoc est
fili iona. Iona abscissum esse ab eo quod est iohana; idq; mihi per-
suadebam tum autoritate Chrysostomi qui lectionem illam agno-
scit; tum ex eo quod græci & latini transferentes nomina hæbraea
in suas linguas aliquando abiiciunt aspirationem simplicem siue du-
plicem reteno apice; aliquando dispungunt vtricq; hoc est litte-
ram simul & apicem quemadmodum pro eo quod hebræi dicunt
iehosuah. græci extrita he littera cum suo holem: dicunt Iesus. La-
tini vero seba dispunto cum aspiratione sequentiis syllabæ scripse-
runt Iosue. Atq; parimodo ex iohanna expuncta aspiratione cum
suo apice potuisse fieri Iona; id quod Augustinus videtur significa-
re de concordia euāgelistarum. Cūq; in ea essem opinione idq; asse-
uerare defenderem; perfudit os meum rubore per quam Reuerē-
dus in christo pater ac clementissimus dominus & patronus meus
Cardinalis Hispanus qui mihi ex codice græco monstrauit in euā-
gelio Ioannis non esse legendum Simon Ioannis; sed Simon iona
subaudi filius: quod est cōsentaneum ei quod Matthæus scripsit.
Simon bariona; æque iona filius.

Simon
Ioannis p
Simon io
na.

Lustrum
Error res-
ettiorum.

Lustrum.

XXIII.

Stille publicus error; in quem video omnes quos
vnq; legerim aut audierim turpiter lapsos; de recē-
tioribus loquor; nam cum his tantum mihi certa-
mē est; qui dicunt lustrum constare spacio quinq;
annorum. Citantq; stulticix suæ testes nō infimæ
autoritatis Lucanum imprimis de bello decēnali

Cæsar is in gallia. Pugnātem (inquit) geminis tenuit te gallia lu-
stris. Ouidium; qui bellum Troianum quod per totidē annos du-
rauerat; bilustre quoq; appellauit. Illud quoq; Ecclesiasticū lustra
sex quiā peracta tempus implens corporis. Afferunt præterea

Quique
nate tēp,
vnde dica-
tur.

Varronis testimoniu de origine linguae latinæ. Tempus (inquit)
nominatum tempus quinquenale a luēdo; id est soluēdo. qd quin-
to quoq; anno vectigalia & tributa per censores soluebātur. Diffi-
cile est tantorum virorum autoritati repugnare; sed multo diffi-
cilius reclamanti obsistere veritati. Q uis enim ignorat bisextilē
diem quarto quoq; anno intercalari; Plinius libro. ij. naturalis hi-
storia; Persingulas (inquit) intercalationes vno die antecedentib;
rursumq; lustra sequenti ordine seruantibus. & paulopost. Redi-

re*(inquit)* easdem vices quadriēnō exacto Euxodus putat: & est principiū lustrī eius semper intercalari anno caniculae exortu. Intercalationem quoq; eam listro; id est quadriēnō fieri Ouidius in. iij. fastorum volumine scribit in hunc modum.

Is dicies senos tercentum & quinq; diebus

Iungit: & e pleno tempora quarta die.

Hic anni modus est; in lustrum accedere debet;

Quæ consumatur paribus vna dies.

Quid quod omnes doctissimul: & indocti fatentur lustrum latine dici: quam græci vocant olympiada: Nam & Papinius pro olym- piade lustrum posuit dicens. Non aliter cum pīseō sua lustra tonā- ti cum redeunt. Sed quod olympias tantum quattuor annos com- plectatur: licet anima querere cum alijs in locis: tum in Eusebij chro- nico: ubi per quaternos annos olympiades digerit. Vnde igitur or- tus est tantus error: vt pro quattuor quinq; accipiантur: Ex eo ni- mirum: quod termini accipiuntur pro interuallis. Sic dicimus: quia diapason consonantia constat ex octo vocib;: cum interualla sint tantum septem: hoc est quinq; toni & duo semitonia: sic quod ab octavo in octauum est dies dominicus: cum tamē in hedobmade sint tantum dies septem. Pari quoq; ratione cum dicimus a quinto in quintum annum debere diem bisextilem intercalari: illud nimī- rum intelligim⁹ quod ea intercalatio exacto quadriēnō quolibet debeat fieri in eo: qui est quadriēnī præterit finis: & initium sequē- tis. Quam differētiam nescio ansatis latine isti solent facere per hec aduerbia exclusiue & inclusiue: vi sint in listro quinq; annis exclusi- ue: quattuor vero inclusiue. Sic febres tertianas quartanasq; voca- mus: non quod illas tertio: aut quarto quoq; die contingat accedere: sed quod a tertio in tertium: aut a quarto in quartum ægrotantes corripiant. Hinc est quinta illa typhonij regula quam Augustinus in. iij. de doctrina christiana volumine adducit ad intelligendū com- plures exscriptura locos: cum per tropum synecdochen: aut a par- te totum intelligimus: aut econtrario a toto partē: vt quod in trans- figuratione domini alter Euangelista scribit: quod post dies octo assumpsit Petrum Iacobum & Ioannem. Alter vero post dies sex factum fuisse dicit. Vt rūq; verum esse non posset: quod de nume- rodierum dictum est: nisi alter dies primum & ultimum imperfe- ctos: alter sex medios integros accepisset. Hinc etiā soluit illa de

Lustrum
a latinis
est quod
a græcis
Olympi-
as q. iij. a-
nos cōple-
ctitur.

Vnde or-
tus error:
vt p. iij.
quinq; ac
cipiatur.

Cur fe-
bres ter-
tiane &
quartanæ
cantur.

Tycho-
nij. v. re-
gula,

Questio Christi resurrectione quæstio; cum non fuerit in sepulchro nisi ho-
ris sex & triginta adiectis tribus ex quo expirauit; quomodo dici-
De chri- sti resur- mus quod surrexit die tertio? Nisi enim ultima diei pars in qua
rectione passus est & prima in qua surrexit pro integris accipientur; non
soluitur. eset verum; quod die tertio surrexit a mortuis. Sed esto lu-
strum pro quicq; annis; hoc est quattuor annis exactis & quinto in
choacto accipiatur; esto bellum gallicum sit a Cæsare duobus lustris
exactis & tertio vertente peractum; aut octo medijs annis peractis
primo & nouissimo imperfectis; nonne ex regula Tychonij utrūq;
Lustrum verum esse potest; & quod lustrum continet annos quattuor & an-
continet. nos quincq; & duo lustra annos octo & annos decem? Q uod vero
annos. iiiij &. v. sex lustris exactis Christus ad passionem venerit; nulla Tychonij
regula defendit; nulla ratione excusari potest. Sex nācplustra quat-
tuor & viginti annos complectūtur. Atqui ecclesiastici autores par-
tim anno tertio & trigesimo; partim quarto & trigesimo ætatis
passum affirmat; hoc est lustris octo peractis & nono ichoato. Q d
si lustrum idem est quod olympias; id quod omnes fatentur; a chri-
Quo tē- sti die natali a deo passionem; octo integrę olympiades supputan-
pore nat⁹ tur. Natus est enim anno tertio centesimæ nonagesimæ quartæ
est xp̄s & passus. olympiadis; passus vero tertio anno ducentesimæ secundæ olym-
piadis (hoc est) anno duodeuigesimo principat⁹ Tyberij cæsaris.

Moses an moyses. XXV.

Moses an
moyses.

Aepe mihi dubia traxi sententia mente in eo; quod
id est idem a viris doctissimis percontatus sum, vnde
y. psilon littera hebreæis; atq; latinis in cognita in
hoc nomē Moyses irreperitur. Nam cum apud he-
breos Moses scribatur; atq; legatur per mem im-
posito apice holem; deinde per sin subiecto segol &
in fine cum simplicia spiratione: mirum vnde potuerit in hanc par-
ticulam y. psilon conflari. Atqui apud latinos autores nūc Moy-
ses; sed semper Moses legitur. Plinius libro. xxx. Est (inquit) & alia
magicae factio a mose etiam num & latopea iudæis pendet. Iusli-
nus quoq; ex trogo Pompeio libro. xxxvi. Post damascū (inquit)
Abraam & Israel & Moses reges fuerūt; & paulopolt filij Iosephi
Moses fuit. Neq; enim de sive historiæ nunc agitur; sed de puritate
sermonis, & ne quis cauillari possit; litteram librariorū viuio fuisse
disputam; luenalis syira. xijj, versum hexametrum spondeo

claudens dixit. Iudaicum ediscunt & seruat ac memoriū ius Tradidit
 arcano quodcūq; volumine Moses. Obseruatum quoq; est apud
 Luuencum in euāgelica historia: & apud Aratorem cardinalem in
 actibus Apostolorū & apud Prudentium in varijs operibus sem-
 per Moses & nunquā Moyses legi. Apud autores tamen græcos
 vrūq; indifferēter tamē legitur. Cum itaq; in eo essem articulo: vt
 putarem in hac dictiōe. y. psilon fuisse interiectum: venit milii in
 mentem legisse apud non contēnendē autoritatis scriptrores: fuisse
 apud iones diphthōgon ex. o. mega. & y. psilon coagmētatum: in
 qua. y. psilo talimodo proferretur: qualis sonat in au. & eu. diphthon
 gis: vt si ab hac particula ouis detrahias is. Vnde fieri potuit: vt in
 principio a græcis Moyses per. oy. diphthongon scriberetur: dein
 de soluta diphthongo Moyses trisyllabicos proferrēt: sicut ecōtra
 rio in ephrain & issai ai vocales solutas in ai diphthongon cōmuta
 runt: ephrē & iesse enunciantes. Declinatur autē: hoc nomē apud
 sacrarum litterarū autores græcos varijs modis. Moseus: & Moy
 seus per eus diphthongon & Moyses siue Meyses per eta. ab eo qd
 est Moseus & Moyses sit in genitiuo Moseos & Moyseos. in da
 tiuo Moysei per ei diphthongon & Moysei. in accusatiuo Mosea
 & moysea. in vocatiuo Mosen & moysen. abeo quod est Moses
 & moyses genitiuus facit Mosu & moysu. datiuus Mose & moyse
 per eta. accusatiuo Mosen & moysen. vocatiuo o mose: vel moses
 o moyse vel moyses. Abeo quod est moseus & moyseus latini do
 ctores imitati moses mosis & moyses moysis & in datiuo mosi &
 moyssi & in accusatiuo mosen & moysen facere potuerunt quem.
 adm oduma tideust tides ab achilleus achilles. vlysseus vlysses. a per
 seus perses. Ab eo quod est Moseus iuuencus libro quarto de euā
 gelica historia facit in accusatiuo Mosea. cum dixit Mosea qui le
 gum posuit præcepta iubere. Nam quod in pentatheuco legitur
 frequenter locutus est dominus ad Moysen: ab eo dicitur quod est
 moyses moysu. Q uodq; frequenter in sacrīs litteris usurpatur
 Moysi in genitiuo datiuus est pro genitiuo: nam datiuus est Moysi Datiu9 p
 siue per eta in fine ab eo: quod est moyses moysu moyssi. Iam vero genitiu
 datiuum ponī pro genitiuo figura frequens est apud poētas: quod
 & Priscianus testatur de his nominibus quæ ad tertiam declinatio
 nem latinam reducūtur. Que madmodum vero ab achilleus dici
 mus doctores secuti achilles achilli. & inde Vergi. pri. ænei.

Moses
 apd poē
 tas xpia
 nos.

Moses &
 moyses
 in differē
 ter legit a
 pud græ
 cos.

Moysis
 varia de
 clinatio
 nes.

Troas reliquias danaum; atq; immittis achilli: pro achillis, & ab vlysses vlysses vlyssi, & inde idem autor in, ij. eiusdem operis, aut duri miles vlyssi pro vlyssis; ita ab eo quod est moyseus latini potuerunt facere moyles moylis moysi; & in genitivo moysi pro moylis.

Hæc idcirco sunt a me tam multis; vt quodam modo excuseretur

Moy si causa quod in introductionibus meis pposui declinationem barbaram; sus omnes per quam dixi hoc nomine declinari. Illud quoq; aduertendum est circunflexus omnes casus huius nominis circunflexere ultimam apud græcos: eti apud & qui illorum declinatione ultimur etiam apud latinos. Sed quod in recto ultima circunflexatur nondum mihi liquerit: cum apud græcos nunq; id contingat: nisi ex acuta & graui fiat syneresis: id quod in nomine Iesus diximus.

Mænianum quid est.

XXVII.

Mænianū
quid est.

Nezra volumine Cap. vi. legimus q; Cyrus Rex iussit extriti mænianum in domo domini. Sed quid mænianum sit: aut unde sit appellatum dubitabitur tasse quispiam. Sextus festus Pompeius, Mæniana (inquit) edificia a mæniis sunt appellata: qui primus in foro ultra colunas tigna proiecit: quo ampliarent superiora spectacula. Hic est ille mænius: qui post bona patris absunta columnam sibi seruauit unde ludos spectaret. De quo Horatius in, i. epistola, Mænius: ut rebus maternis: atq; paternis. Atq; alio in loco mænius absentem nonium cum carperet: quem locum enarrans Porphyrio. Mænius (inquit) scurrilitate notissimus post abrosum patrimonium vendidisse domum: quam habuerat addendum spectatem una sibi exempta columna unde gladiatores spectaret: quæ ex eo mæniis columnam vocabatur. De qua Lucilius mænius (inquit) cum columnam peteret. Asconius quoq; pedianus in Ciceronis diuinatione actionum verrinarum exponens illud ad columnam mæniam. Mænius (inquit) cum domum suam venderet. Catoni & Flacco cœsoribus: ut ibi Basilica edificaretur: excepere itus sibi unius columnæ super quam tectum proiiceret: & prouolatibus tabulatis ipse & posteri eius spectare munus gladiatoreb; possent: quod etiam tum in foro dabatur. & subdit. ex illo igitur columna mænia votata est. Mæniani meminuit Valerius maximus in titulo de morti

columna
mænia.

bus non vulgaribus. C. Lucinius (inquit) dum sententiæ dicerentur in mænianum conscedit. Vitruius quoq; libro. v. in principio. Mæniana (inquit) in superioribus coaxationibus collocetur. Hieronymus in epistola ad Suniam & Fretelam exponens illud psalmothographi. Factus sum sicut passer solitarius in tecto. doma in oriente talibus prouincijs dicitur ipsum: quod apud nos tectum. In ægypto (inquit) & in palestina vbi; vel scripti sunt diuinii libri; vel interpretationi: non habet in tectis culmina; sed domata quæ Romæ solaria; vel mæniana vocantur. i. palatia tecta quæ transuersis trabibus substantantur; deniq; & in actibus Apostolorum ascendit (inquit) in doma, projectum Iabolenus in titu. de verborum significatione. l. malum, quale genus immisum hoc in merefesse labeo ait. quod projectum esset in quo ita prouehere tur; vt nullos requiesceret qualia mæniana subgrudaria essent. i. tec-
tae partes impendentes ad parietum munitioes. Vulpianus quoq; in titulo ne quid in loco publico. l. iij. c. Cum quidam (inquit) in mæniano velum immisum haberet; quod vicini luminib; officiebat, nū a mæ-
nibus fons 19 Accur. dixit.
In codice præterea Iustiniano titu. de ædificijs priuatis. l. mæniana (inquit) siue olim constructa siue imposterum canstruenda. Accur-
sus quemadmodum & Hieronymus mæniana solaria interpretatur;
sed quod a mænibus dicatur nemo preter ipsum dixit.

Meditor pro exerceor. XXXII.

Meditor, aris; non modo significat id; quod habet in promptu; hoce est cogitare; sed plerique pro eo quod est exerceere accipitur; vt apud Iuuenalem. Fusca marmorata meditata prælia villa, idem & statua meditatus prælia lusca. Plautus in sticho. Simul ad cursuram meditabor me ad ludos olympiae. Vergili. quoq; iij. geor. Iuno pestem meditata iuuenecæ. In hac significatione accipitur illud ex Genesi cap. xxij. vbi legimus Isaac exisse; vt meditareur in agro. Nam quod Nicolaus exponit ad orandum; restius dixisset ad arandum; nam eo in loco potius actum corporis timentis cogitationem intelligit. Quale est illud Proverbiorum Cap. viij. Sicut pullus hirsutinis clamabo; meditabor; vt columba. & illud Esiae. lxvij. Veritatem meditabitur guttus meum, quod vtrumque cum voce siue cantu quodam sit; vt non male intelligatur quod in psalmo legitur; in lege eius meditabitur die ac nocte; &

Dijij

Doma
Factum:Mænia,
nibus fons
19 Accur.Nicolai
no recta
interpretatio.

quod hymnographus scribit semper in psalmis meditemur: pro eo quod est ad cātum siue in cantu exerceri, quemadmodum apud Vergilium in bucolicis. Siluestrem tenui musam meditaris auenia. Atq; Agrestē tenui meditabor arundine musam. & illud. Omnia quae phoebo quondam meditāte beatus Audit euroras iussitq; edi scere lauros ille canit. In græco quoq; in illo loco egressus fuerat ad meditādum in agro, habetur adoleschēse, i.ad exercēdum,

Melita.

XXVIII.

Melita.

Natanti Paulo apostolo ex illa tempestate quā de scribit Lucas in apostolica historia. ca. xxvii. occurrit insula melita. & cum euassemus hinc cognovimus quod insula melita vocabatur. Hęc nāc est vera lectio; atq; sic ex græco verit interpres; non quod in quibusdam codicibus latinis legitur tum mitylene; tum miletus; tum melitene. Nam mitylene nō est in sula; sed ciuitas est lesbī insulæ contra troadem positæ; distans a melita nō minus octingentis millibus passuum. Miletus quoq; non est insula; sed oppidum in ionia in signe patria Thaletis illius; qui fuit vn^o idemq; primus ex septem sapientibus. ac præterea Timothei musici & anaximandri physici. distatq; a melita nostra passibus aliquantoplurib^o q̄ mitylene. Melitene vero ciuitas est cappadocie; quā præter fluit Euphrates fluuius. Ex plinio, strabone, Martiano cātere risq;. Distat autem melitene a melita duplo amplius q̄ miletus & mitylene. Est autem melita insula inter Siciliam & Aphricā distans a syracusis quo ex melita. Paulus ad nauigauit passus circiter centū mille. hodie appellatur maltha Siciliæ regno cōtributa. de qua Pro lomeus pelagias (inquit) insulæ in Aphricam & Siciliam hæ sunt Cosyra & glauconis insula & melita in qua ciuitas eiusdem nominis. Strabo præterea libro. vi. in descriptione insularum Siciliæ adiacetū. Imminet autē pachino melita de qua catelli portant; quos meliteos vocat. Plini^o quoq; lib. iiij. In insulo (inquit) freto sunt insulæ in Aphricā versæ gaulos & melita a camarina octoginta quatuor millibus passuum distans. Atq; vt omnis de nomine huius insulæ tollatur ambiguitas; Arator cardinalis cuius autoritatē ecclesia romona præfert; non modo Hugoni concordinali Mamotrenio; & Nicolao; qui dicit mitylene esse litterā correctam cum nihil sit corruptius; sed reliquis omnib^o neotericis qui sacræ scripturæ locos conatis sunt enarrare. Is nāc in. ij. volumine apostolice histo

Nicolaus
corruptā
dictionē
appro
bat.

riæ vbi hæc partæ euāgelista prosequitur: heroicis carminib⁹ sic ait.
H̄is dictis ruuit ira maris; sublataq; dudum
Lux reuocata mīcat; velamine noctis aperito.
Pandere vīsa solum; quod præbuit hospita nautis.
Sicanio lateri remis vicina Melite.

Sed aduerēda est varietas inter duos egregios autores in syllabæ
quātitate. Arator nāq; secut⁹ accētum græcum penultimā produ^{in syllabæ}
xit; quod & in alijs locis fecit: nam vltima longa existēs apud græ⁹ quātitate
cos non vult accētum acutum in ante penultima collocari. Ouidi⁹ diuersi-
tatem in. iij. fastorum eandem breuiāuit dicens.

Fertilis est Melite sterili vicina Cosyræ.

Insula; quā libyci verberat vnda freti. Micol pmerob. XIX.

 Ntestamēto nouo quoīdā esse locos: in quib⁹ aliae
personæ p aliijs legunt; nescirivero causas tātæ va Micol p
rietatis idētidē dixim⁹; sed & nūc dicimus in veteri merob.

quoc; tale aliqd reperiiri; vt qđn secūdo Regū vo
lumine. ca. xxi. legiſ micol p merob; Tulit (inquit)

Dauid rex duos filios Reipha quos peperit Saul
admoni & miphiboseth; & quiq; filios micol fili⁹ Saul quos genu
rat Adrieli filio Berzellai; & dedit eos in manus Gabaonitar̄; qui
crucifixerūt eos in mōte coram dñō. Hic manifestū est micol p me
rob positā esse. Nā cōstat saul duas genuisse filias Merob primā; &
alterā micol ex. i. Reg. ca. xiiij. Deinde dedisse merob filiā maiore
adrieli molathite; & micol filiā minorē Dauid pactā prēputijs cētū
philistinor̄; ex. i. Reg. ca. xviij. quā postea abduxit a dauid; & tra
didit phalti filio lais. ex. i. Reg. ca. xv. Q uā rursus David abstra
ctum aphalti domū reduxit ex. ii. Reg. ca. iij. Q uomō igiſ fieri po
tuit; vt micol filios generare potuerit adrieli; qui traderētur gabao
nitis? Q uod si quispiā dixerit micol repudiāta rursus a Dauid; qđ
nō est credibile; & suspceptā ab adriele: tpa vident̄ obstare; sed illud
imprimis qđ scrib̄t in. ii. ca. Reg. vi. Micol filiæ Saul nō est nat⁹ fi
lius vsc̄ in diem mortis sua. Hebræus quidā legis: atq; antiquita
tis hebraicæ satis peritus dicebat mihi: merob illos quinq; viros ge
nuisse phalti: sed micol adoptasse sibi. Sed hoc est violētiā inferre
lectioni quæ dicit qđ illos genuerit adrieli. In vtrisq; igiſ codicib⁹
hebræis & latinis (nam græcos nobis videre nō cōtigit) mēdū est
Micol pro merob.

Mygale quid.

XXX.

D iij

Mygale
quid.

Nter immunda animalia legislator in Leuitico cap. xi. Mygalem numerat, hec (inquit) inter pollutare putabatur de ijs quæ mouetur in terra; mustela, & mus, & crocodylus, mygale, chamæleon, & stellio. Sed cum mygalē oēs interpretentur murē arachneū; non possumus ut aiunt dīgito monstrare; quæ nā

Mygale
non mus
arachneū
est.

bestiola sit cum rato inueniatur. Plinius libro, viij. scribit, muribus arachneis venenatum esse morsum; eosdemq; vltiorem regionē apoeni nam non habere; eosdēq; vbitūq; sint si transferint orbitam interire. Iulius firmicus libro matheseon, viij. in arietis (inquit) parte, xvij. qui habuerit horoscopum a modica bestiola; id est aut phaslangio; aut a mure arachneo; aut a scorpione morietur. Mygale ve-

Nygale
vñ dicat.

ro dicitur grēce a mys; quod est mus; & gale quod est mustella; qd muris magnitudine sit; mustelina specie; rostro oblōgo; cauda gracili; ordine dētium quadruplici; vt autor est Aetitis. Frequēs in britania in stila; siccq; ab insulanis hodie appellatur. Galenus libri, xi.

Mustela
non est
m⁹ arach
neus.

de medicina simplici cap. xxv. & in libello de cētaurea quasi de venenata bestiolæ morsu meminit; nisi quod illius interpres mygalē in mustelam vertit; cum mustela longe aliud sit a mure arachneo. Scribit præterea Herodotus libro, ii. de rebus ægyptijs; quod cum mygalæ moriūtur, ab illis in buthon urbem humandigratia asportant; vt merito. Moses huius bestiolæ meminerit; quippe qui octoginta annos fuerit in ægypto, nam ea ætate dux itineris factus ab ægyptia seruitute israeliticum populum afferuit.

Buchon
Moses.
lxxx. an
nos m̄asit
in egypto.

Non adiecta; aut detracta.

XXXI.

Non adie
cta.

On particula negatiua in plēriq; locis adiecta siue detracta non modo perturbat sensum; verū etiam lectorem in contrariam sententiam trāstierum rapit. Cuiusmodi est illud quod Moses scribit Genesios cap. viij. Aperuit inquit Noe fenestram arcæ quā fecerat & dimisit coruum; qui ibat & non reuertebatur. At qui in hebræo; & in codicibus vetustis longobardis goticis inter poenos & latinis non particula detracta est; qui ibat (ingt) & reuertebatur, qui est sensus manifestus & lectioni cōsentaneus; quia videlicet cum terra esset aquis vndiq; obruta; non inueniens ubi cōsisteret; ibat & reuertebatur ad arcā; idq; idētitem fecisse ostendit tempus præteritum imperfectum. Nam si corvus reuert-

sus non fuisset; potius diceret per præteritum perfectum iuit & nō
 est reuersus. Quid post coruum columba dimissa quoquo verius
 volitās nūc vbi comquiesceret inueniens ad arcā rediens; & post
 septem dies iterum remissa surculum oliuæ detulit; vt credibile sit
 tantum arborum cacumina coepisse comparere. Q uod sic oratio
 aliqua consistendi causa fuit; non potuit esse alia quam cadauer ali-
 quod inuētum innatas super aquas. Itaq; nō in eo labaramus nūc
 vtrum corius redierit; an non redierit; sed vt veritatem hebraicam
 defendamus; cui astipulantur codices per vetusti; refragātur noui.
 Sed quēadmodum in lexico iuris civilis scripsimus non quoq; par-
 ticula adiecta mētem legislatoris in contrarium vertit. Iurisconsul-
 tus; nāq; scribēs in titulo de officio proconsulī; legatus (inquit) mā
 data sibi iurisdictione iudicis dādīus non habet. Cæterum in pande-
 cis florentinorū archetypis non particula non habetur; adnotante
Angelo politiano cui sēpe data est copia libros illos prototypos in
 speciendi. Sed an iudex delegatus habeat facultatem subdelegādi;
 viderint iuris periti; nos veterem lectionē tuemur. E diuerso quoq;
 eadem particula non minus in contrarium legis equitatem mutat;
 vt libro digestorum vnde vigesimo in titulo; qui est de præscriptis
 verbis. l. non solent. sic enim legendū est; non vt omnes codices Non de-
 vulgo habent; solent. Non solent (inquit) qui nouerunt seruos fugi-
 tiuos alicubi celari; indicare eos dominis vbi celentur; quā res non
 facit eos fures. Q uod si legas solent qui nouerunt. &c. Erit sensus
 legis non modo iniquus & incivilis; verum etiam falso; & a mente
 iurisconsulti alienus. Q uis enim furem appellauerit eum qui scit
 seruum alicuius apud fugitiuarium delitescere. Q uid quod Innocen-
 tius in titulo defurtis cap. qui cum fure partiū in calce commē-
 tationis citat hanc legem sub hac lectione non solent; qui nouerūt.
 quod ipsum argumento est; suo tempore digestorū libtos nō dum
 fuisse vitiosos; quales nunc reperiuntur.

Onocrotalus.

XXXII.

 Ro eo quod apud hebræos Leuitici cap. xi. legitur
 caath. Septuaginta primum; atq; deinceps reliqui
 interpres græci & latini onocrotalum transtulere,
 rūt. Inter aues nāq; quibus vesci per Mosen deus
 prohibet hebræos caath; hoc est onocrotalum no-
 minat. De aubus (inquit) comedere nō debetis onocrotalum &

ad 1. le
galg.

Non de-
tracta.

at 1. nw
solent.

999 T
1000 E
1001 R
1002 E

Onocro-
talus.
Caath.

porphyrionem & herodionem. Atque iterum in Deuteronomio,
cap. xiij. Immidas aues non comedetis porphyrionem; scilicet; &
nycticoracem. onocrotalum & charadrium. Onocrotali quoque me-
minit Esaias cap. xxxiiij. Non erit (inquit) transiens per eam; &
possidebunt illam onocrotalus & ericius. Plinius libro. x. naturalis
histo. cuiusmodi avis illa sit his verbis ostendit. Olorum similitudi-
nem onocrotali habent; nec distare existimaretur omnino; nisi fau-
cibus ipsis inesse alterius vteri genus. huc omnia inexplebare ani-
mal cōgerit; mira; vt sit capacitas; mox perfecta rapina sensim inde
in os redditam inferam in aluum ruminantis modo defert. Hæc pul-
cherrima dictu sunt; sed nihil plus afferunt utilitatis quam si nihil
diceretur. Nec enim satis est audire quod sit avis cyno similis; cum
sit nostratisbus cygnis duplo maior; tætsi illis aliquo modo sit persi-
milis. Nam quod Plinius scribit nihil ab oloribus distare; nisi fauci-
bus ipsis inesse alterius vteri genus; quid per vterum ipse intelligat
satis liquet; non tamē per nomē designatur; quod ipse vult. hoc est
inguuiē; quæ a græcis prolobos dicitur. Est autem in gluuies quæ
admodum ab Aristotele in. iij. de historia animalium definitur; cuius
in ampliū sinuata. qua primitū cibus ingestus continetur incoctus. hec
qua parte iungitur gule angustior est. mox amplior. tum qua de-
sinit in ventriculū. iterum arcior. de qua Vergilius in iij. georg.
Improbis in gluuie ranisque loquacibus explet. Hæc inquā in ono-
crotalo mirum in mūdum est ampla; quippe quæ amphoræ men-
suram; aut non multo minus capiat. de qua Martialis. Turpe rau-
natis guttur onocrotali; nam turpe guttur pro magna in gluuie po-
suit. Turpe enim pro magno aliquādo accipi notauit. Seruius grā-
maticus in illud Vergilij. iij. Georg. Optima toruæ forma bouis;
cui turpe caput cui plurima ceruix. & illud ex. iij. eiusdem. Armē-
ta & turpes pascit sub gurgite phocas; vtrobique exponens turpe p
magno. Hanc onocratalus aqua explet; atque ore aperto pisculis se
obiectat; quos cum sentit deprehensos intra in gluuie; aquā per oris
spiramenta euomit; atque præda vescit; ab hoc aquæ vomitu egosu
spicor ab hebrais auē cognominatā caath qd chaat vomitus inter-
pretab; & ne quāsi de re incognita plurib⁹ disputet; duos onocrota-
los contigit mihi videre; alterū cominus in foro bononiēs; ad vul-
gispectaculum publice expositum; alterum emin⁹ ad Anæ flumi-
nis ripam; ad cuius volantis monstruosam magnitudinem visendā

Prelos
bos.
Inglus
vices.

Turpe
magnō
accipit.

Caath.
vomitus
interpretatur.

multi mortales concurrerunt. Aequiperabat sane mole sua agnū anniculum. Sed cum nemo sciret auis nomen: quamq; alijs dicerēt alias consimiles vidiſſe: ego illis dixi croton in italia vocari, & reue ra ita appellabant bononienses. Sed cum onocrotalus interpretetur asinus crepitans: quoniam onos est asinus & crotao: crepito: vi detur nomē impositum a voce quam auiſ illa ædat, quā mihi audi te non licuit: propterea quod quēadmodum dixi) alterū cominus extinctum; alterum eminus volantem conspicatus sum.

Onos.
Crotao.

Phase pascha pesach.

XXX

Vid interpreti venerit in mentem; vt quod ab hebræis dicitur pesach per sama; in exodo; atq; alijs in locis instrumenti veteris interpretatus sit; in phase; intestamento nouo græce & latine dicatur pascha aut quid simile inter se habeat hæc tria pesach, phase, pascha; vt ausus sit latinius interpres vertere pesach in phase; aut græcus in pascha; vellem differeret mihi qui sp̄ia trium linguarum peritus. Interim vero dicā ego quod sentio: quo ad alius afferat aliquid meli? Sed de phase in primis. p. exile in aspiratiū verti frequēs est apud eos qui de hebræo sermone trāſſerūt in græciū; aut latiniū; vt peo quod hebrei dicūt paro, pasga, pasur per. p. exile; græci primū; deinde latini tranſtulerunt pharaon, phasga, phasur, per. ph aspiratum, & mille alia, seba vero apex qui subncti. E in. a. ple rūq; vcti. tur; p. litteræ cum ab illis ppe semper per. e. vocalem proferat; græci & latini plærūq; vertūt in. a. vt pro eo quod illi dicūt per seba se muel zebulon rephaim, nos per. a. proferim⁹. Q uod illi preterea zerageder, ecron per segol; nos zara gader acaron pronunciamus per. a. vocalem. Sama quoq; in. s. vertendum esse nō est dubium; quæ littera quāq; non multum distet in prolatione a zeta. s. nostro & signa græco respōdet; cum sin & fadē violenter in illas transferātur; quēadmodum in libello de potestate litterarum ex autoritate Hieronymi demōstrauim⁹. Illud mirabile quid placuerit interpretibus græcis & latiniis heilitteram: quam Hieronymus duplīcē aspirationem vocat subiecto patha siue cames vertere semper in. e. litteram; vt noah, noe, tarah tare corah, core, iephthah, iepthe, atq; eadem ratioē pesach phase, p. subtili in aspiratum, e. in. a. sama in. s. heilitteram subiecto patha in. e. Atqui græci litteris inuersis in pascha.

Heth in verterunt. Nam heth litteram in chi suum plerumq; mutant. latini chi suum quia talem vocem non agnoscūt nisi tātum in dictiōibus ḡcēcīs; mutant illam prope semper expungūt; aut in in simplicem aspirationem quādōq; gr̄aci. vertunt; vt pro eo quod hebr̄ei per heth dicunt haran hori horeb & hebrō; gr̄aci per suū chic; haran chori chore chebrō dicūt at lati ni expuncta heth littera, aran, ori siue horei ebrō siue hebrō pfa- rūt. De noīs huius interpretatione nihilō magis est silendū; in quo

Pascha maximī autores aberrarunt putātes pascha dictum a pascho quod non a paschā dicitur. est p̄tiōr perinde acsi dictio hebraica patiatur etymologiam gr̄ecā aut gr̄eca latinam. De quo in repetitione quadam nostra disputa- uiimus; monstrauimusq; non posse fieri. hi sunt nō de media plebe: sed ex prima nota. Lactantius. Ambrosius. Et ætate nostra Iōanes Tortellius alijq; plures. Atqui Hieronymus cui magis q; reliquias omniābus in litteratura credendum est in sermone de celebratione paschatos: pascha (inquit) non est gr̄ecum, sicut vulgo videris solet; sed hebr̄eum esse dicūt; qui linguam vtramq; nouerūt; neq; enim passione: quoniā paschin gr̄ece latine dicitur pati; sed ab eo quod transitur. Idem apud matthēū pascha (inquit) hebraice dicit phase

Pascha non a passione; vt pleriq; arbitratūr; sed necq; dicit phase a transitu vnde dica maris rubri; id quod ecclesia canit; post transiitū maris rubri Christo caniamus principi; sed quod exterminator videns sanguinem in foribus israelitarū pertransierit. necq; percusserit illos. Ait namq; scriptura. est enim phase. i. transitus domini. & transibo per terram ægypti nocte illa: percutiām̄ omne primogenitum. & sequitur. Cumq; viderit dominus sanguinem in superliminari in utroq; po ste; transcedet hostium domus; & non sinet percussorē ingredi do mos vestras; atq; iterum. & cum dixerint vobis filij vestri: quæ est ista religio: dicetis eis. Victima transitus domini est; quando transi uit super domos filiorū Israel in ægypto. Habet autem phase accen tum in prima: non vt vulgus putat in ultima syllaba.

Phiton pro pythonē.

XXXIII.

St̄iū sacris litteris apud hebr̄eos verbum frequens ob; quod gr̄aci interpretes in engastrimyton; latini in epythona verterūt; nō in phitonē; vt oēs latini co dices habent; cum sit phiton nihil verbum. aut si pro pythonē sit positū; erunt in vna dictiōne tria errata: quæ nulla ratione defendi possunt. Primum quod

Phitō p.
pythone.

In vna di
triōe tria
errata.

additur aspiratio, p. litteræ exili. alterum quod detrahitur aspiratio
 th. litteræ aspiratæ. tertio quod ponitur. i. iota pro ypsilono. quæ via
 inter quadraginta barbarismi species a grammaticis numeratur.
 At qui mirum est tantum errorem non fuisse animaduersum a tanta
 doctissimorum virorum multitudine; qui diuinæ lectioni operas suas
 dedicarunt; cum præsertim tam crebra huius verbī mentio fiat. vt
 Leuitici cap. xx. Vir (inquit) siue mulier in quibus phitonicus; vel
 diuinationis fuerit spiritus; morte moriatur. In deuteronomio quoq;
 cap. xxiiij. Non sit maleficus; nec incantator; nec phitones consula-
 tis. & in; i. Regum volumine cap. xxviiij. Saul inquit interfecit eos
 qui phitones habebant in ventre. & paulopost dixit Saul seruis que-
 rite mihi mulierem habentem phitonem. & dixerunt ei Est mulier
 habens phitonem in endor. & subdit Saul verba ad mulierem. Diui-
 na mihi in phitone. & suscita mihi quem dixerim tibi. & de eodem
 in; i. Paralipo. libro cap. x. Mortuus est (inquit) Saul: eo quod phito-
 nissam consuluerit. In quarto quoq; Regum cap. xxi. de manasse
 filio Ezechiae regis iuda. Observauit (inquit) auguria & fecit phito-
 nes. In esaia quoq; cap. viij. Quæreret a phitonibus & a diuinis; qui
 strident in incitationibus suis. Idem cap. xix. Interrogabū simul-
 clrasua & diuinos; & phitones. quibus in locis omnibus pro phito-
 ton. & phitonico. & phitonissa. in græco (vt dixim) legitur enga-
 strimy whole; quod verbū ex verbo interpretari potest vētriloquus;
 quod gaster interpretat vēter & mythos fabula siue verbū; quod
 in; i. Regum libro expressit interpres; cum dixit; qui phitones habe-
 bat in vētre. Hos pythonas a quibusdam vocatos Suidas auctor est.
 Engastrimy whole (inquit) quem nonnulli pythona vocāt. Aspho-
 cle vero eundem appellari dicit sternomāthin; hoc est ex pectore
 diuinatatem. A platone vero euryclea ab eurykleo quodam vaticina-
 tore; cuius Aristophanes quoq; meminit in comedia etiū index
 est sphex. hoc est vespe. Quid; nō & Lucas in opostolica historia
 cap. xvi. hunc græce pythone vocat; quāquam refragatis omnibus
 latinis codicibus qui pro pythone phitonem habēt. Puellam
 inquit quādam habetem phitonem; pro quo in græco est non habē
 tempythonem; sed spiritum pythonis; nec admitte di; qui dictiōes
 hebraicas in ordinem alphabetarū redigere; scribētes phitonem
 per. f. litteram. neq; audiendus Sipotinus; qui phitonicos entheal-
 tos siue diuinos interpretat. Nisi forte phitonicos per. y. psilon legit; no

Engastrimy whole.

Sternomāthin.
Euryclea.
Sphex.Sipotinus.
non recta
interpretatio.

Vnde ne- mine a planta deducto. sed nihil ad rem de qua agitur plantæ signifi-
cromanti ficatio pertinet. Sed videamus nunc vnde diuini siue necromatici
cidicatur dicantur pythones siue pythonis spiritum habere. Est apud poetas
pythones fabula celebris: quod post dilunum sub Deucaliœ terra madefacta
habere. genuit in mensa magnitudinis serpētem quem dixere pythonem:
Pythin. dictum a pythin; quod est putredinem ex eo quod ex terra putri sit
ortus; aut in putredinem solutus. Hunc apollo traditur sagittis con-
Pythi⁹ fecisse. de quo narratur ab Ouidio fabula per longa in primo Me-
apolo vn tamor. & Lucanus in. v. Matris adhuc rudibus pæan pythona sa-
dedicat. gittis explicuit. Hinc apollo victor instituit sacros celebri certami-
ne ludos. Pythia per domitæ serpētis nomine dictos. Hinc pythius
apollo & pythiæ apollinis vates; quæ illius spiritu raptæ futura; aut
Pythiæ a occulta dicebant sed èstes in tripode ex corio eiusdem serpētis indu-
pollinis sto. Hic nimirum est serpens ille de quo scriptura dicit quod erat
vates. callidior cunctis animalibus terræ. & de quo scribit Suidas his ver-
bis: quod pythonis dæmoni diuini accessu mulieres entheatae pre-
cerdos. dicebāt futura. De pythia sacerdote Strabo libro de situ orbis ix.
vbi de phocide regione vrbe delphis. parnasso monte. Autores (in
Pythia sa qui) certi memorat diuinum ipsum domicilium profundam esse spelū-
cerdos. cam; non admodum ore lato patetem; inde auram quidem referri
sacro efflante numine; excellum autem ostio imminere tripodem; que
cum pythia concederit; hausto diuinationis spiritu dei responsa re-
ferre & metro & oratione soluta. Eadem propemodum; & Iustinus
libro. xxiiij. narrat. & Lucanus in. v. Vt vidit pæan vastos telluris
hiatus. Diuinam spirare fidem ventosq; loquaces. Exhalare solū
sacrificis condidit antris Incubuitq; adyto. vates ibi factus apollo. &
Quattu- non solum vates; sed vatum quoq; numē. nam quattuor res maxi-
res apo- mæ decernuntur illi. diuinatio; sagittadi peritia. musica & ars medi-
lini decer- camentaria. & quæ admodum pythiæ ab apolline pythio sunt co-
nuntur. gnominatae; ita & phoebades a phœbo. Lucanus. Non inquit ple-
Pythiæ nior artus phœbados irrupit pæan. Foeminas vero has diuinatri-
ab apoll i ces (quas diximus) engastrimythos a græcis appellari Philochorus
ne pythi edictæ. in. ij. de diuinatione libro scribit solitas quoq; fuisse carminib⁹ mor-
des à phœbo. tuorum animas ex inferis excitare. Suidas quoq; vbi de engastris
mytho assert illud ex. i. Regum de pythonissa que samuelis anima
defuncti elicuit. Hieronymus quoq; in illud Esaiæ cap. xix. Per hec
(inquit) verba significat magorum necromatiæ; per quam ani-

mas euocare dicitur; & tenues umbrarum; immo dæmonum audi dire voces. Deniq; pro pythonne Aquila magum interpretat⁹ est: qui hebraice dicitur ob. pro quo septuaginta de terra loquentes translulerunt. Hæc hieronymus.

Ob he
braice,

Porphyrio.

XXXV.

Nter aues quibus per Mosen deus prohibet hebreos vesci rachan enumerat; quem interpretes rio. Porphyrio.

græci & latini in porphyrionem verterūt. Scribit nāq; in Leuitico cap. ix. Hæc sunt quæ de auibus comedere non debetis & vitāda sunt vobis. & postea quā aliquot enumerauit; subdit, cīnum & ono crotalum & porphyrionem. Atq; iterum in Deuteronomio; hoc est secūda lege: vbi eadem verba; sed alio ordine repetūt. Aues (singl) immūdas ne comedatis aquilam; scilicet & gryphē; & subdit ibin & mergulum porphyrionem & nycticoracem. Sed nec hebrei hodie sciunt quid sit rachan. necq; aliquis ex græcis; aut latinis autoribus quos mihi contigit; aut leger e; aut audire mihi qd aiunt ad manum mōstrarre potuit; quæ auis; aut cuiusmodi sit porphyrion. Meminit illius Martialis in disticho cui⁹ index est porphyrion. meminit Aristoteles in tertio de historia animalium volumine; sed neuter illum ante oculos ponit. Plinius certe luculentissime libro naturalis historiæ. x. his verbis porphyrionem describit. Bibunt aues sustu cætere; porphyrion solus morsu bibit. Idem ex proprio gene, re omnem cibū aqua subinde tingēs; deinde pede ad rostrū veluti manu porrigeas. rostra ijs & prælonga crura rubēt. Satis aperte Plinius porphyrionē nobis ante oculos ponit; sed nihil mirū est ignorari auen quæ sit paucis cognita. Sed cum in bætica mea turdaria maxime in qua est patria mea Nebrissa; hæc auis sit familiarissima; atq; in singulis prope domibus habeatur in deliciis; quæ me ratio ab ignorantie renotissimæ; ac fese oculis omniū Nebris sensu cotidie ingerentis excusare potest; aut quæ dari venia in plano solo cespitant; Nam in eo opere in quo dictiones græcas & latinas in voces Hispanas; atq; Hispaniæses interpretatus sum; porphyrionem esse dixi auen alas rubras habentem; atq; rursus phoenicopterum alas quoq; rubras habentem dixi; quasi idem esset porphyrion quod phoenicopterus. Sed in vitro me etymō decepit. In altero; quod porphyra est purpura. in altero; qd phoeniceus est pu-

Rachan
qd sit ijs
norat he
brei: græ
ci: & lati
ni.

Sol⁹ por
phyrio
morsu bi
bit.

Phoenico pteros. niceus. Postea tamē longa experīētia dīdici porphyriōnē esse quē vocātīn bætica meacalamon. Phoenicopetū vero quem appellātī flamenco, vtrumq; sāpe videram; atq; nominari audierā; sed quēadmodum Arius barbosa meus in quodam epigrammate de me testatus est ex verbis Pliniū in proemio naturalis historiē. Arduum est nomina rebus; & res nominib; reddere: idq; nō modo in ijs q̄irae sunt a nobis remotiora; verum etiā ex ijs quae inter manus oculosq; versantur.

Scruta q̄ sunt.

Scruta quae sunt. XXXVII.
Ngelus policianus: pace aliorū dixerim nostro saeculo vir omnium eruditissim⁹. in prima quā vni-
cam vidimus cētūrīa obseruatione tricesima hisver-
bis scribit. Vocabula quæpiā sunt ita rara inuentu-
vissi iterum in eācidamus ob id fecisse operæpre-
cū videamur: quoniā singularia credebātur, sicut
inquit) scruta dixit Horatius in hoc versiculo ex pri. epistolarum.
Vilia vēndētem tunicato scruta popello, dixit iterū Sidonius apol-
linaris libro epistolarū, viij, per hæc verba. Nunc quædam friuola;
nuncludo apta virgineo scruta donabat. Sed hominis diligentiam
admiror: qui nec dixit scrutum quid esset: & qđ putauerit post Ho-
ratium Sidonium modo Apollinarem eo verbo vsum. Nam &
Hieronymus bis id vocabulum posuit: primo, in. iiij. Regum libro
Cap. x, negociatores (inquit) vniuersiq; scruta vendētes. Atq; iterū
in Neemia, Cap. iiij. Post mē sollam ædificauit Melchias filius auri-
ficiis vscq; ad domum nathinæorum & scruta vendentium; pro quo
mendose in recentioribus libris scuta vendētūm vtrobicq; legitur.
Hincars scrutaria eorum; qui scruta vendunt; vt apud Apuleium
in. iiij. de asino aureo. Vos (ingt) per balneas & aniles cellulas re-
ptantes scrutariā facitis. Quid vero scrutum significet non possu-
mus vno verbo mōstrarē; sed quātūm ex varia lectione colligim⁹.
scruta sunt merces viles minutæ aptæq; potius ludis q̄ serījs rebus,
& scrutarij huiusmodi res vendētes: quos hebræi roolim vocant.
Hieronymus scruta vendētes vertit. vulgis buhoneros appellat:
ipsasq; res baratīas nominat, hinc est verbū scrutor, aris, pro eo qđ
est scruta: & huiusmodi res implicatas & confusas explicare: ea for-
ma qua a rima: hoc est fissura: inclinat̄ rimor, aris, pro eo quod est
quasi per rimas aliquid inquirere.

Scuta p
scruta.

Scrutarī
Roolim

Scrutor.

Rimor.

Scutulata.

XXXIII.

N psalmo quadragesimo quarto: qui est apud he-
bræos quintus & quadragesimus; pro eo quod he-
braice legimus lircamoth. Hieronymus interpreta-
tur in scutulatis, in æditione vulgari habetur circum
amicita varietatibus. In quo duplex est diuersitas ab
hebræo; altera versuum distinctioe; altera in verbis.

Scutula-

Ordo nanc̄ in hebræo hie est. Omnis gloria filiæ regis intrinse-
cus: fasceis aureis vestita est. & sequitur alter versus. In scutula-
tis ducetur ad regem; virgines sequentur eam; amicæ eius ducentur
illuc. In æditione communī aliter. Omnis gloria eius filiæ regis ab
intus in simbris aureis circū amicta varietatibus. Hic interpungen-
do subditur alijs versus. Adducetur regi virgines post eam; proxi-
mæ eius afferetur tibi. Omitto nunc alias diuersitates in verbis &
in sententijs; venio ad illam quod pro circū amicta varietatibus. Hie
ronymus ex hebraica veritate interpretat⁹ est in scutulatis. Pro va-
rietatibus nāc non est qui non intelligat vestes diuersicolores; aut
polymitas; aut segmētatas; quæ tamē vestes sint scutulatæ pauci no-
uerunt. Scutulatarum quoq̄ vestium fit mentio in Iezeciele. Cap.
xxvij. Proprius multitudinem (inquit) operum tuor̄ guttam. pur-
puram. scutulata. byssum. & sericum proposuerunt in mercatu tuo.
Scutulator⁹ quoq̄ me minit iuuinalis dices. Cerulea indutus scutu-
lata & galbana rasa. Cūq̄ ex lircamoth verbum ex verbo inter-
pretetur in vacuitatibus; quod genus vestis intelligēdum sit hoc in
loco videamus. Scutulata vestis (vt inquit Varro) dicta est quasi
sit velut scutulis quibusdam distincta. Plinius quoq̄ lib. viij. Vbi de
textrina plurimis līcījs texere; quæ polymita appellant. alexādria Polymi-
nstituit scutulis gallia diuidere. & paulo ante; quam sola ars ait scu-
tulato textu commedat. Sed scutula illa quēadmodum sint effigia-
ta nondum liquet; an videlicet colorum varietate; an līciorum per
mutatione; nunc expressa; nūc depressa. vt in mappis fieri videm⁹.
Ego vero quantum assequi possum coniectura sic existimo; scuta
illa ex inanitate filamenti in maculas esse formata; idq̄ ex līciorum
subductione fieri; quēadmodum etiam nunc videmus ex filorum
incisione sindones & mantilia invarias picturas foraminari. Cur ve-
roid existimē mouet me id quod Plinius libro. xi. scribit agens de
generibus arachneorum; inter quos scutulatorem quoq̄ enumera-
tor in genere arachneorum.

Lircas
moth.

**Scutula
retis macula.**
**Reca/
moth.**

rat. Texeres inquit ja medio incipit circinato orbe subtegmina ad-
nectens; maculasq; semper paribus interuallis; sed subinde crescen-
tibus ex augustinio dilatans insolubili nodo implicat, quanta arte
celant pedicas scutulato rete ad capiēdas muscas circa grassantes
Vides a plinio retis maculas appellari scutula. Accedit ideo he-
braeus qui eiusmodi foraminulentas vestes recamoth, i. vacuitates
sive inanitates vocat,

Sedere ad dextram.

XXXIX.

**Sedere ad
dextram.**

Vm apud omnes nationes vſitatissima sit consue-
tudo; vt quis edet sive incedit ad dexteram alicuius
obtineat locū priorem; quid sibi vult quod in psal-
mo, cix, legimus. Dixit dominus domino meo; sede
a dextris meis, nam cum psalmus ille insensu etiam
litterali de Christo intelligatur; sintq; verba patris
ad filium: quid incongruentius dici potest; aut quid magis indeco-
rum quam quod filius priorem occupet locū? Nec solum hic; sed
mille alijs in locis scriptura sacra testatur Christum ad dexterā pa-
tris sedere; qui tamē natura patri est æqualis; qua tamē fili⁹ & qua
homo est cedere debuit patri primā sedem. Scio hūc locū a theo-
logis exponi solere a dextris, id est in bonis poterib⁹, expositio cer-
te nūmis violenta; atq; male cohaerēs. Quod si ad dexteram sedere
**Dexterā/
rum per/
mutatio
in sacris
litteris.**

honoriscentius est; cur in eodem psalmo subiungitur dominus a
dextris tuis; aut quid sibi vult haec dexterarum permutatio; quod
& Augustinus subdubitauit; Legimus præterea in. iij. Reg. libro
cap. ij. De bethsabe cum venisset ad Salomonem filium nuper re-
gno potitum; quod sedet rex super thronum suum; & quod posit⁹
est thronus matris regis & sedet ad dexteram illius. Illud quoq; ex
psalmo. iij. &. xl. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato.
Nec enim tantum reuerentiae filius debet matri; aut sponsæ spon-
sus; vt si ad publicum magistratum; peruenient matri; aut spōse in
aliorum maxime conspectu priores sedendi partes cōcedant. Iure
igitur factum est q; Quia fabius maximus consul cum pater pro cō-
fule quovehēs illi obuiam processisset imperavit lictori; vt iuberet
patrem ex equo descendere; qui iussus paruit; filiumq; collaudauit;
quod dignitatē imperij retinuisset. Ego vero cum hanc ordinis se-
dendi in dignitatem mecum s̄aepius reputare; subiit mihi quedam
suspicio alium fuisse apd antiquos sedēdiordinē quā qui sit nostris

tēporib⁹; vt videlicet qui sed eret ad sinistrā esset potior eo quis ede-
 ret ad dexterā; id qđ postea multis argumētis fuit mihi exploratū;
 atq̄ compertū Sed qua vía in eam cogitationē peruererim paucis
 mīhi narrādūm est. Princípio q̄ illi qui potētiores affectabant sue
 armati; siue incrimes; tum satellitēs; tum stipatores; tū laterones; siue
 latrones fuisse dictos; eos dēq̄ apđ autores dīci aut tegere latus; aut
 clauderelat⁹; aut cingere latus. Horati⁹ in secūdō sermonū. vt ne te
 gā spurco damæ latus; iuuenālis. Diuitis hic serui claudit lat⁹ inge-
 nuor⁹ filius. Ouidi⁹ iij. de pōto. Dumq̄ lat⁹ sancti cingit tibit turba
 senat⁹. Latus quoq̄ intectū siue nudū dicebat illius quē nemo co-
 mitaret. Ambrosius in sermone de obitu fratris sui. quod si quādo
 sine altero p̄ deūdum fuit; intectū latus putares. Seneca lib. iij. Epi-
 stolar⁹. Nudū erit latus; incomitata lāctia. Is præterea qui alīū co-
 mitabat; dictus erat ire exterior. Cuī vero præstaref comitatus; ire
 interior. Horati⁹ vbi supra. Ne tamē illi tu comes exterior si postu-
 let ire recusēs. & subdit verba quæ supra retulim⁹. vt ne tegāspur-
 co damæ latus; haud ita troia me gessi. Ouidi⁹ lib. v. Fastor⁹. & me-
 dius iuuenū non in dignātibus ipsiis ibat; & interior si comes vnuis
 erat; de sene loquitur cuī debet honos a iuuenib⁹. Atqui restat pro
 bādūm qđ exterior is dicat quis sit ad dexteram alicuius; & interior
 qui ad sinistram. Seruius grāmaticus enarrā illud Vergilij ex. v.
 æneid. Redititer leuū interior; exponit p̄ sinistriōr; citatq̄ Cicero
 nem dicētem in quē omnia int⁹. & Salustiū in. iij. historia. introrsus
 prima aliæ bithynia est; vbi Cicero intus & Salustius introrsus pro-
 sinistrorsus acceperūt. Horati⁹ quoq̄ in. iij. sermonū. Interiore diē
 gyro trahit ire necesse est; vbi interiore p̄ sinistriōre ponit; quod
 meridiē mūdi pars sinistra est; quē ad modū septētrio dextra. Luca
 nus in. iij. pharsaliæ. Ignōtum vobis arabes venītis in orbē Vm-
 bras mirati nemorum non ire sinistras; id est meridionales etiam in
 æstate. Ouidius quoq̄ in. iij. Meta. Neute de exterior tortū declinet
 ad anguē. Neute sinistriōr pressum rota ducat adaram. Atqui an-
 guē inter duas arctos in morē fluminis labi; & aram ad meridiē sitā
 esse nullus poētar⁹; sed neq̄ astrologor⁹ ignorat. Colligam⁹ igīf ex
 ijs quæ dixim⁹ eum quis sit alteri⁹ comes claudere; aut cingere; aut
 tegere lat⁹; atq̄ eidē ire exteriorē; hoc est ad dexterā illi⁹. Cuī vero
 latus claudit; cingit tegit; ire; interiorē (hoc est ad sinistrā) qui locus
 erat dignitate præstātor. Est præterea non contēnenda quædam

Nomina
 illoꝝ qui
 potentio
 resasse&a
 batur.
 Affectare
 aliquem
 quot mo
 dis apud
 autores
 dicit.

Sinistræ
 locus di-
 gnitate
 præstan-
 tor.

Paulus dexter est Petro.

ratio sumpta ex eo quod legimus Paulum apostolum datum comitem ad dexteram petri; quod in illorum imaginibus disponendis pictores obseruantur; & in diplomatis pontificum sigillo munitis anni maduertimus; vt Paulus seper sit Petro dexter. Nunquid tamen in potiori loco? Absit ut apostolorum principi alter quiuis praeferatur. Nam quid sibi vult gladius ille quem Paulus habet strictus; nisi quod est Petri comes stipator; atque fatelles? Huius antiquitatis ignarus Thomas in illud Apostoli ad galatas cap. i. quis suscitauit eum a mortuis; cum non haberet quid diceret; ad commentum illud cōfugit; quia praeiens (inquit) vita significatur per sinistram; futura vero per dexteram; in quantum ista est coelestis & spiritualis; illa vero temporalis; ideo Petrus; qui vocatur Christo adhuc in carne mortaliter posito ponitur in bulla papae in sinistra parte. Paulus vero; quia vocatus a Christo iam glorificato; ponit in dextra parte. Reliquum est ut ad quæstionem Augustini de permutatione dexterarum rectione respondamus. Ille namque ut est in rebus quæ ad nostram religionem pertinet nihil affirmantis academice imitator videtur illam non penitus explicasse. Nos vero ex ijs quæ in superioribus dicta sunt responderemus; quod aut pater sedet in throno magestatis suæ; & ita iubet filium sibi a dextris hoc est in secundum loco sedere; aut præstat se filio tanquam stipatorem protectorē; & tunc reponit filium in primo; hoc est in tutiori loco & sic dictum est dominus a dextris tuis; unde subdit; confregit in die iræ suæ reges. Atque iterum in psalmo. xv. Prouidebam domino in conspectu meo; quoniam a dextris est mihi ne commoueat.

Symbo-
bolū qd.

Symbo-
li inep-
ta interpre-
tatio.

X falsa nominum etymologia multi etiā ex viris doctissimis in miserados errores lapsi sunt; ut inverbis symbolum; putates; quod dicetur asyn; quod est con (& holos quæ admodum ipsi interpretantur) bucella; finixerunt nescio quæ somnia; & quæ nusquam apud autores legitur idoneos. Post ascensionem dominis suis post spiritus sancti missionem Apostolos in unum locum congregatos coposuisse symbolum. ita ut quisque illorum singulos fidei articulos contulerit; vt Petrus primus, alter secundus, aliis tertius; & deinceps alij suos bolos dederint; quo nihil inepius; sed neque puerilius excogitari potest. Ego namque non diffiteor excommunicapo-

Symbolum quid. IX.

stolorum cōsensu siue illorum centum viginti quo^s suo aduentu
 sanctus afflauit: symbolum fuisse compositum; illud vero qđ suam
 quisq; particulam cōtulerit: neq; est credibile: neq; verisimile. In ijs
 enim quæ multorum decreto cōstituitur non vnuſquisq; sūi ver-
 bum siue orationem dicit: vt inde quasi senatus consultum cōficiat:
 sed omnes eādem rem sentiūt; aut vno sententiam dicēte cæteri pe-
 dibus manibusq; in eādem sentētiā eunt. Sed decepit illos eytimo De diabo
 logia: quod bolus eset bucella putantes; non minus ridicule quam lietymo-
 in verbo diabolus; quod dicatur a dia quod est duo & bolus: cum logia redi-
 potius interpretetur caluniator a diabalon: quēadmodum symbolum culum.
 lumen collatio a diabæno: quod est consero. Sed qua de causa aposto-
 lorū symbolū sit vocatum Ruffinus presbyter aquileianus in Symbo-
 expositione symboli ad Laurentium papam multis verbis expo- lum qua
 nit: quæ libuit hoc in loco apponere: vt: autoritate tanti viri permo- de causa
 ti desinat somnitare ijs de rebus quæ ad historiæ fidem pertinent. vocatum
 Tradunt (inquit) maiores nostri: quod post ascensionem dñi cum sit in sa-
 peraduentum spūs sancti supersingulos quosq; Apostolos igneæ
 linguae sedissent: vt diuersis varijsq; linguis loqueretur: per quod
 eis nulla gens extranea nulla linguaæ Barbaries inaccessa videre
 & inuia; præceptum eis ad domio datum ad prædicandum dei ver-
 bum ad singulas quēmq; proficisci nationes. Omnes igitur in vno
 loco positi & spiritu sancto repleti breue istud futura sibi prædica-
 tionis indicium in vnum conferendo quod sentiebat vnuſquisq;
 componit: atq; hanc credētibus dādam esse regulam statuit. Symbo-
 lum autem: hoc multis & iustissimis ex causis appellari voluerunt: lum quid
 symbolum enim græce & indicium dīcī potest: & collatio: hoc
 est quod plures in vnum conferūt. Id enim fecerūt Apostoli in his Indicium.
 sermonibus in vnum cōferendo: quod vnuſquisq; sensit. Indicium
 autem vel signum id circodicitur: quia in illo tempore sicut Aposto-
 lis Paulus dicit: & in actibus Apostolorū refertur: multi ex circum-
 uenientibus Iudeis simulabant se esse apostolos Christi & lucrati
 cuius; vel ventris gratia ad prædicandum proficisciēbātur. Idcirco
 istud indicium posuerūt: per quod agnosceretur is: qui Christū ve-
 re secundum apostolicas regulas prædicaret. Deniq; & in bellis ciui-
 lis: hoc obseruari ferunt: quoniam & armorum habitus par & Symbo-
 mos vnuſ est atq; eadē instituta bellādi: nequa belli subreptio fiat: lum in re
 symbola distincta vnuſquisq; dux suis militibus tradit: quæ latine militari.

Signa.

signia: vel indicia nuncupantur: ut si forte occurrerent quis de quo dubitetur: symbolum prodat: si sit hostis: vel socius. Ex his Ruffini verbis satis colligitur: & vnde dicitur symbolum: & quod a pluribus constituantur simul: & in quos usus ordinetur (hoc est) sit quasi belli tessera.

Simila & Similago. XLII.

Simila &
similago.

Nueniatur in sacris litteris frequenter haec duo verba simila & similago, ut in Leuitico cap. ij. cum obtulerit oblationem sacrificij domino: simila erit ei⁹ oblatio, & ibidem cap. vi. Haec erit lex sacrificij, tollet sacerdos pugillum simila, & centum alijs in locis. Hinc similago dicitur ea forma qua afarre farago a plumbo plumbago: cum idem sit simila quod similago, vt Eccl. cap. xxxv. Retribuet gratiam: qui offeret similaginē, & ibidem ca. xxxiiij. Da suavitatem & memoriam similaginis. Sed quid ea verba significent: non vocabulorum interpretes: non sacrarum litterarum enarratores: non deniq⁹ medici: quorumuscire haec maxime intererat: addiuinarū omnes ad unum dicentes esse florem purgatae farinæ: hoc est pollinem illam subtilissimā quæ ex setaceorum concusione resoluitur: atq⁹ euolat: aut farinam per sericea cribra purgatissimā. Georgius merula delicias triticeę farinę dixit esse: quod & ego fateor: sed non quas ipse putauit. ille nāq⁹ reliquis omnib⁹ videtur subscribere dicentibus esse farinam illam purgatissimā deliciatissimāq⁹. Iohannes baptista qui ex nostræ tempestatis scriptorib⁹ vult videri diligentissimus: plurimum aberrat putans esse gen⁹ leguminis. Sed nos quid simila sit: breuiter dicamus. Granum tritici molitum in tres partes resoluitur, in cutem illam tenuem: quam fures medici. Plinius & columela saluatum appellant: reliqui farinæ purgamenta. In nucleum: hoc est semen illud dulce: & glutino sum in medio sinu grani: quod est genitale semē vnde erūpit radix atq⁹ tritici herba primū: ac deinceps calamus. In corp⁹ deniq⁹ quod defendendi seminis gratia est a natura excogitatum: & quod cadēs in terra moritur. (vt dicit saluator) Iohannis cap. xij. Hoc friabile est atq⁹ in farinam resolubile: cum semē lentore suo vix resolui possit. Farina igitur ex tritico his tribus constat. saluato. semine. corpore. quæ cum setaceo excernitur. vt dicit Vergilius in moreto. subsidit syncera foraminibusq⁹ liquatur emēdata ceres. Reliqua duo eminent: quæ rursus in eodem setaceo concussa supernat saluatum.

Error
Baptiste.

Farina
ex trib⁹
cōstat.

semen vero suo pōdere it pessum. atq̄ ita ex crebra setacei cōcussio
 ne secernitur saluiatum a semine & hoc est quod nos asseueramus
 dicit similam illam ex qua sibi offerri sacrificij oblationē deus inscri
 ptura toties exigit: & ad multos mortalium vſus accommodatam:
 vt dicit Martialis, non poteris simile dotes numerare, nec vſus; pisto
 ri toties cum sit & apta coco. Ex ea nāc conficiuntur panes non mo
 do gustui iucūdissimi: sed quod ad alimenti rationē pertinet firmissi
 mi. Nam qui ex polline conficit vt inquit, Celsus libro. ij. infirmis
 simus est unde panis autopyros a quo simila non est excreta; quem
 admodum secūdarius quem Trāquillus dicit Augustū appetisse:
 in quo saluiatū a simila non est secretū. Astipulant huic meæ asser
 tionī hebreæ litteræ. quæ vbi cūq; nos habemus simila illi habet
 soleth per samā litteram. Interrogati vero hebræi quid soleth sibi Soleth,
 velit acemit dicunt, atqui in bætica mea acemit vocant: id quod ego
 simila dico: ex qua in festorum celebritatib; faciūt delicatissimos
 panes; quales sibi deus offerri vult Leuitici cap. xxiiij. & xxvij. &
 mauri: atq; æthiopes: qui apud nos degūt: suum illum peculiarem
 cibum concinnant; quem sine honoris præfatione nominare non
 licet; alcuzcuz appellant. Astipulantur quoq; tarragonenses quos
 opici aragonenses dicunt paucis litteris mutatis semola pro simila
 vocant. Temperatur autem cibus ille oleo melle aromatiscq; cuius
 saporis sacræ litteræ assimilant panem illum angelicum qui de coe
 lo cadebat. Exod. xvi. Eratinquit mana quasi semē coriātri album
 gustusq; eius quasi simila eum melle. Frigebatur autem & oleo. vt
 in. ii. Regum. Cap. vi. & in paralipomenis, dedit David vniuersæ
 multitudini simila frīxam oleo. Sidonius quoq; appollinaris. simi
 lam frictam in quadam continentia e Cartagine. De similagine quod
 idem est Serenus. Additur excussus dulci similagine furfur, &
 Cato de re rustica. Selibram similaginis indito. Illud tamen aduer
 tendum quod cum sint multa tritici genera quæ Plinius & Colu^{Tritici}
 mella ad tria reducūt: robum: siliquem: & trimestre: in duobus vlti genera
 mis vix posse dignoscimilam. In robo vero ruuiōn Hispani vo^{tria},
 cant non vbiq; facile posse discerni: in bætica vero mea quam fa
 cillime.

Sin pro sed si:

XLIII.

E. iiiij

Panis aut
topyros.Semola p
simila a
tarraco
nēsib; d
ieitur.

Sin pro sed si.

XLIII.

Sin pro
sed si.

Aurentius Valla libro elegiarum secundo. Sin (inquit) pro si nunquam in prima parte collocatur; sed in secunda; ubi fere est duorum oppositio, assertio in testimonium illud Terentij ex andria. Si illum (inquit) relinquo ei vita timet, sin opitulor huius minas. Illud quoque ex eodem: si hoc celetur in metu sin patescit: in probro siem. Vergilius quoque primo geor. At si virgineum suffuderit ore rubore ventus erit; vento semper rubet aurea phoebe. Sin quarto exorto namque certissimum autor, & fere apud autores semper eodem modo haec particulam inuenies positam. In sacrificis quoque litteris frequenter idem est illius usus, ut Genesis. ca. iiiij. Nonne si bene egeris recipies; sin autem male; statim in foribus peccatum tuum aderit. Exodi quoque cap. xxi. Si seruus habes uxorem fuerit; & uxor egredietur simul. Sin autem & dominus dederit illi uxorem &c. Levitici preterea. xiiij. Si creuerit in cute lepra centuminabit eam. si autem in loco suo candor steterit; & sequitur. In eodem quoque volumine & Numeroru & Deuteronomiu semper in eadem significatione reperies. In tertio quoque Regum. capite. i. Si fuerit (inquit) vir bonus; non cadet; nec unus quidem capillitis eius in terram. si autem malum inuenetur fuerit in eomorietur. Est etiam (ut ait Valla) quando sin unum reperitur; sed quod secundum loci vim obtineat; neque tam superiori; si respondeat. ut apud Verg. iiij. Geor. Me vero primi dulces ante omnia musae. Quarum sacra fero in genti percutitus amore Accipiant, coelique vias & sydera monstrant. & sequitur. Sin has ne possim naturae attingere partes. Salustius quoque Imperat & praeceo insidiatores massimissime; areant ac maxime occulte; si id parum procedat; quouis modo numidam interficiat. In sacrificis preterea litteris eodem modo. Gen. xxiiij. Accipies (inquit) uxorem filio meo Isaac. Respondit seruus. si noluerit mulier venire mecum in terram hanc; nunquid reducere habeo filium tuum ad locum de quo tu regressus es; subintelligitur namque si voluerit mulier venire mecum; & tunc sequitur si noluerit venire. Ex quoque cap. x. dimittre populū meum; ut sacrificet mihi. & tunc subintelligendum; quod si feceris nihil tibi inferā mali. & tunc sequitur. Sin autem resistis; & non vis dimittere eum; ecce ego inducam locustam &c. & infra cap. xij. tollat unusquisque agnum per familias

& domos suas, sin autē minor est numerus quā sufficere possit &c.
 subaudiſ nāq̄ si familiā eſt tāta quā possit agnum abſumere. Et in
 fra cap. xvij. Cūq̄ leuaret Moyses manus vincebat iſrael, sin autē
 paululum remiſiſet; ſi iperabat amalech, tātum enim valet cum le-
 uaret manus quātum ſi leuaret manus, Item leuitici cap. v. Offerat
 de gregib⁹ agnum ſiue capram, ſubaudiſi habuerit, deinde infer-
 tur; ſin autē non poterit offerre pecus; atq̄ parī modo alijs compluri-
 bus in locis. Quare ſin utrobiq̄ pro ſed ſi eſt accipieſdum, nam par-
 ticula autem cōpletive ponitur; cum in voce ſin cōtineatur. Quid
 vero ſin pro ſi non accipie aliquid possit; nuſquam apud autores le-
 gitur; id quodſ requeſter in ſacris litteris reperiās. Sed recie an
 perperam alterius loci eſt diſputatio. Ecclesiſtici cap. v. Si eſt tibi in
 tellec̄tus reſponde proximo, ſin autem ſit manus tua ſuper os tuū,
 ſin poſuit p̄o ſed ſi non. Prima quoq̄ Machabeo cap. xv. Tradite
 (inquit) ciuitates quas occupaſtis; ſin autem venimus & expugna-
 bimus vos. Lucæ. xiij. Et ſi quidem fecerit fructum; ſubaudi exco-
 letur ficus illa, & tunc infertur; ſin autē in futurum ſuccides eam.
 & Apo. ca. ii. Pœnitētiam age & prima opera fac. ſin autem venio
 tibi & amore boſadelabrum de loco ſuo; quibus in locis omnibus
 ſin pro ſed ſi non nimis violenter accipitur.

Striatus.

XLIII.

Legimus lib. Regū. iij. cap. vi. de cratere ſiue concha illa ænea
 quam præcepit fieri Salomon, fecit mare ſuſile decem cubi-
 torum, & paulopost. duo ordines ſculpturarum hiftriarum erant
 ſuſiles. Omnes quos ego vñquā vidi exponūt hiftriarum pro hi-
 storiarum, quaſi in ipli ordinibus eſſent hiftriae aliquæ ſculptæ
 quod non longe eſt a veriſimilitudine. Sed quod hiftriarum pro
 hiftriarum interpres poſuerit; eſt quidem nouum; atq̄ inauditū
 cum præſertim in hebræo nihil tale contineat. Ex quoſit; vñſuſpi-
 cer non hiftriarum; ſed striatarum debere legi. Eſt quidem ſtria
 apud vitruuium in ſculpturis partes quæ prominent; & quaſi quæ-
 dam fœmoratiue illa ſint colūnarum ſiue fornictum, has græci exo-
 chas vocant. Contra vero partes cauæ quibus ſtriae prominent ſtri-
 giles dicuntur vitruvio, vt libro. iij. Circa strigilium (inquit) cauæ ſtrigiles.
 & angulos ſtriarum. Idem libro. vij. canalicularas earum; quæ ſtrigi-
 les appellantur utrūq̄ ductum aſtringendo ſiue ſtrigando; hoc eſt

Si pro ſi
nō: apud
autores
non legi
tur.

Si p ſed
ſi nō in ſa-
cris litteris inue-
nitur.

Hiftria
rum, p hi-
ſtoriatas
rum non
recta ex-
poſitio.
Seria.

ſtrigiles
ſtrigiles.

Striata.

poliendo, Plinius de fungis libro, xxij. Rimosas (inquit) stria nam
fūgos nemo ignorat esse striatos; & in ipsa stria rimosos. Hinc stria
ta dicuntur canaliculata & tumorem mediarum parium quas di-
ximus strias appellari. Apuleius, x. Mera, striatam (inquit) gerens
frōtem pro rugis sulcatam. Plinius libro, xxi. Candor lilio eximius
folijs foris striatis, habent enim lilia venas prominentes in modum
striarum. Idem libro, ix. de generibus cōcharum quasdam striatas,
appellat i. a parte exteriori caniculatas quales plerasq; videmus.
De quibus Plautus in rudēte, captamus cōchas plagias striatas,
Sidonius quoq; apollinaris. Latus vtrūq; senis cauatur striaturis.

Stibiu m.

XLIII.

Stibium.

Stibij va-
rix expo-
sitiones.

Nquarto Regum libro cap. ix. legit quod Iezabel
vxor Achab regis depinxit oculos suos stibio. Item
in Ieremias cap. iiij. Cum vestieris (inquit) te coccino
cū ornata fueris monili aureo; & pinxeris stibio ocu-
los tuos frustra componeris. Ex ijs qui hæc loca ex-
posuerunt nemo intellexit sed nec suspicatus est qd
stibium sit. Nicolaus Mamotrectus & catholic⁹ cerusam interpre-
tantur. Cantor parisiensis esse instrumentum putat quo mulieres
pilos superciliorum trahunt, volsellas id latini appellant. Archiepi-
scopus Canturiensis; quod est color; sed non contrahit illum ad spe-
ciem; vt dicat; qui color sit. Hugo cardinalis; quod est vnguenti ge-
nus; quo tincta facies efficitur rubra: volens opinor purpurissum
significare. Quis vero sanę mentis diceret; quod sit cerusa; aut que
vnquam foemina ornatus causa medicamento albo circa oculos vfa
est; nisi forte neq; ipsum ceruse nomē quid esset intellectus; cum
sit albor ille ex plumbo derasus; quem græci psimithium vocat; di-
ctum a plimithoo; quod est colore albo linere siue fricare. Sed ne
q; purpurissum potest intelligi; cum nihil minus ad oculorum pul-
chritudinem faciat; quam vllum rubricæ genus. Nam qui volsellā
dixit esse stibium halucinans dixit; quia oculorum facta fuit men-
tio. Quidigitur stibium sit Plinius libro. xxij. manifeste ostendit. in
metallis (inquit) argenti inuenitur spuma lapis candidæ nō tam
translucentis stibium appellant. alijs stibium. alijs alabastrum. aliqui
larbasōn. vis eius restringere ac refrigerare. principalis autem circa
oculos. Namq; ideo & platyophthalmon id appellant; quoniā dila-
tet oculos; & fluctiones inhibeat. Quod vero Plinius dixit lapis

Psimi-
thium.

Stibium
quid.

Platioph-
thalmon.

spumæ candidæ, i. albicantis; illud est ante^q teratur, nam tritus in
 nigrorem vertitur fuligini similem. Hieronymus ad Furiam non
 habuit crispantes mitras neq; oculorum orbes stibio fuliginatos.
 Nōdum fortasse expressimus; quid stibium sit, est quod vulgus me dicitur
 dicorū appellat antimonium, quod hispani alcohol. Q uod vero
 stibii sit antimoniu^m testatur Galeni interpres qui semper stimmin
 antimonium interpretatur. I am vero stimmin & stibium & alaba Stimmīn
 strum & larbason & platyophthalmon synonyma esse satis ex Plī-
 nio colligitur. Decipiuntur ergo tēpestatis nostræ medici accipien-
 tes stibium pro chalcocaumeno. i. pro ære combusto hoc est alhadi
 da; ex eo fortasse decepti quod æs combustum & stibium cōmune
 sit medicamentum oculorum. Lusit diuus Gregorius in calce cō/
 mentariorum quos scripsit in librū lob exponēs nomen Tertiæ &
 illius filiæ; hoc est cornu stibium quasi esset compositum a cornu &
 tibia instrumentis musicis, cum sit a cornu & stibio; hoc est gutto
 cerneo in quo reponitur stibium; vt sit cornu stibium hispane alco
 holera. Nam & in libro Regum & in Paralipomenis & Ieremīa Puth.
 apud hebræos puth; hoc stibium legitur, & in lob ceren hapuch. i. Ceren
 cornu stibij, nec minus in hoc hebraei decipiūt; qui pro hapuch
 per. p. exile habent haphac per ph. aspiratum, itaq; prostibio inter-
 pretatur intortū; sed ego magis credo interpreti Hieronymo; atq;
 adeo rationi; quam in hebræorū litteraturæ.

Talitha & tabitha,

XLV.

Cribit Marcus euāgelista cap. v. quio pacto salua-
 tor nōster suscitatur⁹ fairi filiā archisynagogi pren-
 sans puellæ manū dixit tabitha cumi; & subdit euā
 gelista; quod inter pretatur puella tibi dico surge.
 Scribit præterea Lucas in apostolica historia Cap.
 ix, quod in ioppe phoenices oppido fuit quædam
 foemina nomine tabitha quæ interpretata dicitur dorcas. Cum igi
 tur vtrobicq; eadem sit litteratura; necesse est in alterutro loco esse
 mendū; aut vocabulū apud aramæos vtrūq; hoc est puellā & dor
 cada significare. Cōsulto; itaq; magistro Paulo viro vtriusq; lingue
 aramæa dico; atq; hebraicā eruditio; & qui ab hebræis codicib⁹ per
 quā reuerēdi p̄ris, promystæ Toletani præst; hoc ab eo respōsum
 accepi; aliq; esse apud aramæos talitha per. l. litterā; in scđa quodq;

Antimos
num.Stibium
nō æs cō-
bustum
est.Puth.
Ceren
Hepuch.Talitha
& tabitaMagister
Paulus.

in Marco legitur; aliud tabitha per. b. de qua in actibus Apostolorum. illud nāq; significare puellam; hoc vero capream sive dorcadia. Quare recte utrobicq; interpretati sunt euāgilistæ. Euoluimus deinde græcos codices; atq; offendimus verum esse quod magister Paulus enūciauerat apud Marcum scriptū esse talitha; apud Lucā vero tabitha. Sed ne mihi hac de rescrupulus vllus relinquereſ ex culli Remigij; atq; Hieronymi interpretationes ex hebræo in sermonē latīnū; offendicq; vtrumpq; nomen interpretatiū; tabitha cum agereſ de nonnīnibus post p̄imæ syllabæ a finalem incipiētibus secūdam. a. b. littera. Talitha vero in puellam cum agereſ de nomīnibus habentib⁹. I litteram post. a. Tāetſi fuerūt ridiculi qui protalitha scripſerūt tabitha cum in dīctiōe superiori immediata sit talim in inferiori talme; vnde fit; vt ex ratiōe ordinis debeat scribit alitha. Sed cum talitha sit puella; cum iſurge; ambigeret fortasse quispiam vnde conflatū est quod euāgelista interiecit; tibi dico. Nec enim in

Talita puella inter pretatur. sermonis serie contineſ. Hieronym⁹ de optimo genere interpretā

describēs similem huic quæſtiōe ad septuaginta interpretū voluntatem refert; qui pro eo quod apud hebræos ex principio. p. xxii.

legitur. Deus deus meus quare me dereliquisti; quæ verba sunt a

Cum iſur ge. saluatorē nostro in Cruce repetita; ipsi respice in me inter posuerūt

dicētes; de⁹ de⁹ me⁹ respice in me quare me dereliquisti. Nos tamē in cōmentarijs artis grāmaticæ causam attulimus; cur illud respice in me posuerūt septuaginta; & tibi dico ab euāgelista sit interiectū,

vocatiū Disputabamus cōtra eos; qui dicebāt vocatiū aliquādo ponī ab non ponī solute; diximusq; semper regi a secūda persona īperatiui explici absolute.

ta; vel sub intellecta; idq; præcipuæ fieri cum oratio ex recta fit obli quā vtsi dixeris o Cæſar legat P̄pei⁹; sub intelligiſ nāq; audi; vel attende. Q uod si vocatiū ſequeretur verbū īperatiui modi; qđ non signifiet attentionem; intelligendum eſſe aliud verbū a quo vocatiū ille regeretur; vt ſi dixeris o Antoni lege subaudiēdum eſt verbum; quo præpareſ auditoris attentio; hoc eſt audi; vel percipe. Itaq; verbum; quod erat implicitum; septuaginta expreſſerūt dicentes respice in me. & euāgelista cum dixit tibi dico; quod tanū valet quantum audi; vel attende; vnde mora quādam ſive ſlētū ſemper interponitur inter vocatiū & ſequens verbum; in quibus respice; & tibi dico poterant enunciari.

Nmatthæo cap. ix. legitur; quod cū venisset Iesus
in domum iairi principis synagogæ illius filiæ susci-
taturus; vidit tibjçines & turbam tumultuantem.
Quæreret fortasse curiosus quispiam; quid illud
est quod tibjçines funeris pompæ inter sunt. An
quod Boetius in proemio artis musicæ scribit; vt
cum cantico quodā dulcior fiat causa flendi. Sed iam non illud que
rendum est; cur in funere cantus adhibeatnr; sed cur tibjçines insu-
nere puellæ interueniant; cum in exequijs virorum tubicines ca-
nant. Persius Hinc tuba candelæ. tandemq; beatulus alto composit?
lecto. & vergilius. xi. aeneid. in funere bello peremptorum. Spargi-
tur & tellus lachrymis. sparguntur & arma. It cœlo clamorq; viri
clangorq; tubarum. Sed tibia nimirum in funere puerorū puella-
rumq; adhibebatur; quasi instrumentum exile; atq; angustæ vocis
de quo Martialis Parui tibia cōdilys sonabit. Papinius in. vi. theba-
dos in funere infantis archernori. Tibia cui teneros suetum deduce-
re manes. Lege phrygū moesta. quem locum exponēs lactantius
placidias iubet (inquit) religio; vt maioribus mortuis tuba; minori-
bus caneretur. Tale aliquid apud nos quoq; hodie obseruatur; vt
in funere virorum cymbal. ac tintinabula maiora; in funere infan-
tiū minorū pulsentur. Non igitur temere dixit euangelista in su-
premo luctu puellæ interfuisse tibjçines; quos saluator noster ius-
sit discedere.

Traducere quid sit in Matthæo.

XLVII. Traduce

In euangeliō Matthæi. cap. i. legitur. Ioseph autem cum esset re qd sit i
vir iustus; & nole team traducere voluit occulte dimittere eam, mattheo.
sed quid illud verbum traducere hoc in loco significet: paucis
ad modum est manifestum. propter aliam remotiorem verbī si-
gnificationem ab ea quæ est in promptu. nam cum latine dicamus re aliud si
ducere vxorem domum; videtur etiam latine dici posse traducere gnificare
vxorem quemadmodum in epigrammate callimachi de æquali du- quā ducere
cenda vxore. atq; parem paruas lætus traduxit in aedes. non respi- re vxorē
cientes: itaq; reconditam alteram significationē sic exposuerūt: qd
cum Ioseph esset vir iustus noluit domum ad se traducere Mariā
tanq; ipso indigna. Alij halucinati sunt; id quod erat; exposuerūtq;
traducere. i. propalare. Glossa quam dicunt ordinariam vtrūq; tan- re vxorē
git dicens; cum nolet eam traducere in publicum. i. diffamare; vo-

Duo sensus contra trij.
luit hoc facere occulte; vel cum voluisteam traducere in domum suam
ad cohabitationem assiduam. hi duo sensus cum sint diuersi ac pene
contraria; ego non video quomodo possint stare simul: neque enim
quia hoc verbum traduco diuersos habet significatus: quilibet illos
rum pperte a sensu pote accōmodari. Sed uter illorum magis sit veri-

Indub̄ns. tati cōsentaneus; discutiēdum nobis est. Iam illud in primis satis cō
ad origi- stat in testamēto nouo quoties aliquid venerit in dubium ad origi
nē grācā reuerte. nem grācam esse recurrēdum: cum prāsertim nulla talis equiuoca
dñm. tio in grācis reperiatur nisi admodū raro. Atqui in grāco pro eo
quod nos habem⁹ traducere τοπε ἀδιγματιζαί habet quod signi

Paradi-
gma.
Paradi-
gmatizo
mæ.
ficat in exemplum dare; aut exemplū facere. aut si volumus verbū
ex verbo interpretari: ut sic dicā exemplare: quod Hispane dicitur
dexemplar. nam paradigmā est exemplum & inde paradigmati-
zomē exemplum trado aut in exēplū dosiue traduco: quod ver
bum poti⁹ elegit interpres: quia tantūdem polleret. cuius significa
tio omnibus tūc erat nota: quēadmodum hominib⁹ nostri s̄eculi
abstrusa & occulta. nam poterat lectionē grācā secutus interpres
vertere cum nole team in exemplum dare quēadmodum apud co
micos legimus frequēter (vt in oratione demosthenis cōtra æschī
nem) præcipuum quidem fuerit si poteſt; occidatur; ſin minus viue
tiū ceteris exēplū faciat, p quo in grāco τοπε ἀδιγματιζαί legitur.
vnde & apud poētas p graui & atrocī poena ponitur exē
plū qđ Hispane dicitur escarmiento, ſed quia huic quod eft grāce
τοπε ἀδιγματιζαί non respōdet latine verbū quod æque polleat
nam id eſſet exēplare. interpres accepit aliud (quēadmodum dixi)

Traduce
re eſt ludi
brio ex/
ponere.
illis temporib⁹ frequētis nostris s̄eculis minus vſitatū: hoceſt tradu
cere; quod significate omodo circūferre & ludibrio exponere quē
admodum nostros s̄eculo polygami & læne mitellatae circumferū
tur per vrbis vias celebres: aut in ſcalario gradu proponuntur plebi
deridendæ. in hac significatione accepit Iuuenalis cum dixit. Alte
ra quod nudo traducit gallia talo. & Martilis de delatoribus tradu
cta eſt geticis; nec coepit arena nocētes. Id ē alio in loco rideris mul
toq; magis traduceris aſer in medio nudus ſi ſpaciere foro. Proper
tius elegiarū lib. ii, nec ſic per totā infamis traducerer. vrbē & Pa
pinius in ſiluis; nempe ego ſum qui traducor ait. Liuius libro. ii.
Ab vrbē condita de volcīs voce præconis aspectaculis exactis nos
(inquit) omnibus ciuib⁹ peregrinis ſpectaculo abeuntēſuſſe

vestras coniuges, vestros liberos per ora hominū traductos. Trā quillus quoq; in Vespasiano delatores (inquit) assidue in foro flagellis ac fustibus cæsos; ac nouissime traductos per amphitheatri arenam, eiusdem prope significationis est verbum quod a græcis dicit̄ catamidiare; hoc est deridere & ludibrio exponere, quo verbo usus est Aelius spartian⁹ de constitutionibus Hadriani Cesaris Decoctores (inquit) bonorū suorum autoritatis essent catamidia-
ri in amphiteatro ac dimitti fas sit. ex quibus colligitur traducere; & catamidiare citra mortem fieri solitum cum in adulterio deprehensa ex legē foret lapidibus obruenda, sed interpres latinus non potuit græci verbī vim exprimere; qđ vtrūq; cōprehēdebat,

Catami-
diare deri-
dere est.

Traduce-
re & cata-
midare
citra mor-
tem fit.

V. litteræ varius usus,

XLVIII.

Littera apud latinos triplici fungitur officio; nā modo pfertur quasi vocalis plena. vt deus tuus, modo vt vocalis liquida, id est cum sequit̄ post, q. semper aut post, g. & l. aliquando, vt aqua, lingua, suauis. modo vt consonans; hoc est quando ferit sequentē vocalē; vt vado, venio, Hebræi, u. liquidam non habent; quia semper apud illos; vt vocalis est; aut consonās, sed vo- calem per apices consonātem per propriam figurā designāt. Græci neq; habent. u. liquidam; neq; u. consonantem; sest proferunt vco- calem; cui tamen non dederunt propriam figuram; qua possent illam scripto representare; sed supplet illius sonum per oy, diphthō- gon. Quod si verba hebraica in suam linguam interpretari volūt pro, u. consonāte transferūt, oy; diphthongon quam pferūt quasi vocalē. Quæ vero apud hebræos post, a, vel, e, u, consonātem ha- bent græci per, au, &, eu. diphthongon satis commode scribunt, vt auoth, esau, eua, casleu, vbiq; pferētes quasi per, u. consonāte. Cum vero latina vocabula in suā linguā ad sciscūt, u. vocalē per, oy, diphthongon scribūt, u. quoq; consonātem latinā æque per, oy, diphthō- gon designāt; & nihilomin⁹ quasi vocalē pferūt; vt Vespasian⁹ filiu- anus, hoc est pri⁹ nomē sex syllabis, sequēs quattuor. At vero, u. li- quidā post, q. modo expūgūt, vt peo quod latini dicit̄ quirin⁹ ipsi cyrīnum trāsserūt dispūcta, u. littera. Vt in euāgelio Luce. Hæc (in quis) descriptio prima facta est præside syriæ cyrino; modo verg

V litteræ
variushus.

dā hebrei
non hñt.

V. liquis
dam: nec
v. consos-
nantē grē
ci non ha-
bent.

tunt illam in. u. vocalēm: vt pro eo quod latini dicūt quartus per. u.
liquidam; ipsi quartus per cappa & ou. diphthongon vocalēm in-
terpretātur. vt Paulus in calce epistolæ ad romanos. & iterum se-
cūdæ ad timo. Illud vero non possum non mirari: cur Hieronym⁹
qui dixit pro eo quod est quirinus inter latinos & a græcis scribitur
quis: cur rursus cum ex græco interpretatur in sermonem latinum
scribitur quis & non quirinus: Sed esto quæ ab hebræis per. u. cō-
sonantem scribitur proferuntur græci per uo diphthongon scribat.
& per sonum. u. vocalis enūcient necessitate possunt excusari: quo
niam: yt diximus. u. consonātem non habent. At latini qui non mi-
nus cō hebrei. u. consonātem habēt; qua ratione se tueri possunt. u.
consonātem proferentes quasi vocalēm. &. u. vocalēm rursus quasi
consonātem. vt quod in libris Regū & in Paralipomenis s̄p̄ escri-
bitur saruia pro matre ioab eadēcō sorore David regis. & qnod in
Genesi manuiael profilio ired. Q uodcō iterum in. ij. Regum vo-
lumine. areuna Iebusæus legitur apud hebræos. u. cōsonās est qua-
re a latiniis quasi consonās est proferenda: non vt vocalis: quemad-
modum ab imperitis rationis eius pfertur. atcō ecōtrario quod in
Daniele & in libro Ester scribitur asuerus. quodcō in Genesi pro
quodam filio a seriesu a quo in libro Numerorum est familiaiesu-
tarum: quodcō in. iij. Regō volumine & in Esaia sepharuaim: non
per. u. vocalē: vt isti legunt: sed per. u. cōsonātem pferenda est.

Zelotes pro cananeus.

XLIX:

Simon vñus ex duodecim Christi discipulis ad diffe-
rentiā Simonis Petri cananæus cognominatus est:
quod fuerit ex Cana ciuitate galileæ; in qua domi-
nus aquam in vino mutauerat. Sed & si cana ex he-
bræo sermone interpretetur zelus in litteris s̄cula-
ribus non liceret etymologiam proprij nominis in-
terpretari: vt pro Simone cananeo Simon zelotes verteretur: non
magis quam si pro Gregorio theodoro phrontisco vigilantiū deo
datum prudētium quispiam interpretetur. Aut propterea quod
Plato interpretatur Iatus & athena sit minerua: pro Platone athe-
niensi quispiam transferret latum minerualem. Q uandoquidē no-
minum prioriz siue hominum siue locorum significationes &
etymologiæ in aliam lingua vertende non sint: quod & septua-
ginta interpretes & qui post illos sunt secuti pertinacissime obseua-

Seruia.
Mauiael.
Areuna.
Iebusæus
Asuerus.
Iesua.
Iesuita.
familia.
Sephar
uaim.

Zelotes
pro cana-
neus.
Simō xpi
discipul⁹
Simon
Canane⁹,

runt, nam quid absurdius dici posset; quam si pro eo quia hebraice dicit Adam ex Eua genuit Abel; quoniam Adam interpretatur homo: Eua mater viuentium Abel vanitas; siue vapor; siue nihil hoc; quispiam interpretaretur homo ex matre viuentium genuit vanitatem; siue vaporem; siue nihil hoc. Iure igit Hermolaus barbarus in thucydidis interpretatione Laurentii vallam notat; quod p eo quod est ichthis græce; latine est piscis; aut quod Strabonis interpres paradyso cœlesyriæ oppido viridarii interpretatus est: nō quod paradisus viridarii hortus non significet; sed quod nomina oppidorum propria sicut & hominum in quaevaplingua retinerentur. Apud autores tamē sacrarum litterarum quibus non solū nominas significat res; sed etiam deinceps res ipsæ possunt significare alias res; licet aliquādo nō tantū nomina; sed etiā res ipsas quae per ea significantur interpretari; & sic pro eo; quod unus euangelista dixit simon cananeus; alter dicere potuit simon zelotes; quod ex græco sermone interpretari in latínū potest amator; qui nō patiatur consortem in eo; quod amat. Hac eadem ratiōe defendi potest; quod Hieronymus in. h. Regum li. cap. interpretatus est elcana beniri a deo datus filius saltus. propterea; quod elcana est a deo datus benfilius iari saltus. E contrario fecit idem interpres in Gen. ca. xxvij. pro nomine appellatiuo quasi propriū interpretatus. Vedit (in Cananē quid) iudas filiā hominis cananēi vocabulo siue; ubi cananēi; quod alioquin nomen est gentile siue aliquis de genere canam; quemadmodum in hebræo legerat reliquit; cum in eo loco pro mercatore accipiatur. In quas significatione etiam accipendum est quod in calce Proverbiorum legitur. Sindonem fecit & vēdit; & cingulum tradidit cananæo; nam utrobicq; canæus pro mercatore accipi debet; cum sit alias (ut dixim) qui spiam de gente Canaan filij Cham filij Noe. Aliquando etiam ab autoribus nomina propria transseruntur; sed non quasi propria; sed tanq; appellatiua; ut pro septem montibus africæ; qui mari atlanticō impendent; quos græci heptadelphos appellant. Pomponius mela septem fratres dixit; quoniam ob similitudinem & equalitatem inter se fratres dici possunt; ob numerum septem. Sed quandolictum sit huiusmodi nomina interpretari; quando non licet; opus est partim prudentia; partim fœlicitatris cuiusdam; prudentia inquam; quia euentus est dubius quam in partem id; quod audeas accipiedum sit; vt si dueñas in dominas

Etymologiæ
genomi
num pro-
priorū si-
ue hominis
num siue
locorū in
aliam lin-
guā ver-
tandæ nō
sunt.

Ichthis
Paradiſus.

Zelotes
amator
interpretari.
Elcana
bēari.

Cananē
nomē gen-
tile.

Cananē
pro mer-
catore.

Heptadel-
phos i se-
ptem fra-
tres ytit
Pompo.
mela.

Dueñas
in dñas
an recte
yta, &c.

in dominas verteris non absurde fortassis erit factum; illud plane
rediculum si pro Tordesillas iugum siue turrem sellarum dicas; sed
de his alias pluribus.

Zona.

Pera.

Scorteū
faeculū.

Zona nō
ta cingu-
lum quā
marsy-
pium.

Accursiū
error.

Zona.

L.

Egimus in euāgelio Matthei cap. x. Nolite possi-
dere aurum, nec argentum, nec pecuniam in
zonis. In Marco etiam cap. vi. non peram, nec
in zona æs. Sed cum zona sit cingulum siue semi-
cinctum; hoc est quod eregiōe vmblici hominē
cingit medium; quid sibi vult quod euangelistæ
scribunt, pecunia siue æs in zona; aut quomodo pecuniæ in zonis
comportantur; Nisi forte; ut nos Hispani consueuimus in Marsypia
illa zonis appēdere; quæ pastores appellat escaria; quod in illis de-
ferre solēt anulos ferreos; silices; & ignis escas (hoc est) fungos ari-
dos & somitem vnde scintilla excussa rapit flammam. Nos vero
non tale cingulum; sed scorteū sacculum intelligim⁹; qui pecunijs
impositis cingitur; & pro cinctu potest esse usui; atq; viatico impor-
tando; Tales sacculi ex corio me puer erant; quo tempore nō tam
frequentes aurei; atq; argentei nummi versabantur; sed ære magna
ex parte; quo viatores cincti faciebant iter in eo viaticum deferen-
tes; hoc est pecunias ad sumpt⁹ viatorios. Itaq; zona nō tam p. cin-
gulo accipienda est quam pro marsypio; & loculis nummorum re-
fertis accipitur. Apuleius lib. viij. de asino. Plotina (inquit) preciosissi-
mis monili; & auro monetali zonis refertis incincta. Suetoni⁹
quoc̄ scribit Vitelium zonam se aureorum plenam circūdidiisse.
Spartianus etiam Pescenium in grum imperatorem iussisse ne mi-
litēs in zonis nummos aureos; vel argenteos portarent ad bellum,
Lampridius quoq; Alexandrum Cæsarem dicere solitum ait; mi-
les nō timet nisi vestitus; calceatus & satur; & aliquidi in zonula ha-
bens; & fere hæc est consuetudo Hispanorum; vt cingulo bursam
escariam applicent; in qua portent nummos. Itaq; saluator noster
discipulis interminatur ne portent zonam. In hoc significatu acce-
pit Vulpianus in ti. de bonis damnatorum l. diuus. nec si zonam
(inquit) circa se habuerit; protinus alius sibi vindicare debebit;
Accursius zonam putauit esse cingulum magni præcij.

Tertia Quinquagenæ Finis.

EIVSDEM

ANTONII NEBRISSEN.

De digitorum supputatione.

Vlti cotidie leguntur apud autores loci: quos ex antiquitatum ignoratione nulla relinquitur intelligē di spes, contenticꝝ sensu: qui se primum legentibus offert: nō enucleamus: quod penit⁹ latet. Cuiusmo di est illud: quod in parabolarum Salomonis volvmine cap. iij. legimus. Longitudo dierum in dextera eius & in sinistra illius diuitia & gloria. & si enim per diuitias: & gloriam: quae in manu leua ponuntur: temporaria hæc & caduca bona intelligimus: per longitudinem dierum: quae in dextera interminabilis vitæ iucundam possessionem: subest tamen his in verbis abstrusa: atqꝫ recondita quedam antiquitas. quam video a plerisqꝫ omnibus ignorari: dissimulanterqꝫ ab illius loci expositoribus preteriri. Sed nihil mirādum ista nesciri ab ijs: quibus nulla vetustatis est cura: quib⁹ nihil placet: nisi quod sit hornū: qui nihil amant: nisi quod se consequi posse confidunt. Reperiuntur quoqꝫ nōnulli diligētes antiquitatum indagatores: qui nihil admirantur nisi quod sua industria sit elucubratum: alior̄ inuēta non multi faciat. Aquibus si per cōteris quali manuū digitorūqꝫ dispositione singaf antiquisimus ille deoꝝ ianus: vt possit graphice designare tercentos sexaginta quinqꝫ dies illos: quib⁹ in annuis solis ambitus cōficiſ: re spōde bunt opinorse nescire ppter ea: quod ratio illa per manus digitorūqꝫ numer⁹ exprimē dilatet adhuc: atqꝫ æternū forsū latuſſet. nisi nos interim p. pexisse⁹. Quare visum est hoc in loco ea que a Martiano capella. ab hispalensi præfule Isidoro. a britāno Beda alīſcꝫ autorib⁹ hac de re partim obscure partim ambigue prodita sunt publicæ omniū vtilitati exponere. Igitur cum prisci illi maiores nři graphice vñ exprimere volebāt: minimū sinistræ manus vo lę digitū affigebāt. cū duo / pximū minimo: cū tria mediū. quē tum impudicū tū ifamē. tū verpū vocitabāt. Atqꝫ his trib⁹ ita palme affixis minimo sublato quattuor. sublato quoqꝫ pxio quinqꝫ. minimo præterea: & medio sublatis: atqꝫ medico quē. pximū a minimo dixi m⁹ volvæ expresso sex. Minimo radici man⁹ admoto sc̄p̄. medico eidē quoqꝫ radici admoto octo. medio eidē etiā radici admoto no-

uem, & quēadmodū tribus dīgitis numeri simplices (hoc est cītra
decē) designātur; ita per pollicem & indicem horū numerorū decū
plationes monstrantur; alijs alios non impedientibus. Nam indicis
fastigio mediæ pollicis vertebræ admoto; decē exprimuntur. Polli-
ce introrsus cōtracto viginti. Pollicis; atq; indicis summitatibus in
orbem circunductis triginta. Pollice in medianam indicis vertebram
vtroq; in crucem directo quadraginta. Indice per distenti pollicis
summitatem circūducto quinquaginta. Indice super medianā polli-
cis vertebram circūducto sexaginta. Pollice; atq; indice quam ma-
xime possunt diuariatis septuaginta. Pollice super medianam indicis
vertebrā sup inducto; vt in designādis quadraginta dixim⁹; utroq;
tamē inflexo; octoginta. Indice ad radicē pollicis inflexo nonagin-
ta. Deinde trāsitura ad dextrā; atq; vbi in leua decem designat; ur-
in dextra erūt cētum, vbi viginti ducēta, vbi triginta trecenta, vbi
quadraginta quadrinēta, vbi quinquaginta quingenta, vbi sex-
ginta sexcenta, vbi septuaginta leptinēta, vbi octoginta octingē-
ta, vbi nonaginta nongenta. Vbi in leua vnum designam⁹ in de-
xtra erūt mille, vbi duo; duo millia, vbi tria; tria millia, vbi quattuor
quattuor millia, vbi quinque; quiique millia, vbi sex; sex millia, vbi
septem; septē millia, vbi octo; octo millia, vbi nouem; nouē millia.
Tum leua supina ad medium pectus admota; decē millia; eadē pe-
ctori aduersa; viginti m illia. Eadē in eadē loco prona trigita millia.
Eadem in regiōe vmbilici supina; quadraginta millia. Eadem in eo
dem loco prona quinquaginta millia. Eadem super leuū femur su-
pina; sexaginta millia. Eadem super idem femur prona septuagita
millia. Eadem ad inguem leuum supina; octogita millia. Eadem in
eodem loco prona; nonaginta millia. Tum centum millia vscq; ad
nongenta millia in dextra eodem modo quo dictum est in sinistra.
At uero decies centum millia quem numerū Hispani computum
vocant; dīgitis pectinatim inseritis designātur. Hæc fuit apud maio
nostros ratio numeros representādi; qua ignorata non satis explic-
ari possunt loci quos dixim⁹ apud autores crebro inueniri. Qua-
le est illud Hieronymi primo in iouinianū volumine tractat illud
ex euangelio de fructu decenario, sexagenario & centenario. Cen-
tesimus (inquit) & sexagesimus, & trigesimus fuctus quāquam de
vna terra & vna semete nascatur; tamē multum differūt numero.
Triginta referūtur ad nuptias, nam & ipsa digitorum coniunctio

quasi molli osculo se amplectens ac foederans maritū pingit & con-
 iugem. (Dixim⁹ nāc⁹ triginta pollicis; atq⁹ indicis summitatibus in
 orbē circūductis designari) vt sit pollex quasi maritus, index vxor
 se inuicem molli osculo foederantes, & subdit Hieronymus, sexaginta
 vero ad viduas; eo quod in angustia & tribulatione sunt posi-
 ta; unde & superiori digito deprimitur; quātoq⁹ maior est diffi-
 cultas experte quondam voluptatis illecebris abstinere; tanto ma-
 ius & præmium. (Nam diximus indice super medianam pollicis ver-
 tebram sexaginta formari) Tum idem Hieronym⁹ subiungit. Por-
 ro centesimus numerus diligenter quæfo lector attende de sinistra
 transfertur ad dextram & ijsdem quidem digitis; sed non in eadem
 manu; quibus in leua nuptæ significantur & viduæ; circulū faciens
 exprimit virginitatis coronam. (Dixim⁹ nāc⁹ centū in dextra ma-
 nu designari eodem in loco ubi decem in sinistra; & ijsdem in digi-
 tis quibus triginta & sexaginta) fitq⁹ ex circūductioe illa orbis quē
 Hieronymus coronam interpretatur; quæ sit debita virginibus.
 Ambrosius præterea in sermone quodam qui legitur in celebrita-
 tibus vnius confessoris pontificis ex cōsuetudine rituq⁹ Romanæ
 ecclesiæ; cuius initium est. Ad sancti patris nostri; ad hanc numerā
 di rationem alludens; qui huic mundo (inquit) crucifixus & mor-
 tuus quidquid laborauit de hac vita ad illam transstulit. & quasib⁹
 nus ratiocinator velut ad centuplum manum porrigit semper de
 sinistra aliquid trāsmisit ad dexteram. Sic quoq⁹ Iuuenialis illud ex-
 ponendum est in quo pleriq⁹ herent, sua (inquit) dextera cōputat
 annos. de Nestore videlicet loquēs; qui apud Ouidium dixerat: vi
 xi annos bis centum; nunc tercia viuitur ætas; quia diximus; quod
 ultra centum numeri in dextera manu formabātur. Sic etiam faci-
 le possumus intelligere illud ex Macrobio in saturnalibus; quod
 de iano scribit; qua manuum digitorū inq⁹ chironomia disignare
 posset trecentos illos & sexaginta quinque dies quibus annuum
 spacium conficitur. Sic quod Cicero compluribus in locis scribit
 ad digitos rem redire. Sic deniq⁹ quod ab initio diximus Salomo-
 nis illud Longitudodierum in dextera eius; & in sinistra illius diui-
 tie & gloria.

Finis.

INDEX VOCABVLORVM.

De littera, A.

- A** Collicio collicida, folio. xvi.
Ad augustinum responso, folio. xxxiiij.
Aioth, fo. xvij.
Algumin, fo. x.
Antimonij, fo. xxxvij.
Antiochiae plures, fo. xvij.
Antiochia restaurata, fo. xvij.
Amicitiae inimicitie inter herb, xxij.
Apamia fo. xvij.
Apollo prim⁹ epithiamū cecinit, xx.
Aquilo quid, fo. xxi.
Arceuthina ligna nō arcētina, fo. x.
Arceutos quid, fo. x.
Arazin, fo. x.
Arencia, fo. xl.
Artemon quid, fo. xi.
Arsen libano, fo. xij.
Arrēn libano, fo. xij.
Aseroth, fo. x.
Asdod, fo. xij.
Ascalot, fo. xij.
Astarte, fo. xij.
Asmal quid, fo. xx.
Anthemon, fo. xxij.
Afflectare aliquē quot modis dī, xxxx
Assuerus, fo. xl.
Atharam, fo. xij.
Atergatim, fo. xij.
Aurichalcum, fo. xi.
Aurichalcum non posse dici, fol. xij.
Aurei ioannini, fo. xx.
Azotus pro asdod, fo. xij.
Azotus, fo. xij. xij.
- Barach, folio, xvij.
Bariona, fo. xxij.
Berosim, fo. x.
Borith an sapo, fo. xxij.
Borith nō solū saposēd herba, xxij.
Bethsaida probetes da, fo. xii.
Betesda domus effusionis, xij.
Besai galileae ciuitas, fo. xij.
Bethagon, fo. xij.
Bethel, fo. xvij.
Buthon, fo. xxvij.
- De littera, C.
- C. pro. g. fo. xxij.
Caath, fo. xxix.
Caath vomitus interpretatur, xxix.
Camelo pardalis, fo. xij.
Camelus pardus, fo. xij.
Camelo pardalidescriptio, fo. xij.
Camelo pardalim prim⁹ Romā Cæsar adduxit, fo. xij.
Cuius pro dominus, fo. xx.
Cananēus nomen gentile, xli.
Cananēus pro mercatore, fol. xl.
Caradrius quid, fo. xv.
Castores, fo. xij.
Castor & pollux, fo. xij.
Catamidare deridere est, f. xl.
Centesimus numer⁹ in dextera, xix.
Ceren, fo. xxxvij.
Cesach, fo. xxij.
Chalcolibanon, xi.
Chalceon, fo. xi.
Chalcos, fo. xij.
Coemiterium nō cimeterium, xvi.
Collix, fo. xvi.
Collicium, fo. xvi.

De littera, B.

INDEX.

Colliphiūm, fo. xvi.

Collicophagi, xvi.

Collirida, fo. xvi.

Collicida nō collirida, fo. xvi.

Coplures loci enodati, xvij.

Coluna menia, fo. xxvi.

Cōputandī modus per dīgitos, xvij.

Cōstāti⁹ corrupte lectiōis fautor, xv.

Constantius in nicolaum ignorāter
inuehitur, fo. xv.

Coros puer. I. filius dicitur, xiiij.

Crotao crepito, fo. xxx.

Cumi surge interpretat̄, fo. xxxvij.

Cur sebres tertiae & quar, dicāt, xxv

De littera.D.

Dagon, fo. xiij.

Daphnē quid in libro numero, xvij.

Daphne ludoni, fo. xvij.

Datius pro genitius, fo. xxvi.

Debora non delboar, fo. xvij.

Delbora nihil verbū, fo. xvij.

De diabolī etymologia ridicu, xxxv

Dercetus, fo. xiij.

Dercetus vnde dicatur, fo. xiij.

De quo electro ppheta itellexit, xxi

Dextera, fo. xvij.

Dexterar̄ permutatio, fo. xxxij.

Dioscori, fo. xiij.

Dispolis, fo. xiij.

Doma tectum, fo. xxvij.

Dormire pro amorī, fo. xvi.

Drama simpl̄ sumptum, xx.

Drachma pro ch, fo. xix.

Dragma per, g, fo. xix.

Dramma per duplex, m, fo. xix.

Duo cōtrarij sensus, fol. xxxix.

Dueñas indnas, fo. xl.

De littera.E.

E,in,a, plærūq̄ verti, fo. xxx.

Ecne phias, fo. xxi.

Elcana beniari, fo. xli.

Electrum, fo. xxx.

Electri duo genera, fo. xx.

Electrum triplex, fo. xxi.

Electrum quid, fo. xx.

Engastrimitos, fo. xxxi.

Epagonta, fo. xi.

Error accusi⁹, fo. xxi.

Error accusi⁹, fo. xli.

Error baptistæ, fo. xxxv.

Error Baptistæ p̄ij scriptoris, fol. xx.

Error constantij, fo. xvi.

Error Nicolai, fo. xxi.

Error recentiorum, fo. xxiiij.

Eſdras, fo. xi.

Eſda, fo. xiij.

Etymologiaz nōiū nō vertēdē, xli.

Euridea, fo. xxxi.

Euroclydon non Euroaquilo, xxi.

Euroaquilo, fo. xxi.

Exhedria, fo. xxi.

Ezras, fo. xi.

De littera.F.

Facete dīctum, M. bibuli, fo. xiij.

Farina ex trībus constare, fol. xxxv.

Fōminē cognomines, fo. xvij.

Fulmen, fo. xxi.

De littera.G.

G,pro, C,fo, xxii.

Gaius pro eaius, fo. xxij.

Gatisue melanthium quid, fo. xxi.

F iiiij

VOCABULORVM.

Git quod semen est, fo. xxij.
Git cum cimino curseritur, fo. xxij.
Gira fa, fo. xiiij.
Gleßum, fo. xx.
Gnasea, fo. xxij.
Gnaseos etymon, fo. xxij.
Gnaphalion, fol. xxij.
Gnaphea per capa, fo. xxij.
Græci non circuſtlectere ultimas syll.
folio, xxij.

De littera, H.

Hapuch, fo. xxxij.
Helena stella, fo. xv.
Heptadelphos, fo. xli.
Herba fullonum siue borith, f. xxij.
Heth in e, ab interpretib⁹ verti, xxx.
Heth in chi, suū græci mutare, xxx.

De littera, I.

Iamna, fo. xij.
Iehthis, fo. xl.
Iebuseus, fo. xl.
Iehosuah, xxij.
Iesua, fo. xl.
Iesuitarum familia, fo. xl.
Iesirs, fo. xxij.
Iesus græce, fo. xxij.
Iesus dicitur ex græco, fo. xxij.
Iesus & iosue ex hebræo dī, fo. xxij.
Iesus apud hebræos trisyllabū, xxij.
In vna dictione tria errata, fol. xxx.
In dubijs ad græcos recurrentum,
folio, xxxix.
Ingluuiies, fo. xxix.

Indicium, fo. xxxij.
Immissum, fo. xxvij.
Iosue latine dicitur, fo. xxij.
Ioannes pro lona, fo. xxij.
Iosue acc. acuto in penul. fol. xxij.
Juniperus cariem nō sentire, fo. x.
Iuuenialis locus elucidatus, fo. xix.

De littera, L.

Lapidoth, fo. xvij.
Libanus duos significare, fo. xij.
Lida lexica, hebræa hallucinare, xx.
Lida, fo. xij.
Lircamoth, fo. xxxij.
Lucus pōpei, fo. xvij.
Luſtrum, fo. xxij.
Luſtrum latine olympias, g. xxv.
Luſtrum ānos quattuor aut quinq;
continere, fo. xxv

De littera, M.

Mænianum quid est, xxvi.
Mænianum a mœnibus solus acur-
sus dixit, xxvij.
Mabiael, fo. xl.
Meditor pro exerceor, fo. xxvij.
Melanthion nesse nigellam, xxij.
Melanspermon, fo. xxii.
Melita, fo. xxvii.
Micōl, pro merob, fo. xxviii.
Mygale quid, xxviii.
Mygale nō musarachneus, xxviii.
Mygale unde dicatur, fo. xxviii.
Moses an moyses, fo. xxv.
Moses apud poetas xpianos, xxvi.

VOCABULORVM.

Moses & moyses indifferenter apd
græcos, fol. xxvi.

Moysis varie declinatioes, fo. xxvi.

Moysis casus omnes circūflecti apud
græcos, xxvi.

Moses, lxxx annos, mansit in egypto, fo. xxvij.

Mustellanō est mus arane⁹, f. xxvij.

Mustellæ descriptio, fo. xxvij.

De littera N.

Nabis fera, fol. xij.

Necromantici cur dicantur pythones habere, fo. xij.

Nicolai opinio falsa, fo. xvij.

Nicolai commentum, xvij.

Nicolaī sinistra interpretatio, xxvij.

Nicolaus correptarū lectionē approbat, fo. xxvij.

Non; adiecta, fo. xxvij.

Non; detracta, fo. xxix.

Nomina asectorum, fo. xxxij.

De littera O.

Ob hebraicæ, fol. xxxij.

Olympias, iij. annos cōplete, xxv.

Onocratalus, fo. xxix.

Onos, folio, xxx.

Orichalcum, fo. xi.

Oros, fo. xij.

Ouis fera, fo. xij.

De littera P.

Pānis autopsyros, fo. xxxvi.

Panthera, fol. xij.

Panthos, fol. xij.

Paradigma, fo. xxxix.

Paradigmatizome, fo. xxxix.

Paradyſus, fo. xl.

Pardalis, fo. xij.

Pascha, fol. xxx.

Pascha non apasco dicitur, fo. xxx.

Pascha vnde dicatur, fo. xxx.

Pascha hæbreum est, fol. xxx.

Paulus dexter est petro, fo. xxxij.

Phase, fol. xxx.

Phase transitus, fol. xxx.

Phase, acc. in prima, fo. xxx.

Phœnicopteros, fo. xxxij.

Phœbades a phœbo, fo. xxxi.

Philippus primus omnium christianus Imp., fol. xij.

Phiton pro pythone, fo. xxx.

Pytn, xxxi.

Pythias apollo vnde dicit̄, fo. xxxi.

Pythiasacerdos, fo. xxxi.

Pythiē domicilium, fo. xxxi.

Pythiē ab apolline pythio dicit̄, xxx.

Platiophtalmon, fo. xxxvij.

Poliadrum, fo. xvi.

Polymita, fo. fo. xxxij.

Porphyrio, fo. xxxij.

Porphyrio solus morsu bibit, xxxij.

Prino non pruno, fo. xvi.

Presteras, fo. xxi.

Probatica septum ouille, fol. xij.

Probaton ouis, fo. xij.

Proiectum, fo. xxvij.

Prolobos, fo. xxix.

Psimithium, fol. xxxvij.

Puth, fo. xl.

INDEX.

De littera. Q.

- Quæsordes vestiū abluāt. f. xxxiiij.
Quattuor res apollini decernuntur
folio. xxxi.
Quæstio de Christi resurrectione
solutur. fo. xxxv.
Quinquenali tps vnde dī. fo. xxiiij.
Quo tpe xps natus & passus. xxv.

De littera. R.

- Rebeca. fol. xvij.
Reblatha. fo. xvij.
Recamoth. fo. xxxiij.
Remon phares. fo. x.
Retamin. fo. x.
Rethma. fo. x.
Rhacam oēs ignorāt. fo. xxxij.
Rhotem. fo. x.
Rimor. fo. xxxij.

De littera. S.

- S.litteræ sonus. fo. xi.
Sceptos nomē gñale. fo. xxii.
Schinos. fo. xvi.
Schizo. fo. xvi.
Scruta quæ sunt. fo. xxxij.
Scrutor. fo. xxxij.
Scrutarij roolim. xxxij.
Scuta pro scruta. fo. xxxij.
Scutula. fo. xxxij.
Scutulator. fo. xxxij.
Scutula retis maculæ. fo. xxxij.
Sedere ad dextram. fo. xxxij.
Sexaginta ad viduas referre. f. xvij.

- Scoreum sacculum. fo. xli.
Sd. pro. z. fo. xi.
Sepulchretum. fo. xvi.
Septuaginta interpretes. fo. xxiiij.
Seruia. fo. xl.
Sepharuaim. fo. xl.
Symbolum quid. fo. xxxiiij.
Symboli inepta interpre. fo. xxxiij.
Symbolū in sacrī litteris qd. xxxx.
Symbolum in remilitari. fo. xxxv.
Sicera. fo. xxij.
Signa. fo. xxxv.
Simila & similago. fo. xxxvi.
Simon iōānes prosimō iona. xxiiij.
Simon cananeus. fo. xl.
Símō xpi discipulus. fo. xl.
Sípotini nō recta interpretatio. xxxi.
Sin pro sed si. fol. xxxvi.
Sin pro si non. fo. xxxvij.
Sin pro sed si non. fo. xxxvij.
Sinistra locus dignitate præstantior
fo. xxxix.
Smegma. xxij.
Soleth. fo. xxxvi.
Sphex. fo. xxxi.
Sternomanthín. fo. xxxi.
Stibium. fo. xxxvij.
Stibij variæ expositiones. fo. xxxvij.
Stibium quid. fo. xxxvij.
Stimmia. fo. xxxviii.
Stratus. fo. xxxvii.
Striarum non historiarū. f. xxvii.
Stria. fo. xxxvii.
Strigiles. fo. xxxvii.
Striata. fo. xxxvii.
Succinum. fo. xx.

De littera. T.

VOCABULORVM.

- Talitha & tabitha. fol. xxxviii.
 Talitha puella interpretatur. xxxviii.
 Tibijcines cur infuneris pōpa inter-
 sunt. fol. xxxix.
 Thyna ligna. fo. x.
 Thyna a thynco. fo. x.
 Thus adulterinum. fo. xi.
 Tychonij quinta regula. fo. xxv.
 Typhonicus ventus vnde dicit. xxi.
 Typhon. fo. xxi.
 Traducere quid in matthæo. xxxix.
 Traducere ludibrio expōere. xxxix.
 Traducere aliud est quā ducere vxo
 rem domum. fo. xxxix.
 Traducere & catamidiare citra mor-
 tem fit. fo. xl.
 Triginta ad nuptias referūtur. xix.
 Tritici tria genera. fo. xxxvi.
 Turpe promagno. fo. xxix,

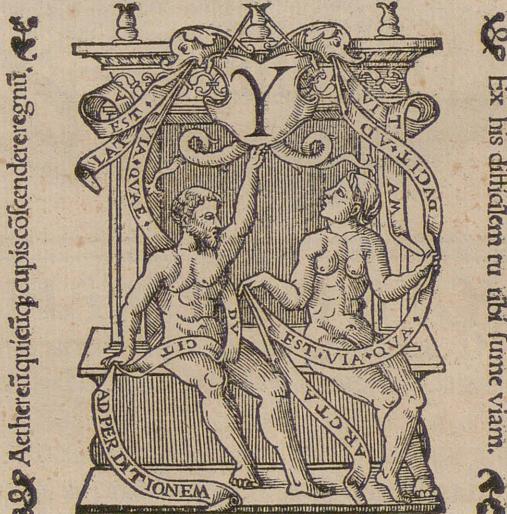
De littera. V.

- V. litterē varijs fus. fol. xl.
 V. liquidam hebræinō habet. fo. xl.
 V. líquidam; nec. v. consonantē græ
 ci non habent. fo. xl.
 Vnde ortus error: vt quattuor pro
 quinq; accipiatur. fol. xxvi.
 Vocatiū non ponī absolute. xxxviii.

De littera. Z.

- Z. pro. sd. fo. xi.
 Zeletes pro cananæus. fo. xl.
 Zeletes amator interpretatur. f. xl.
 Zeos dios. fo. xiiij.
 Zithum. fo. xxij.
 Zona. fo. xli.
 Zona non tam cingulum quā mar-
 sygium. fo. xli.

Tabulæfinis.

¶

Ex his diffidem tu tibi sume viam.

